ABBÉ CHARLES GRIMAUD
ANCIEN PROFESSEUR DE PHILOSOPHIE
A L'EXTERNAT DES ENFANS NANTAIS

AZ «ÉN» SZENTMISÉM

Fordította:
NAGY LÁSZLÓ
amerikai plébános

1938
Egyházmegyei Könyvnyomda, Veszprém

ABBÉ CHARLES GRIMAUD
ANCIEN PROFESSEUR DE PHILOSOPHIE
A L'EXTERNAT DES ENFANS NANTAIS

AZ «ÉN» SZENTMISÉM.

FORDÍTOTTA:
NAGY LÁSZLÓ
AMERIKAI PLÉBÁNOS.

MADE IN HUNGARY.

1938.
EGYHÁZMEGYEI NYOMDA, VESZPRÉM.

Nihil obstat.

Dr. Josephus Végh
censor.

511/1938.

Imprimatur.

Wesprimii, die 1. Februarii 1938.

† FERDINANDUS
Episcopus.

A Szerző által engedélyezett egyedüli jogos fordítás.

Mélységes imádással az Eucharisztikus Jézusnak!
Hódoló tisztelettel Szent István királynak!
A kettős Szentév emlékének!

A Fordító.

ÚTRAVALÓUL.

Az eucharisztikus szentév nagyban gazdagította a katolikus magyar irodalmat eucharisztikus tárgyú művekkel, úgyhogy a katolikus magyar hivősereg igazán bőségesen megismerheti szent vallásunknak azt a mély titkát, amelyről Aquinói Szent Tamás így énekel: «Quantum potes, tantum aude, Quia maior omni laude, Nec laudare sufficis.» Már ez a gondolat is sejteti velünk, hogy lehetetlen kimeríteni ennek a mélységes hittitoknak gazdag szépségeit.

Meggyőződésem, hogy *Az «én» misém,* mely a francia eredeti 21. kiadása után készült, nem hiányozhatik a magyar katolikus hitbuzgalmi irodalomból sem. Ez a fényes siker a legjobb ajánlója *Az «én» misém*nek. Mutatja, hogy témájának szépsége, kiválósága és mélysége milyen mély vonzóerőt gyakorolt a katolikus közönségre s mennyire kielégítette a katolikus hivek érdeklődését és szomjúságát, melyet a szentmise örök titkai váltanak ki a lelkünkben.

A tárgy valóban rendkivül érdekes, mert ez a könyv a szentmisét úgy mutatja be, amint az a hívő miséje. A szentmisén áhitattal résztvevő hívő együtt

mutatja be áldozatát a pappal és az örök Főpappal, Krisztussal. Aki ezt a könyvet átolvassa, megérti, miért hangsúlyozta az újabb idők nagy eucharisztikus pápája, a szentéletű X. Pius: «Ne imádkozzatok a szentmise alatt, hanem imádkozzátok a misét.» *Az «én» misém* mindenegyes fejezete ennek a pápai gondolatnak megvalósítására törekszik.

Az a mód pedig, ahogy a tudós francia szerző célja megvalósítására törekszik, valóban megérdemli, hogy minél többen megismerjék és olvassák ezt a könyvet. A dogmatika legmélyebb igazságait boncolgatja, de úgy, hogy azok igazán a hívek lelki kincsévé váljanak. Mint ahogyan a modern technika fejlődése lehetővé teszi mindenki számára, hogy a legmerészebb hegyi túrákat is könnyen megvalósítsa, hogy élvezhesse azt a fönséges panorámát, amely a hegyek csúcsán nyílik a szemlélő előtt s hogy saját kezével gyűjthesse csokorba a hegyóriások ritka virágát: a havasi gyopárt, épp így az újabb teológiai irányzat is mindinkább népszerűsíteni akarja azokat a fönséges gondolatokat, amelyek az apostoli és patrisztikus iratokban gyakran olvashatók, de csak az újabb időben kezdenek igazán gyümölcsözőkké válni, mint pl. a misztikus Testről szóló fönséges katolikus tanítás.

Az bizonyos, hogy ennek a könyvnek olvasása nem kis összeszedettséget kiván. De ha belemélyedünk s nem sajnáljuk tőle a fáradságot, úgy leszünk vele, mint az a túrista, aki az Alpok 5000 méter magas csúcsán állva s az éj csendjében a csillagos eget és a köröskörül égig emelkedő hóborította csúcsokat a holdvilág ezüstös fényében szemlélve, erre a megállapításra jut: «Hogyan gondolhattam volna fáradságra s hogyan panaszkodhattam volna a felfelé törtetés

nehézsége miatt, amikor ilyen leírhatatlan szépség várt reám!» Ne tagadjuk hát meg mi sem az odaadó figyelmet és az őszinte elmélyedést *Az «én misém*-től és akkor érezni fogjuk a magasságok titkait s élvezni a csúcsok kristályos levegőjét. Mert ez a könyv az «örök halmok kívánságát» adja nekünk, úgy, ahogy a lelkünk utána éhezik.

Végezetül ennek a könyvnek eucharisztikus szentévünkben különleges jelentősége is van. Az Eucharisztikus Kongresszus főbizottsága jelszaváúl választotta, hogy a Legméltóságosabb Oltáriszentség «a szeretet köteléke.» Ez az elv valósul meg ennek a műnek kiadása alkalmával is. *Az «én» misém* fordítása Amerikában készült, nyomása azonban itthon, Magyarországon. S ez mintegy jelképezi azt a szoros kapcsolatot, amely kell, hogy meglegyen az ó- és újhazában élő magyar testvérek között. *Az «én» misém* többszáz példánya áthajózik az óceánon, hogy utolsó meghívó legyen a budapesti Kongresszusra, vagy hogy azoknak is megvigye a budapesti Eucharisztikus Világkongresszus gyümölcseinek áldását, akiknek nem áll módjukban, hogy együtt ünnepeljenek velünk a kettős szentév alkalmával.

Azért buzdítom mind egyházmegyém katolikus híveit, mind pedig az óceánon túl élő katolikus híveket, hogy olvasgassák szorgalmasan és szeretettel *Az «én» misémet* és merítsenek belőle minél több tiszta örömet és lelki hasznot. Igy fog megvalósulni Szent Pál apostol óhaja: «Mert egy Kenyér, egy test vagyunk sokan, mindnyájan, kik egy Kenyérben részesülünk.»

Püspöki áldásommal indítom útnak ezt a könyvet s szivből kivánom, teljesíthesse úgy a hivatását, hogy a katolikus hívek az Eucharisztikus Kongresszus ál-

dásos napjai után is mintegy jelszóként őrizzék a lelkükben: a szentmise eucharisztikus Krisztusa a szeretet örök köteléke.

Kelt Veszprémben, 1938. évi január hó 27-én.

Aranyszáju Szent János, az eucharisztikus hittudós ünnepén.

ROTT NÁNDOR
veszprémi püspök.

A FORDÍTÓ ELŐSZAVA.

Nagy lelki élménnyel és igaz benső örömmel törekedtem lehetőleg egyszerű és közvetlen nyelvezettel magyarra fordítani a «Misztikus Krisztusról» azokat a fönséges gondolatokat, amelyeket M. l'Abbé Grimaud elmélkedő szelleme összegyűjtött az apostoloktól, az egyházatyák és egyháztanítók műveiből és amelyeket könyvalakba foglalva, «MA MESSE» címmel közzétett a mélyebb lelki életre vágyódó keresztény katolikusok számára.

Alapul véve Szent János: a «szőlőtő és szőlővessző», Szent Pál: a «fej és a tagok», az egyházatyák és egyháztanítók: «Misztikus Krisztus» és a «Misztikus Test» teológiai gondolatait, a Szerző világos és szabatos képét rajzolja meg annak a Szervezetnek, amelynek tagjai az Egyház üdvözültjei az Égben, az Egyház szenvedői a Tisztítóhelyen és főleg pedig az Egyház küzdői itt a földön, akiknek Feje az emberiség Feje, Jézus, a Krisztus, Aki «Páratlan», «Csodálatos», «Imádandó».

M. l'Abbé Grimaud műve igen megkapóan és gyakorlati módon magyarázza és fejtegeti a kereszt-

tény embernek, a «Krisztus tagjának» magasztos és kiváltságos állapotát.

Szeretnők hinni, hogy ennek a kitűnő műnek (mely francia eredetiben huszonegy kiadást ért) magyar nyelvre való átültetésével hozzájárulhatunk ahhoz, hogy sok-sok keresztény magyar lélekben, mint «Krisztus tagjaiban» fölépüljön az őskeresztényi helyes gondolkodás, megerősödjék a papi ténykedések és a szentmiseáldozat iránt való bensőséges kapcsolat. Ez a helyes fölfogás és bensőséges kapcsolat csak növeli majd az egyéni keresztény katolikus öntudatot és önbecsülést, és még inkább kimélyíti az alázatos és készséges meghódolást Isten iránt. Mindebből pedig újabb tisztelet és dicsőség származik Krisztus, a mi Királyunk számára.

Allentown, Pa. U. S. A., 1937. Mindenszentek ünnepén.

Nagy László.

A SZERZŐ ELŐSZAVA.

Igen sok keresztény lelket aggodalommal tölt el az a tudat, hogy oly keveset tehet az Isten dicsőségére. Ezek a lelkek érzik, hogy az idő gyorsan halad, és attól félnek, hogy üres kézzel jutnak majd át az örökkévalóságba. Mindenképpen szeretnék a maga teljességében elérni azt a célt, amiért az Isten megteremtette őket: hogy Őt örökké dicsérjék. De sokszor gátolja őket foglalkozásuk, akadályozzák a betegségek, lekötik a családi gondok, s így folyton csak emészti és gyötri őket az a gondolat, hogy még nem szolgálták az Istent eléggé, pedig már érzik, hogy az élet orsóján lepereg földi életük fonala.

Ugyanezek a keresztény lelkek önmagukból kiemelkedve, és a világot szemlélve, megbotránkoznak annak a látásán, hogy igen sokan megbántják, és mennyire elfelejtik az Istent, és önmaguktól kérdezik, hogyan tűrheti el a Magasságbeli azt a sok sérelmet és megbántást? Ilyen és hasonló gondolatok gyengítik és nyugtalanítják a hitüket. S mert hajtja őket Isten országa felépítésének égő vágya, keresik a lehető

legjobb eszközöket, hogy ezt az össze-vissza és fonák világot a helyes útra térítsék, hogy benne megkapja a Teremtő azt a dicsőséget, mely Őt a teremtmények részéről joggal megilleti. Ezek a lelkek azonban ne csüggedjenek el! Nyugtalanságuk és aggodalmuk főképpen onnan származik, hogy hiányzik náluk a tények igazi és helyes ismerete. Nem is sejtik azt a szerfölött nagy és tuláradó dicséretet és tiszteletet, amely erről a látszólag hálátlan — földről állandóan fölszáll az örök Felségeshez. Még kevésbbé sejtik talán azt, hogy önmaguk is dicsőíthetik tökéletes és teljes tisztelettel az Istent, föltéve, hogy közreműködnek Krisztussal abban a végtelen értékű hódolatban, amit Ő a Szentháromságnak bemutat.

A valóság az, hogy csak a Kálvária áldozatát kell megújítanunk: Krisztussal, Krisztusban és Krisztus által, s meg van minden eszköz arra, hogy az Istentől számunkra kijelölt célt teljesen elérjük; vagyis, hogy neki teljes, tiszta és hiánytalan dicsőséget nyújtsunk. Nem vigasztaló és megnyugtató-e ez a tanítás, amely megadja nekünk a kulcsot az Isten türelmének nagy titkához a bűnös világgal szemben?

Ama keresztény hivők számára, akik Istent tökéletesen szeretnék szolgálni, akik az Ő országát terjeszteni akarják, és őszintén készülnek a boldog örökkévalóságra: ez a könyv megkisérli, hogy oltáraink Áldozatáról olyan gondolatokat és meglátásokat tárjon föl, amelyekről eddig talán kevésbbé hallottak, vagy olvastak. Az a célja ennek a műnek, hogy belátassa a keresztény hivekkel, hogy Krisztus a szentmise bemutatásában nincs egyedül, hanem hiveivel társul. Vagy inkább: hogy Ő és hivei csak egy Krisztust alkotnak, aki bemutatja Istennek végtelen dicséretét;

úgy hogy mindegyikünk fölhagyva a régi, inkább megszokott, mint szabatos és helyes szólás-mondással: «megyek a misére», fölteszi tökéletesen magában, hogy ezután ezzel a másikkal, tökéletesen helyesebbel cseréli föl: «megyek, hogy Krisztussal bemutassam az «én» misémet».

*

A mi Urunk papi ténykedésében való részvételünknek világosabb és tökéletesebb megismeréséből keresztény életünk számára nagy, sőt mérhetetlen előnyök fognak származni: jobban fogunk érdeklődni a szentmise iránt, ami a mienk. Törekszünk, hogy jobban megismerjük, s így nagyobb részünk legyen benne, és nagy boldogságnak tartsuk, ha a szentmisén megjelenhetünk. Nagy vigasz tölti be szívünket, lelkünket. Valóban érezzük, hogy nem vagyunk haszontalan lények, mert tudatában leszünk annak, hogy a ténykedések legnemesebbjét végezzük; közreműködésünkkel Istennek teljes dicséretet adunk. Ez az istenszolgálat bevezetése annak, amit Neki az egész örökkévalóságon át fogunk bemutatni Jézus Krisztus közvetítésével.

Lelki tökéletességben fogunk fejlődni, hogy bensőségesebben egyesüljünk Krisztussal, az Áldozat megbecsülhetetlen cselekményében. Nem fogunk tétovázni és ingadozni, hanem mindenben az Ő szent akaratához alkalmazkodunk, és tartózkodni fogunk mindattól, ami neki nem tetszik. Sőt keresni fogjuk azt, ami előtte kedves, hogy megvalósítsuk magunkban, gondolat és érzésvilágunkban a tökéletes összhangot az Örök Főpap és gyarló munkatársai között.

14

Félelem nélkül és egész lélekkel keresztények leszünk. Hogyan is félnének emberektől, és rettegnének eseményektől azok, akik Krisztus révén a legbensőbb egyesülésben vannak Istennel, a szívek Alkotójával és Mesterével és mindenek legfőbb Urával?

A könyv beosztása.

Az „Én" Misém három részre oszlik:

Első rész.

Az „én" részem Krisztus papságában.

Második rész.

Munkám az „én" misém végzésében.

Harmadik rész.

Eszközök az „én" misém jól-végzésére.

I. RÉSZ.

Az „én" részem Krisztus papságában.

Első fejezet:

Jézus Krisztus, a Pap fölidézi elménkben azokat az alapigazságokat, amelyek az ő Papságára vonatkoznak.

Második fejezet:

Krisztus „tagja" megmondja nekünk, hogy mi, bár sokan vagyunk, hogyan lehetünk egyek Krisztussal, a Pappal.

Harmadik fejezet:

A Fejjel áldozatot bemutató tag megmagyarázza a hívő szerepét Jézusnak, a Papnak, papi cselekményében.

Negyedik fejezet:

A szentmise, amely a misztikus Krisztusnak látható áldozata, bemutatja, hogy az előző fejezetekben kifejtett igazságok láthatólag és hallhatólag megnyilatkoznak a szentmise-áldozat liturgiájában.

I. FEJEZET.

Jézus Krisztus, a Pap.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy az egyedüli lény, aki Istennek végtelen értékű és teljes jóvátételt adó tiszteletet tud bemutatni: Jézus Krisztus, aki valóságos ember, mint a bűnösök, de Isten is, mint Atyja; aki mint Isten-Ember az Istenségnek hivatalos papja.

Az isteni végzés.

Az ember vétkezése miatt elveszett. A megsértett Isten az emberiséget a kárhozat szomorú sorsára hagyhatta volna. Ez a megoldás, hogy az ember, az isteni alkotások remekműve, ilyen kudarcba fulladjon, csak igazságos lett volna, de nem eléggé irgalmas és nem eléggé dicsőséges.

Isten tehát elhatározta, hogy megmenti az emberiséget. De hogyan? Végtelen jóságában visszahelyezhette volna az embert előbbi állapotába, vétkének egyszerű megbocsátásával. De ez a megbocsátás számunkra a fölséges Isten szempontjából nagyon is hiányos lett volna. Az Isten valóban megkövetelhette volna, hogy az ember némi jóvátevő cselekedetet végezzen, amelynek figyelembevételével megbocsátott volna az emberiségnek. De tekintve, hogy ennek a «lázadó párának» cselekedetei önmagukban érték-

telenek, ez a megoldás végeredményben föltétel nélkül való megbocsátást jelentett volna az ember számára. Ezért a végtelen Fölség csodálatos bölcsesége egy valóban fenséges, az Ő határtalan nagylelkűségéről és jóságáról tanuskodó megoldást talált, amely egyúttal lehetővé tette az ember üdvözülését és igazságossága jogainak a megvédését is. Azonfelül teljes dicsőítést kap a teremtmény részéről s így a teremtmény teljesen eléri azt a célt, amelyért az Isten létrehozta.

Isten elrendelte, hogy a Szentháromság második isteni személye, a «Fiú» pappá legyen; vagyis az Ige, Istennek Fia leszálljon a földre, fölvegye az emberi természetet, hogy így, mint ember az egész emberiséget képviselve papi cselekményt végezzen a Szentháromság tiszteletére, amellyel egyfelől Isten a lehető legnagyobb fokban kapna dicséretet, dicsőítést és hálaadást, másfelől pedig az emberiség megfizetné adósságát, és megváltásban részesülne.

Ez a terv megvalósult az Atya rendeletére, a Szentlélek segítségével «ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto»[1]), amint a liturgia is kiemeli. Igy az Isten, örök tervével összhangban, a teremtménytől a lehető legnagyobb tiszteletet nyeri. Hála annak a végzésnek, amellyel Jézus Krisztust hivatalos papjává teszi.

A papság fogalma.

Mit is jelent papnak lenni? Papnak lenni annyit jelent, mint a Mindenhatótól megbízást nyerni arra, hogy a teremtmény a papsággal járó hivatallal, jog-

[1]) Szentmise szövegében.

gal és kiváltsággal a Teremtővel kapcsolatba jusson. Papnak lenni annyit jelent, mint közbenjárónak lenni.

A pap az ég és föld között fölépített híd. Jézus Krisztus megérdemli a «Pontifex» nevet, mert az embereket irányítja és segíti az Istennel kapcsolatos ügyeikben.[1])

A pap megbízatást nyer arra, hogy bemutassa a Magasságbelinek a neki kijáró nyilvános és ünnepélyes hódolatot, amellyel az emberi társadalom neki hivatalosan adózni köteles. Az emberi társadalmat maga Isten alkotta meg, ezért nem képzelhető el pap nélkül.

Jézus Krisztus a legfőbb Pap.

Csak egy embert választott ki Isten, hogy közte és az emberiség között a bűn által megszakadt kapcsolatot újból létrehozza, megadván a Szentháromságnak az Őt megillető hódolatot. Ez a páratlan pap a mi Urunk Jézus Krisztus.

Az Isten még akkor is kiválaszthatta, és pappá tehette volna Őt, ha Ádám és ivadékai megmaradtak volna ártatlannak, hogy az emberiségnek ez a «Feje» tökéletes tiszteletet adhasson az emberiség Teremtőjének, és az ég és föld között bensőséges kapcsolatokat hozzon létre. Ebben az esetben Krisztusnak papi ténykedése abban állott volna, hogy az Istennek az

[1]) A Pontifex szó a latinból származik a «pons» főnévből és a «facere» igéből. «Pons» hidat jelent, «facere» pedig csinálni, készíteni, alkotni. A római pogány «Pontifex»-ek a Sublician szent hid őrei voltak. (Fordító.)

emberek részéről jóvátétellel nem párosult dicsőítést mutasson be; mert nem lévén ok a jóvátételre, Krisztus áldozata egészen és teljesen csak dicséret és hálaadás lett volna, az engesztelés teljes kizárásával.

Minthogy azonban az ember bűnt követett el, Krisztusnak a Papnak, akinek küldetése az volt, hogy az Isten dicsőségét előmozdítsa, hogy ezt a küldetést teljesíthesse, a bűnöket le kellett mosnia, és az elkövetett rosszért elégtételt kellett adnia. Ezért az Isten végtelen bölcseségében elrendelte, hogy Krisztus papságának lényeges cselekménye véres áldozat legyen. Behajtotta az Isten-Emberen kegyetlen kereszthalálával az emberiség elégtételadásának adósságát és Ő készséggel engedelmeskedett.

Mivelhogy csak egy embert választott ki az Isten, hogy ezt az áldozatot bemutassa, ebből az következik, hogy egyedül csak egy legfőbb és tulajdonképeni pap van, Jézus Krisztus, aki, mint Isten és ember, képes elégtételt adni, és a kiengesztelődést elnyerni az Istentől az emberiség bűneinek bocsánatára. S áldozati cselekményével egyszersmind végtelen mértékben megdicsőíti az Istent. Jézus Krisztus, a «Legfőbb Pap», ezzel az emberiség papja, a mi Papunk. Papunk, mert Ő a mi közbenjárónk, nélkülözhetetlen közbenjárónk a Szentháromságnál. Ezért mondjuk Róla a Glóriában: «Te egyedül Szent, Te egyedül vagy Úr, Te egyedül vagy Legfelségesebb.»[1]) «Nincs üdvösség senki másban.»[2])

[1]) Szentmise: «Glória in excelsis Deo.»

[2]) Ap. csel. 4, 12.

Jézus Krisztus miért a mi Papunk?

Jézusnak, hogy a mi Papunk lehessen, több feltételt kellett teljesítenie: 1. Kellett, hogy az emberi nemnek tagja legyen, *egy közülünk,* mert máskülönben nem képviselhetett volna bennünket. A bűnnel beszennyezett emberiség, hogy megtisztuljon, Isten elégtételt követelt, amely bár emberi természetből való, mégis elégséges, sőt túláradó, mondhatjuk, végtelen. Hogy az Isten dicsőségének helyreállítását célzó isteni rendelet végrehajtható legyen, szükséges volt, hogy az «Ige» testté legyen.

«Mivel tehát a gyermekek részesei a testnek és a vérnek, Ő maga is hasonlóan részese lett az emberi természetnek, hogy halálával megronthassa azt, akinek a halál fölött uralma volt, t. i. az ördögöt és megszabadítsa azokat, akik a halál félelme miatt egész életükön át rabszolgaságban éltek. Mert semmiképen sem az angyalokat karolta föl, hanem Ábrahám ivadékait. Ezért mindenben hasonlónak kellett lennie testvéreihez, hogy irgalmas legyen és hűséges főpap Isten előtt, hogy kiengesztelje az emberiség bűneit.[1])

2. Úgy illett, hogy Ő az Isten «nemzetségéből» származzék, mert máskülönben képtelen lett volna jóvátételt és tiszteletet eszközölni. Hiszen a jóvátételnek végtelen értékünek kellett lennie, hogy elégséges legyen. Innen van az, hogy az isteni Felség, hogy a dicsőségének helyreállításáról hozott végzést végrehajtsa, nem jelölt ki sem valami kiváló férfiut, sem pedig az angyalok közül a legszebbet, hanem egy Isten-Embert, akinek bár igazi emberi természete volt,

[1]) Zsid. 2, 14—17.

egyszersmind a «Fiúnak» kellett lennie, a Szentháromság második személyének, aki az Atyával és a Szentlélekkel egyenlő. Egyedül Ő a pap, mert Isten-Ember lévén, csak Ő képes Istennek végtelen értékü elégtételt és tiszteletet adni.

3. Szükséges volt, hogy magától Istentől nyerje a papi küldetést, a papi hivatást; a hivatást, amelynek lényege, hogy az Úristen kijelöl egy egyént és szolgálatára hivja. Az Úristen hívta Őt a legfőbb papi méltóságra. «Jézus Krisztus, mondja Szent Pál, nem önmagát dicsőítette meg, hogy Főpappá legyen, hanem az Atyát, aki mondotta neki: «Fiam vagy Te, én ma nemzettelek téged.»[1]) Mivel a Fiú is, miként az Atya, öröktől fogva van, mint Fiúisten, ezek a szavak a Zsoltáros szerint nem intéződtek hozzá, csak abban a pillanatban, amikor istenségéhez felvette az emberi természetet is, és vele egyesült. Amikor emberré lett, abban a pillanatban pap lett és hivatalosan kijelöltetett közbenjárónak Isten előtt az emberekért. Az Atya esküvel erősítette meg Őt ebben a méltóságában: «Megesküdött az Úr és nem bánja meg: Te pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint.»[2])

4. Szükséges volt, hogy a kiválasztott önként elvállalja ezt a papi küldetést, mert papi küldetéssel akarata ellenére senki sem lesz pappá. De Jézus Krisztus örömmel és lelkesedéssel fogadja az Őt papi méltóságra emelő örök határozatot. A megtestesült Igének ez a készséges és örömteljes beleegyezése, meghódolása abban a pillanatban történik meg, amikor emberi testet ölt, amint ez kiviláglik azokból a sza-

[1]) Zsid. 5, 5.

[2]) Zsolt. 109, 5.

vakból, amelyeket a világba belépve Atyjához intéz: «áldozatokat és ajándékokat nem akartál, de testet alkottál nekem» (nyilvánvalóan, hogy az a test az áldozat és ajándék anyaga legyen), akkor mondám: Ime eljövök, hogy teljesítsem akaratodat, ó Isten! [1])

Mikor történt Krisztus pappászentelése?

Jézus Krisztus «pappászentelése», ha ugyan alkalmazhatjuk Reá vonatkozólag ezt a kifejezést, megtestesülésének pillanatában történt. Abban a pillanatban emberi természete megkapott minden papi hatalmat, hiszen mint Ige, az isteni természettel szoros egyesülésben volt. Az isteni természetnek az emberi természettel való egyesülése Neki egy meghatározott küldetést adott s ez abban állott, hogy a multban, jelenben és jövőben fellépő egész emberiség nevében végtelenül tökéletes hódolatot, tiszteletet, dicséretet, hálaadást, jóvátételt és engesztelést mutasson be.

Jézus Krisztus tehát abban a pillanatban lett «pappá», amikor isteni és emberi természete egyesült, mert «Isten-Emberré» lett. S minthogy sohasem szünik meg Isten-Ember lenni, így «fölszentelése» örökkévaló; Ő «mindörökké pap».

Jézusnak, a Papnak áldozata.

Jézus Krisztus pappá szenteltetett, egyedül csak azért, hogy áldozatot mutasson be az Istenségnek az emberiség nevében, mert papságának egyedüli létoka

1) Zsid. 10, 7.

az áldozat bemutatásában van. Jézus Krisztus, a Legfőbb Pap, csak egy áldozatot mutat be, a Kálvária áldozatát. A kereszten feláldozza önmagát az Atyának, hogy az Isten uralma és végtelen hatalma feltétlenül elismerést kapjon. Tényleg, ha a legtökéletesebb teremtmény, amilyet csak az isteni Bölcseség gondolhatott el, köteles önmagát megsemmisíteni Alkotója előtt, ez világos bizonyítéka annak, hogy «egyedül Isten» az Úr, az Uralkodó és neki mindenek alá vannak rendelve az égben és a földön. Az Istenembernek ez a megalázkodása tehát tényleges, érzékelhető és hivatalos elismerése az isteni Felsőbbségnek és magában foglalja az Isten teljes imádását; végtelen hálaadást és teljes jóvátételt nyujt.

Ilyen nagy a hordereje és fontossága a kereszt áldozatának, mely egyedül, egyszerre és minden korlátozás nélkül elégséges a legfőbb cél teljesítésére, vagyis, hogy Isten a teremtményben megdicsőüljön. De ha a kereszt áldozata önmagában elégséges is, mert magában foglalja teljes egészében az imádás és jóvátétel cselekményéből eredő lelki kincseket, fölmerül mégis a kérdés, hogyan történjék ezeknek a kegyelmi kincseknek, a megváltás gyümölcseinek térben és időben való szétosztása. Krisztus áldozati cselekményének gyümölcseiből hogyan fogja megkapni a részét az egyén, a család, minden közösség, társadalom és a nemzetek? Szóval a Kálvária jótéteményei milyen eszközök utján fognak szétáradni a világba? A válasz világos és egyenes. *Az egyedülálló* áldozat mindennapi megújítása, a Szentmise révén. Krisztus eucharisztikus áldozata nekünk lehetőséget és jogot ad arra, hogy a Golgota megváltói áldozatában részesüljünk. Lehetővé teszi — amint látni fogjuk —,

hogy személyes szerepünk legyen a Golgota áldozatában, mintha annak beteljesedése napján éltünk volna; mintha mi is ott álltunk volna a kereszt lábánál Mária és Szent János között.

A Pap és a papok.

A Pap, a legfőbb pap tehát Jézus Krisztus; az egyedüli pap, aki önmaga által teljes, amilyen valaha is létezett és létezni fog és aki bemutatja az egyedüli áldozatot, amilyent az Isten valaha is követelt, amely egyedül volt képes Istent kielégíteni; a többi áldozatot mind csak mint ennek előképét fogadta el.

Akkor hát mik a papok? Azok az emberek, akik a keresztény társadalomban szentmisét mondanak és szent ténykedéseket végeznek. Ők Krisztusnak a képviselői közöttünk. A papok Krisztus helyét töltik be. Ők a közöttünk cselekvő és látható Jézus Krisztus, minthogy a mi Urunk nem akart a megváltás ténye, illetve föltámadása után a földön hosszabb ideig tartózkodni, hogy az emberiség számára látható módon végezze papi ténykedéseit; azért kiválasztott bizonyos számú embert, akiket megjelölt különleges és eltörölhetetlen jelleggel és felruházta őket hatalommal, hogy közöttünk láthatóan végezzék természetfölötti tevékenykedését. Jézus Krisztus és szolgái erkölcsileg tényleg egyek: ugyanazt a cselekményt viszik végbe, amelynek Krisztus hatalma adja meg a hatásos voltát, a pap jelenléte pedig a látható voltát. Mivel eszközök a papok, kiket a legfőbb Pap felhasznál arra, hogy az emberek között papi ténykedéseit végezze, azért fönséges az ő méltóságuk, csodálatosak előjogaik,

különösen pedig előnyös a helyzetük, mert közvetlen kapcsolatban vannak minden természetfölötti javak forrásával, melyből a legbőségesebb kegyelmeket meríthetik.

A Pap, a papok, a hívek és a szentmise.

Csak egy papot, Jézus Krisztust jelölte ki az Isten, hogy az Eget és a földet összekapcsolja, bemutatva az Örök Felségnek a dicséret, imádás és a jóvátétel végtelen áldozatát. De Jézus, a Pap nem akarta, hogy nagy áldozata a keresztények számára tisztán egy «történelmi tény» legyen, amely lassankint elmosódva elhomályosodnék az emberek emlékezetében a messze multnak ködében, azért azt kívánta és óhajtotta, hogy áldozata a századok folyamán megújuljon mindannyiszor, valahányszor csak szükséges. Hogy újonnan feláldozhassa önmagát, egyesülve a híveknek ezzel vagy azzal a csoportjával, és hogy szenvedése érdemeinek egy részét azokra különösen kisugározza, bizonyos embereket isteni pecséttel jelölt meg, az Ő örök Papságának igazi osztályrészeseit. Krisztus papi cselekményének megújítása pedig a szentmise.

Igy tehát egyedül egy Papunk van, amint egyedül egy áldozat van. És ezt az áldozatot a papok, a legfőbb Pappal bensőségesen egyesült és Annak hatalmával felruházott emberek mutatják be. A legfőbb Pap papjainak szolgálatával ugyanazt az áldozatot minden szentmisében megújítja, hogy minden hívő részes legyen benne és élvezhesse annak gyümölcseit.

A hívek része a szentmisében.

Most pedig meg kell vizsgálnunk Jézusnak, a Papnak áldozatában az egyszerű híveknek fenntartott «részesülést». Látni fogjuk, hogy ámbár nem hivatalos bemutatói a szent Áldozatnak, mint a papok, mégis a hívek is bemutatják Őt a misézö kezei által és ezzel nekik is nagyon fontos szerepük van az áldozat bemutatásában, amely nem megy végbe az ő együttműködésük nélkül.

Ez a liturgikus szerep, a megkeresztelt hívek részvétele Krisztusnak papi ténykedéseiben, megszerezte a keresztény népnek a «királyi papság» cimet, amit Szent Péter adott nekik.[1]) «Szent Papság» felruházva a lelki áldozatok bemutatásához szükséges hatalommal, amely áldozatok — hála Jézus Krisztusnak — kedvesek Istennek, amint ezt a könyv további része is meg fogja mutatni. Azon senki se csodálkozzék, ha a könyv menetében a papok csodálatos szerepe és fönséges hivatása kissé talán árnyékban marad! A papnak tisztére is figyelünk, de ennek a könyvnek célja elsősorban az, hogy bemutassa a híveknek, vigasztalást és buzdítást célzó szándékkal, csodálatos és igen gyakran ismeretlen szerepüket, hogy t. i. szinte egyesülniök kell a misézö pappal a szentáldozat bemutatásában. Ezért legfőképpen ezzel a kiváltsággal foglalkozunk. Ha az olvasók még jobban és teljesebben meg akarják ismerni a papi hivatás nagyságát, egész irodalmat találnak a szentmisével és a papsággal kapcsolatban; ebből az irodalomból növelhetik ismereteiket és kielégíthetik jogos vágyaikat.

[1]) Szent Péter 2, 9.

II. FEJEZET.

A hívő Krisztus tagja.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy ha Krisztus a főpap, a hívő — mivel Krisztusnak része — közreműködik papi cselekvéseiben.

A „misztikus Krisztus".

Egyedül egy pap mutatja be a szentmisét: Jézus Krisztus; de mit kell itt értenünk «Jézus Krisztussal» kapcsolatban? A válasz szellemi látásunk előtt a gondolatok megmérhetetlen látóhatárát tárja föl.

Krisztus, aki a szentmisét bemutatja, nem a hívek nagyon is élénk képzeletének Krisztusa; nem a Kálvária megalázott, megvetett és emberiségében nyomorult Krisztusa! Ez a Jézus Krisztus nincs többé. Az a Krisztus, aki a szentmisét bemutatja és aki oltárainkon jelen van, a tényleges, a megdicsőült, az égben dicsőségesen uralkodó, az Atya jobbján ülő és a megváltás művének befejezése után, földreszállása előtti helyét elfoglaló Krisztus.

Ez a tényleges Krisztus nincs egyedül. Jézus Krisztushoz, a Fejhez és Főhöz csatlakozik misztikus teste, az Egyház, a hívek társasága. Szent Ágoston szerint Jézus Krisztus és misztikus teste alkotják az «egész Krisztust», azt a Krisztust, aki ezentúl oltárainkon a végtelen áldozat hódolatát mutatja be Istennek: «*Az egész Krisztus a fej és a test;* feje Istennek egyszülött Fia, teste pedig az Egyház.»[1])

[1]) De unitate Ecclesiae contra Donatistas n. 7.

A misztikus Krisztus elemei.

A titokzatos Krisztus, a Magasságbelinek Főpapja, tehát Jézus a híveivel egyesülve, úgy, ahogyan fejünk egyesül tagjainkkal, hogy egy tökéletes egészet alkosson s mint szerves egész ugyanarra a célra törekedjék állandóan. Az Egyház, amely a hívek társasága Krisztus fősége alatt, Krisztusnak «misztikus Teste.» Ő a Fej, a hívek a tagok. Az Egyház tehát Krisztusnak «teljessége.»[1]) A misztikus vagy titokzatos kifejezés nem azt jelenti, hogy a test valami képzeti, költői valami, mert a «Titokzatos Krisztus» nem képzeti valami, hanem valóság; Krisztus, ahogyan a valóságban létezik; mint a megváltott tagjaitól elválaszthatatlan Fej, velünk egyesülve, tökéletes dicsőséget adva a Szentháromságnak.

Krisztus „Titokzatos Testének" szervezete.

A «Titokzatos Test», vagyis Krisztus Egyháza tehát a Krisztussal egyesült hívek társasága. De hogyan alakult ki a fejnek a tagokkal való egyesülése a «hívek társaságában»? Különleges és páratlan módon, amit a következőkben szeretnénk megértetni.

Minden társaság összekapcsolja tagjait egymással és a fejjel, valamely kötelék révén. Például a katonák összekapcsolódnak a tábornokkal a hadtestben, a katonáknak a tábornokéval egyező általános akarása révén és a szigoru katonai fegyelem elfogadásával, a közös haza szolgálatában. Az a kapocs, amellyel az Egyház

[1]) Efez. 1, 23.

tagjait együtt tartja, egészen más, különböző természetü és nagyon is fölötte áll minden köteléknek, amelyek az emberi társaságok tagjait és vezéreit összefogják. A «Titokzatos Testben» a «tag» a Fejhez kapcsolódik egy rendkivüli hatalom fizikai kapcsa és természetfölötti életet sugárzó kegyelme révén. — Ez a kegyelem, amely egyesíti, élteti és átalakítja az összes tagokat, a Fejből árad. Krisztus, a Fej, telve van Szentlélekkel, aki egy időben betölti a Fejet és az egész titokzatos testet. A Szentlélekből száll le a Fejen keresztül az összes tagokba egy élő áramlat (diffluvium), amely éltet: «vivificantem» — miként a szentmise «Credo»-jában, a niceai hitvallásban mondjuk. Ez a kegyelem-áramlás csodálatos munkát végez a «titokzatos Krisztus» szervezetében. Átalakítja, — mint szent Pál is mondja — «a régi»[1]), vagyis az elbukott embert, aki képtelen a valóságban önerejéből a «Titokzatos Testhez» illeszkedni; átalakítja a bűnös embert «új ember»-ré, vagyis természetfölötti emberré, aki ennek az átalakulásnak erejével beoltódik Krisztusba, egybenő a Fejjel.

A „régi ember" átalakulása.

A kegyelem hatása alatt a «régi ember» átalakul. A kegyelem, mely az embert a természetfölötti állapotba viszi át, a «Titokzatos Testbe» oltja be. A kegyelemnek ezt a hatását csak hasonlatokkal tudjuk érzékeltetni. Krisztus egy nagyszerű gyémánttal hasonlítható össze, amely mint a nap szétárasztja sugarait. Krisztus is szétárasztja maga körül a fényt, amelyet

[1]) Efez. 4, 22.

a Szentlélektől, mint a kegyelem első forrásától vesz át, a háromszemélyü egy Isten benső életében fennálló «communicatio» — közlések révén. Ez a fénykiáradás a *kegyelem*. Ámde ennek a gyémántnak megvan az a csodálatos tulajdonsága, hogy tüzpompájába öltözteti a kisugárzási körében levő összes homokszemeket. Ezek a homokszemek a bűnös emberek, akik meghódolnak Krisztus kegyelmének s akik Krisztustól fénybeöltözötten szintén ragyogó gyémántokká lesznek. Ha pedig a ragyogó gyémántok valamelyike kilép a kisugárzási körből, azonnal ismét homokszem lesz; az új ember újra a régi, a «természeti», a bűn emberévé válik s többé nem része Krisztusnak. A központi gyémánt köré csoportosult kis gyémántok tömege képezi azt a «Titokzatos Testet», amelynek a fénye a test eme részeiben láthatólag mutatkozik az Égben, (a megdicsőült lelkekben) a még itt a földön levő testben annak fénye úgy el van rejtve érckőzet alá, hogy emberi szem nem tudja fölfedezni a különbséget a «természeti», a Krisztus Testéről levált ember és a «természetfölötti» ember között, aki csak a halandó hüvely lehullása után fog «megnyilvánulni önmagának.»[1]) Az Égben levő «Titokzatos Test» rész szünet nélkül növekszik a választottaknak a mennyországba való belépésével. Központjának, Jézus Krisztusnak, az «Igazság Napjá»-nak sugárzatába csoportosulva, ez a «titokzatos Test» gyorsan növekszik nagyobbá és nagyobbá. Egyik Mindenszentek napjától a másikig «Krisztus növekszik» mindaddig, amíg elérte titokzatos teste «életkorának a teljességét», «tökéletes növekedését», in plenitudinem aetatis corporis Christi... in

[1]) Róm. 8, 18.

virum perfectum.[1]) Akkor az idők be fognak teljesülni; a választottak száma teljes lesz.

A Fej és a tagok egyesülése.

Ha a fönti hasonlat segít is minket abban, hogy megértsük a tag átalakulását a kegyelem hatása alatt, még nem fejezi ki eléggé azt a *vitális,* benső, éltető egyesülést, ami Krisztus és a természetfölöttivé vált keresztény között létrejön. Ennek a bensőséges kapcsolati viszonynak a megértéséhez, amely a tagokat a Fejhez köti a «titokzatos Test»-ben, ahhoz a nagyon is kifejező képhez kell folyamodnunk, amellyel a mi Urunk maga kegyeskedett minket beavatni.

Az Úr Jézus mondta apostolainak: «Én vagyok az igazi szőlőtő... Atyám a szőlőmíves... Maradjatok énbennem, és én tibennetek... Miként a szőlővessző nem tud gyümölcsöt hozni önmagától, ha nem marad a szőlőtőn; úgy ti sem, ha énbennem nem maradtok. *Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővessző.* Aki énbennem marad, és én őbenne, az bő termést hoz, mert nálam nélkül semmit sem tehettek... Maradjatok meg az én szeretetemben... Ezeket szóltam nektek, hogy örömem teljék bennetek, és a ti örömetek teljes legyen.»[2])

«Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővessző.» A mi Urunk nem választhatott volna ennél jellemzőbb és megfelelőbb képet, hogy megértesse velünk a bensőségnek és *egységnek* a fokát, amellyel a hivő vele egyesül mindabban, ami a «titokzatos Krisztus». — A szőlőtő és szőlővesszők csak egy élő szervezetet

[1]) Efez. 4, 13.
[2]) János: 15, 1—11.

alkotnak; Krisztus és a keresztény hivő, az isteni életet élvezve, csak egy erkölcsi lényt képez.

Mi termeli a szőlőfürtöt, a gyümölcsöt? Kétségtelenül a szőlővessző, de mégis csak a szőlőtő, a törzs segítségével: a keresztény hivő az imádás, dicséret és jóvátételnek a gyümölcseit termeli ki, de sohasem *Nélküle:* «Nélkülem semmit sem tehettek.» A törzs, a szőlőtő gyümölcsöt hoz a szőlővesszők révén. Az Egyházban Jézus Krisztus hozza létre az életszentség csodáit, vele egyesült hivei által. Mindamellett ha szüksége is van a szőlővesszőkre, nélkülözheti is közülük egyiket, vagy másikat. A bűn tényleg elszárítja egyik, vagy másik vesszőt, és ettől fogva, jóllehet még mindig ott van a szőlőtőn, a hit és a keresztségi jelleg által, de ez már a szőlőtő éltető nedvétől megfosztott vessző. A bűnbocsánat kegyelme folytán azonban újra életet nyer.

Lehetetlen volna világosabban kifejteni a Krisztus és a hivő között végbemenő egyesülésnek a tényét. Vitális, éltető és elengedhetetlen ez az egyesülés. Hogy élete legyen a kereszténynek, «egynek» kell lennie Krisztussal, ebben a nagy, természetfölötti szervezetben, a «titokzatos Testben.» Ez a magyarázat azonkívül megérteti velünk azt, hogy miben áll az «egész Krisztus» szervezete; törzs, galyak, szőlőtő, szőlővesszők, levelek és gyümölcsök. Krisztus Emberségében teljesen birtokában van az életnedvnek, amelylyel az istenség fölruházta, és ezt az életnedvet keringésbe hozza a legvégső szervéig, más szóval a vele egyesült legkisebb lélekig. Mi az az életnedv, amit Krisztus az isteni szőlőtő merít a Szentháromságból? Az a megszentelő kegyelem. A mi Urunk életnedvhez hasonlítja, amit a Szentlélek hoz létre, táplál, és kerin-

gésbe hoz; a Szentlélek, aki betöltötte Krisztust, a mi Fejünket fogantatásának első pillanatától, az angyalnak Máriához intézett szavai szerint: «A Szentlélek száll tereád, és a Magasságbelinek ereje megárnyékoz téged; méhedben fogansz, és fiat fogsz szülni.»[1] Istennek ez a Lelke, akit Szent Pál különbség nélkül Szentléleknek, vagy Jézus Lelkének nevez, «a titokzatos Test» minden tagjába a Fej életét árasztja szét: «az Isten szeretete kiáradt szívünkbe a Szentlélek által»[2]; vagyis a szeretet, mely egyesít, és egységesít: «Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővessző... maradjatok az én szeretetemben.»

Gyakorlati következményei a «Titokzatos Test» létezésének.

Ezzel a nyilatkozatával: «én vagyok a szőlőtő; ti vagytok a szőlővesszők», — a mi Urunk kinyilatkoztatta nekünk az Ő «titokzatos Testé»-nek létezését. Minthogy ez a titokzatos test létezik, működnie is kell, és működésében észre kell vennünk, illetve meg kell ismernünk életmegnyilvánulásaiban.

A mi Urunk az utolsó ítéletről szólva ezeket mondja: «mert éheztem, és ennem adtatok,... mezítelen voltam és felruháztatok engem; beteg voltam, és meglátogattatok engem... szegény voltam, és segítettetek engem, mert bizony mondom nektek, amit egynek a legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek».[3] — Jézus Krisztus határo-

[1]) Luk. 1, 35.
[2]) Róm. 5, 5.
[3]) Máté: 25, 35—40.

zottabb és világosabb szavakkal nem állapíthatta volna meg a «titokzatos Test» működését.

Krisztusnak a szegény, az éhező, a beteg mind tagja, amint a kezem *én vagyok;* miként az, aki gyógyítja a szememet, a lábamat, karomat, *engem* gyógyít: éppenúgy, aki Krisztus tagjának szolgál, *Krisztusnak* szolgál. Viszont aki megbántaná és zaklatná Krisztus tagjainak valamelyikét, Krisztust magát bántaná meg. A mi Urunk maga világosan kijelenti ezt, amikor Szent Pál a damaszkuszi úton földresújtva kérdezi tőle: «Ki vagy Uram?» Ő meg így felel: «Én vagyok Jézus, akit te üldözesz.»[1]) Szent Pál azonnal megérti a válasz teljes, mélységes jelentését: Krisztusnak árt, mert üldözi tagjait. — A nagy Apostolnak ezekben a szavaiban tisztán csak képes kifejezést látni, a valóság tökéletes megállapítása helyett, a mi részünkről egyenlő volna az Apostol gondolatának meg nem értésével. Szent Ágoston így figyelmeztet: «Ha mi nem volnánk az Ő tagjai, Jézus Krisztus nem mondaná Saulnak: «Miért üldözesz *engem?*» Mert Saul nem Őt magát üldözte, hanem az Ő követőit. Jézus Krisztus nem akarta mondani: Szentjeimet, szolgáimat, vagy még kitüntetőbben: testvéreimet, hanem pontosan ezt mondotta: «Engem», vagyis tagjaimat, akiknek én vagyok a «Fejük».[2]) Igy mint a Fej alatt a tagok, «akképen sokan vagyunk egy test Krisztusban».[3])

1) Ap. csel. 9, 5.
2) Róm. 12, 14.
3) Róm. 12, 4.

Szent Pál köti magát a «titokzatos Krisztushoz».

Sohasem tudnók eléggé kihangsúlyozni a «titokzatos Krisztus» létezését, és a Vele való egyesülésünket. Az igazság az, hogy a mi részvételünk a Kálvária áldozatában, amely minden nap megújul oltárainkon, ezen a titkon alapszik. Keresztény nem végezheti az «ő» miséjét Jézussal, a Pappal, hacsak nincsenek helyes és tiszta fogalmai a Vele való viszonyairól. Ennélfogva mindenképpen törekednünk kell arra, hogy mind mélyebben hatoljunk be a «titokzatos Test» ismeretébe, Szent Pált követve, aki olyan beható részletezéssel és ragaszkodással beszél róla, ahogyan ennek a nagy igazságnak a fontossága megkívánja. Szent Pál így ír a rómaiakhoz: «Amint ugyanis egy testben sok testrészünk van, nincs azonban minden testrésznek ugyanaz a rendeltetése: akképen, sokan vagyunk egy test Krisztusban; egyenként azoban egymásnak tagjai.»[1]) Továbbá a szervek különfélesége nemcsak hogy nem árt az emberi testnek, hanem inkább rendezettséget és összhangot ad neki; épen úgy történik a titokzatos Testben is: a tagok különfélesége szépséget ad neki: «Mert a test sem egy tag, hanem sok .... ha mindnyájan egy tag volnának, hol volna a test?»[2]) «Mert amint a test egy, bár sok tagja van, a testnek pedig minden tagja, bár sok, mégis egy test; úgy van Krisztus is.»[3]) Minthogy a Fej életében részesülnek, mindezek a tagok maguk között egymásba kapcsolódnak, egyik a másikhoz füző-

[1]) Róm. 12, 4—5.
[2]) I. Kor. 12, 14—19.
[3]) I. Kor. 12, 12.

dik és nem lehetnek el egymás szolgálata nélkül. «Ha tehát az egyik tag szenved valamit, együtt szenved vele valamennyi tag; vagy ha az egyik tag megdicsőül, együtt örvendez vele valamennyi tag.»[1]) Ennél határozottabban nem lehet hirdetni a híveknek Krisztussal való egyesülését, Krisztusét velük és Krisztus tagjainak egyesülését egymás között. Az «egész», teljes, csorbíthatatlan Krisztus, aki megbízatást kapott arra, hogy Istennek szüntelen áldozatot mutasson be a mi oltárainkon és az Égbe vigye a teremtett világ hódolatát, amely az Ő Emberségének is alapja. A «Fej és tagjai», ez a nagy minden, a titokzatos Krisztus: «Ti pedig mindnyájan együtt Krisztus teste vagytok és egyenként az Ő tagjai.»[2]) Mi Jézus Krisztus *tagjai* vagyunk. Ez a mi viszonyunk. Nem vagyunk szolgái, vagy «még nagyobb dicsőségünkre» testvérei, hanem tagjai, átalakítva az Ő képére és Vele bensőségesen egyesülve. Igazán kívánatos, hogy minden hívő teljesen értékelni tudja ezeket a kifejezéseket, amelyek a lelkek számára rendkivüli következményeket jelentenek.

A „Titokzatos Test" Feje.

Ennek a «Titokzatos Testnek» Krisztus a Feje. Szent Pál biztosít bennünket erről, amikor nagy részletezéssel ecseteli előttünk azt a szerepet, amelyet Jézus Krisztus, mint «Fej» töltött be. «Az Isten — mondja — megtette Őt mindenek fölött az Egyháznak fejévé, mely neki teste.»[3]) Krisztus közvetítésével tehát

[1]) I. Kor. 12, 26.
[2]) I. Kor. 12, 27.
[3]) Efez. 1, 22—23.

belénk, tagjaiba életerő és cselekvés folyik, miként fejünk közvetítésével karjainkba, kezeinkbe és lábainkba életerő és működés száll.

Szent Pálnak előbb idézett szavait folytatva: «Az Egyház tehát Krisztus teljessége.»[1]) Az Egyház teljessé teszi Krisztust, miként a test teljessé teszi az emberi fejet, amely nem végezhetne életműködést, ha nem volnának szervesen hozzákapcsolva a többi testrészek. Az Apostol gondolatát így fejezi be: «Az Egyház annak a teljessége, aki mindeneket, mindenben betölt»,[2]) rámutatván ezzel, hogy Krisztus nem érné el rendeltetésének teljességét s az emberiségnek Krisztushoz való viszonya és szerepe hiányos lenne, ha a hívek, mint élő tagok nem kapcsolódnának teljesen ebbe a «páratlan Fejbe». Amikor mi itt térdelünk a szentségház előtt, vagy a szentségtartóval szemben, gondoljunk arra, hogy ott a kenyér színe alatt rejtőző és mégis szemeink előtt jelenlevő Krisztus a feje annak a keresztény csoportnak, amelynek mi tagjai vagyunk és hogy Ő és mi ott jelenlevők, nem vagyunk egymás mellé állított lények, hanem egyedül egy test, ezalatt a «csodálatos Fej» alatt. «Ne képzeljük azt, hogy Krisztus jelen van a fejben és távol a tagoktól; nem, Ő egészen ott van a fejben és a testben.»[3])

1) Efez. 1, 23.
2) Efez. 1, 23.
3) S. Aug: Tract. 28. in Joan.

Krisztus, a Fej kapcsolódása a Titokzatos Testhez.

Hogyan kapcsolódik ez a «Fej» a testhez? Hogyan történik az éltető érintkezés a Fej és a test között? Szent Pál pontos és világos részletezéssel világít rá, hogy a kötelék Krisztus, a Fej és «Titokzatos Teste» között bizonyos mértékben összehasonlítható azzal a bensőséges kapcsolattal, amely összeköti a mi fejünket és tagjainkat. A kolosszai vizionárius, képzelődőre vonatkozólag az Apostol leírja, hogy teljesen csak látomásainak adja át magát, «és nem kapaszkodván a főhöz, amely az egész testről gondoskodik, az izomkötések és az izületek segítségével és azt összetartja, hogy gyarapodjék az Isten akarata szerint való növekedésben.»[1]) Az első föltétel, — hogy a test a főtől egységét, természetes növekedését, életműködését kapja, — az tehát, hogy a test *a Főhöz tapadjon.* Krisztushoz való ragaszkodás hiányában ez a vizionárius, képzelődő elbukott; olyan, mint az üszkös tag, amelyet le kell vágni a törzsről, ha az a veszedelem fenyeget, hogy a rothadás tovább terjed. Krisztusnak saját szavait idézve: «Ha valaki énbennem nem marad, kivetik azt, mint a szőlővesszőt, és elszárad, és összeszedik, és tűzre vetik, és elég.»[2])

A Krisztussal, mint Fejjel való szoros összekapcsolódás tehát nélkülözhetetlen, természetfölötti kegyelmi életünkhöz. Mennyire esztelenek azok, akik Krisztus nélkül törekednek igazi, éltető erényre! A testnek a Fejhez kapcsolódásáról — amely nem más, mint a szeretet és gyümölcse, az erkölcsi egyesülés (unio

1) Kolossz. 2, 19.
2) Ján. 15, 6.

moralis) — a jámbor keresztény szólásmódot használva valljuk: *a kegyelmi állapot nélkül* nincs érdemszerző cselekedet, *nincs üdvösség!* Könnyű ebből megérteni, hogy annak a kereszténynek, aki ezt az igazságot meggyőződéssel hiszi, mi sem borzalmasabb, mint a halálos bűnbe esett lélek állapota. «A kereszténynek — mondja Szent Ágoston — semmitől sem kell annyira rettegnie, mint a Krisztus Testéről való leszakadástól. Ha leszakadt Krisztus Testéről, már nem tagja annak, többé nem élteti annak a Lelke. És az Apostol azt mondja nekünk, hogy akiben nincs meg Krisztus lelke, nem része többé Krisztusnak.»[1])

A továbbiakban látni fogjuk, milyen megmérhetetlen következmények származnak abból a szükségességből, hogy a lelki élet gyakorlásából a szeretet szálaival kell magunkat Krisztus titokzatos Testéhez fűznünk, mert a lelki élet alapja teljesen a magasabbrendű szeretet, «amely kiáradt szívünkbe a Szentlélek által.»[2])

A tagok működése a »titokzatos Testben«.

Miként az emberi testben különféle tagok vannak, s különböző működést végeznek, úgy van ez Krisztus titokzatos Testében is. «Mert a test sem egy, hanem sok... Ha mindnyájan egy tag volnánk, hol volna a test?» [3]) Krisztus misztikus Testében minden tagnak megvan a saját viszonylagos fontossága, amely annak sajátja. Amint Szent Pál mondja: mindegyik-

1) S. Aug: Tract. in Joan 27. in med.
2) Róm. 5, 5.
3) I. Kor. 12, 14—19.

nek megvan a maga kegyelme, a maga «karizmája»; az egyik apostol, a másik próféta, egy másik tanító; némelyek csodatevők, mások pedig a kormányzás hatalmát nyerik.[1]) Igy azután Krisztus titokzatos Teste minden szükséges szervvel rendelkezik. De mindezek a tagok, bármilyen legyen is munkájuk, nem gyakorolhatják azt, ha nem élnek, más szóval, ha elszakadtak a Fejtől; az összekapcsolt állapot pedig csakis a kegyelmi állapotban jöhet létre teljesen. Az Apostol, miután felsorolta a különféle ingyenes adományokat, melyeket az Isten a lelkeknek adhat, ezért mondja ezeket: «Törekedjetek azonban a jobb adományokra... de még kiválóbb utat mutatok nektek.»[2]) Ez a kiválóbb út a «szereteté», amely nélkül hiábavaló volna még «az angyalok nyelvén is beszélni»[3]) és csodákat is művelni, mert a szeretet nélkül a tag nem csünghet a Fejen, s így megszünnék élni.

Ezekután vessük jól lelkünkbe szent Pál jótanácsát: «Törekedjetek a szeretetre.»[4]) Lelkünk minden vágya, elménk minden gondja és életünk nagy eszménye az legyen, hogy a szeretet útján egyesülni törekedjünk Krisztussal a féltékenyen őrzött és szentül kifejlesztett kegyelmi állapot révén. Bármilyen legyen is a mi földi hivatalunk, bárminők is legyenek a mi lelki adományaink, Krisztus «titokzatos Testében» való szerepünk és annak fontossága attól függ, hogy a szeretet milyen fokán vagyunk. Szeretet nélkül a keresztény hivő képtelen arra, hogy úgy működjék

1) I. Kor. 12, 28.
2) U. o. 31.
3) U. o. 31, 1.
4) U. o. 14, 1.

közre Krisztus áldozatában, ahogyan kell. Természetesen jelen lehet, vagy szemlélődhetik a misén, és némi jótéteményt is meríthet abból, de nem mutatja azt be méltóképpen.

Hogyan leszünk mi Krisztus tagjai?

Mi a keresztség szentségével leszünk Krisztus tagjai, vagy keresztség hiányában a szeretet révén, amely azt ideiglenesen pótolja. A keresztséggel beoltódunk Krisztusba, miként a szőlővessző a szőlőtőbe.[1]) Ezzel a keresztségi «beoltódással» a szőlővessző egyesül a törzzsel és él; vagy a fejezet elején használt hasonlat szerint: a keresztséggel a «Nap»-nak, vagyis Krisztusnak a sugármezejére lépve, a bűnös ember, az értéktelen hitvány homokszem, ragyogó gyémánttá válik, és visszatükrözi a fényforrást önmagáról. Ki tudná leírni a keresztséggel kegyelmi ruhába öltöztetett léleknek a szépségét? Senkisem. De mi okozza a lélekben ezt a csodálatos és fölemelő elváltozást? Magának Krisztusnak a halála, amely az ősszülők engedetlenségével megsértett Istent kiengesztelte, elégtételt adott és az eredeti bűn által elhomályosult tekintetű ember látását megtisztítva, visszaállította szemébe az Isten dicsőségének tiszta fényét, amelyet a megváltás tényének bekövetkezéséig árnyékolt a bűn. Az Isten dicsőségének fénye sohasem változott, csupán az ember nem látta mindig egyformán annak tündöklő ragyogását, nem érezte annak melegét. Nem tudtuk, hogy Isten a mi Atyánk, hogy csak a Megváltó áldozatával kapjuk vissza a bűn miatt elvesz-

1) Róm. 6, 5. és 9, 23.

tett istengyermekségünket; ahogy Szent Pál mondja Jézus Krisztusról: «in quo clamamus Abba, Pater.» Krisztus azzal, hogy szabadon vállalta a Kálvária elégtételt adó keresztáldozatát, jogot szerzett arra, hogy megváltottjainak Fője és Feje legyen. Halálával szerzett jogainál fogva Krisztusnak tehát hatalma van arra, hogy misztikus Teste tagjainak érdeme szerint életet és kegyelmet adjon.

Azért mondja Szent Pál: «Nem tudjátok, hogy mindannyian, akik megkeresztelkedtünk Jézus Krisztusban, az Ő halálában keresztelkedtünk meg?» A nagy Apostol, hogy ezt az igazságot még jobban kiemelje, a keresztség szertartására, a bemerítésre, az igazi eltemetésre célozva, még ezeket füzi előbbi szavaihoz: «Eltemettettünk tehát Vele együtt a halálban a keresztség által.»[1])

Az új tag tehát élvezi a Fő révén a halálban az egész titokzatos Test számára nyert előnyöket, jótéteményeket. De mik ezek a kiváltságok és jótétemények? Mindazok, amelyeket maga a Fő élvez, akinek sorsát ezentúl ez a tag megosztja, hacsak nem követi el azt az esztelenséget, hogy Tőle elszakad a halálos bűn által. Ez a jótétemény: dicsőséges, örök, soha el nem múló élet, a siralom völgyében időző tagok számára állandóan *kegyelmi élet* névvel jelöl meg. Ez a kegyelmi élet megdicsőített életté változik, amint belépünk a mennyországba. Ez az értelme Szent Pál szavainak: «Eltemettettünk tehát Vele együtt a halálban a keresztség által, hogy amint az Atya dicsősége föltámasztotta Krisztust a halottaiból, épp úgy mi is éljünk új életet. Ha ugyanis egybenőttünk Vele halá-

1) Róm. 6, 4.

lának hasonlatosságában, úgy majd a föltámadásában is.»[1])

Szent Pál szavai egészen világosan és érthetően arra oktatnak minket, hogy a keresztség tisztító vize által Jézus Krisztussal titokzatos módon egyesültünk, Jézus Krisztusnak tagjaivá lettünk. A szövetrostok, izmok, csontok, az erezetek, idegek, az emberi testnek minden része, legyen az nagy, vagy kicsiny, mind eltemetődik a halálban, amikor a test meghal és a fej lezárta szemeit. De ha a fej fölébred, életrekel, vajjon nem támad-e föl vele minden tag? Rostok, izmok, csontok, erezetek és idegek újra élnek. Ime a magyarázata annak, hogy a keresztség miért temet el minket, Krisztus testének tagjait, az érettünk meghalt Krisztussal; itt van az ok, miért támadunk föl Vele: magába foglal bennünket, miként erezetünk, húsunk és csontjaink bennünk vannak és sorsunkat mindenben megosztják velünk és magukat eme sorsuk alól ki nem vonhatják.

A mondottakból tehát megérthetjük, tökéletesen észszerű következtetés útján, hogy minden, ami Krisztusé, *a mienk*. Az Ő halála *a mi* halálunk, mert titokzatos Testéhez fűzve bennünket, megosztja velünk halálának minden nyereségét. Föltámadása a mi föltámadásunk, mert ténylegesen részesít bennünket föltámadt életében; mennybemenetele a mi mennybemenetelünk, mivel mint tagok, automatikusan követjük a fejet, oda, ahol Ő székel, az égbe. Eucharisztikus áldozata, amely halálának titokzatos megújítása, szintén *a mienk,* s miként azt az egész mű folyamán látni fogjuk, az a «*mi*» misénk.

1) Róm. 6, 4—5.

Mi Jézus Krisztusban vagyunk.

Most már világos előttünk, keresztény hivek előtt, hogy a kegyelem állapotában milyen viszonyban vagyunk Jézus Krisztussal. Mi tagjai vagyunk, «Vele egybenőttek», «Vele eltemetettek», mint ahogyan a csigolyák, a rostok, az idegek testünk mélyébe vannak temetve. Igy Vele egyesülve osztozunk a *saját* életében, mert az Ő Lelke járja át az isteni Fejből a tagokat, amelyek vele összefüggnek, miként a lelkemből áramló életerő kering a kezemben, gyomromban, tüdőmben és minden kis bennem rejtőző szervemben.

Most már tényleg elmondhatjuk, hogy mi *Jézus Krisztusban* vagyunk. Ez a kifejezés szünet nélkül ott van Szent Pál tolla alatt. Az a Jézus Krisztus, akiről az Apostol beszél, nem egyszerűen Jézus, a földön élő Üdvözítő, hanem a *Jézus Krisztus,* az Egyháznak megdicsőült Feje, a titokzatos Krisztus, aki a maga teljességébe foglalva a fejet és a tagokat, a törzset és az ágakat, a szőlőtőt és a szőlővesszőt, a Szentléleknek is, aki azt élteti, valóságos temploma.

Jézus Krisztusban! Ime itt a mi lakhelyünk! «Aki bennem lakik», vagyis a Fejhez tartozó tag — «bő gyümölcsöt» hoz, mert Nálam nélkül semmit sem tehettek.[1]) Jézus Krisztusban, másszóval: elmerülve a titokzatos Testben, miként talán egy egészen kicsi, de élő és működő szerv, abban a végtelen megtisztelteltetésben részesülünk, hogy Megváltónknak és a Szentháromság örök megdicsőítőjének valóságos benső életében osztozunk. Csak az égben lesz majd ismertté annak a kapcsolatnak bensősége és tökéletessége,

[1]) Ján. 15, 5.

amely a tagokat a Fejjel összeköti és amit e két szó fejez ki: «Jézus Krisztusban».

A szívem, vagy az ujjam kapcsolata az én személyemmel csak halvány fogalmat ad erről a Fővel való egyesülésünkről. A valóságban bármelyik tag kapcsolódása az én lényemmel tisztán csak természeti, fizikai, ideiglenes és a korlátolt erejű lélek függése alatt megy végbe, ellenben a kereszténynek egyesülése a fejjel a titokzatos Testben természetfölötti, isteni, korlátlanul valóságos, mint minden, ami az isteni, teremtő és éltető Lélektől függve működik, örök időkre a szeretetben; szeretet-, kegyelmi- és erényegyesülés ez, mely csakhamar végtelen boldogságba megy át.

Az emberi test — fej és tagok —, mely Szent Pálnak hasonlatul szolgál, hogy megértesse a *titokzatos Krisztust,* csak kép, amely távolról sem fejezi ki, amit mond: a valóságon nagyon is innen marad. Mi csak megsejteni tudjuk ezeknek a szavaknak mélységes értelmét, amelyeket annyiszor hallottunk már, s talán minden nagyobb megilletődés nélkül: «Ti pedig Krisztus teste vagytok és egyenként tagjai.»[1])

Gyakorlati következmények.

Mielőtt a következő fejezetben a nagy cselekményről beszélnénk, amelyet a titokzatos Krisztus végez, vagyis a végtelen értékű áldozat bemutatásáról, vonjuk le azonnal azokat a következményeket, amelyek természetszerüleg folynak a már megállapított nagy igazságokból.

[1]) I. Kor. 12, 27.

1. Idézzük csak fel Nagy Szent Leónak történelmi szavait: «Ismerd meg óh keresztény lélek, a te nagy méltóságodat, és az isteni természet részesévé válva, őrizkedjél attól, hogy alacsony viselkedéseddel az előbbi állapotba süllyedj vissza! Emlékezzél arra, hogy minő fejnek és minő testnek vagy a tagja.»[1])

Milyen indok arra, hogy lelkünket és testünket tiszteletben tartsuk!... Hogy be ne szennyezzük lelkünket tisztátalan gondolatokkal, erkölcstelen olvasmányokkal! Hogy át ne adjuk magunkat a bűnös cselekedeteknek!

Hányan és hányan elkerülnék a bűnnek még az árnyékát is, ha lelki szemeik előtt tartanák ezt a gondolatot, hogy ők «*Krisztusnak tagjai*», Szent Pál tanácsát követve: «óvakodjatok a rossznak még a látszatától is.»[2])

2. Semmitől se féljünk úgy, mint attól, hogy a Főtől elszakadunk. «A kereszténynek semmitől sem kell rettegnie, mint a Krisztus testétől való elszakadástól.»[3]) Ez valóban halált jelent, mert abban a pillanatban, amikor a tag leszakadt Krisztusról, többé nincs kapcsolatban a Fővel és nem kapja többé a Szentlelket, aki forrása a kegyelemnek és a természetfölötti életnek.

Szent Ágoston kitünően megmagyarázza annak szükségességét, hogy Krisztus testéhez tapadjunk, hogy attól életet és szellemet kapjunk: «Krisztus teste csak Krisztus lelke révén él... akarsz tehát te is élni Krisztus lelke által? Légy Krisztus testében.» És később a nagy egyháztanító hozzáteszi: «Az én

1) S. Leo: Sermo I. d. Nativ. Dom.
2) I. Thess. 5, 22.
3) S. Aug. Tract. XXVII. in Joan.

testem a te lelked által él-e, és a tiéd az enyém által-e? Éppúgy Krisztus teste csak Krisztus lelke által élhet... *Tapadj* tehát Krisztus testéhez; élj Istenből Istenért... Ime ez az élet szép, célszerű és üdvösséges.»[1])

Ha megértjük és értékeljük Szent Ágostonnak szép szavait, semmitől sem félünk annyira, mint a Krisztussal való kapcsolat elvesztésétől. Ismételjük alázattal azokat a szavakat, amelyeket az Egyház minden szentmisében az áldozás előtti imákban ajkunkra ad: «Ne engedd, Uram, hogy Tőled valaha is elszakadjak!»

3. Ha mint Krisztus tagjai napról-napra meg akarjuk becsülni és értékelni állapotunk méltóságát, személyes tökéletességünket művelve és azon fáradozva, hogy apostolkodásunkkal újabb tagokat szerezzünk, törekedjünk minden erőnkkel arra, hogy azok a kapcsok, amelyek minket ehhez az imádandó Fejhez fűznek, mindig erősebbek legyenek. Személyes haladás a tökéletesség útján és apostolkodás! Méltóságunk megbecsülése és nagyságunk, mint Krisztus testének tagjaié aszerint fog emelkedni, hogy mennyire törekszünk e kettős célért fáradozni és munkálkodni; Szent Ágoston szavai szerint: «a hivek ismerik Krisztus testét, ha nem hanyagolják el, hogy «Krisztus testévé» legyenek.»[2])

4. A «titokzatos Test» megismerésének legértékesebb eredménye a szentmise-áldozatban való állandó, nap-nap után tökéletesebb közreműködésünk lesz. A vallás lényeges cselekménye az imádás, amit Krisztus oly gyakran bemutat a Szentháromságnak.

1) S. Aug. Tract. 26. in Joan.
2) S. Aug. Tract. 26. in Joan.

Krisztusba való «beötvöződésünk» erejénél fogva, nem teljesülhet nélkülünk. A következő lapnak éppen ez a célja, hogy kimutassuk, hogy a mise *a mi* misénk, mert *benne* Krisztussal, a Pappal és Ő általa mi is *bemutatók és áldozatok vagyunk.*

III. FEJEZET.

Az áldozó és áldozati tag a Fővel.

Az „Egész Krisztus", vagyis Krisztus „titokzatos Testével" egyesülve mutatja be a szent áldozatot. Ugyanaz a Krisztus „áldozza föl magát" egészen, vagyis föláldozza önmagát és önmagával föláldozza „titokzatos testét" Istennek. Következésképen a keresztény, a titokzatos Testnek tagja, Krisztussal résztvesz a szent áldozat bemutatásában az Isten fensége előtt; pap Krisztussal és ugyancsak bemutatott áldozat is a végtelen Szentháromság előtt, Krisztussal való egyesülés révén válik „áldozattá".

Ki mutatja be a szentmise-áldozatot?

Nagyon sokan a hivek közül azt képzelik, hogy Jézus Krisztus, a Magasságbelinek Főpapja, egyáltalán nem szorul rá a mi közreműködésünkre, oltárainkon történő áldozatának bemutatásánál.

Az kétségtelen, hogy csak a Kálvárián egykor föláldozott teste és kiontott vére van jelen a szentmise oltárán; de Jézus Krisztus a Főpap nem áldozza föl ezeket a végtelen értékű ajándékokat nélkülünk, sőt nem akar minket, titokzatos Testének tagjait nélkülözni ennél, a Szentháromságnál bemutatandó legfőbb hódolati cselekménynél.

Valóban, miként azt az előbbi fejezetben már láttuk, Krisztus a keresztségben tagokat avat magá-

nak, akiket a bérmálás még tökéletesebbekké tesz, s közülük néhánynak megengedi az egyházirend révén, hogy bizonyos határok keretében, hivatalosan is résztvegyenek az Ő papságában. Föltéve, hogy halálos bűn nem szakítja el őket a Fejtől, mindezekben a tagokban ott lakik a szeretet Lelke, aki az Egyháznak, Krisztus titokzatos Testének élő és éltető Lelke.

Ezek a tagok a Fejükhöz fűződve, mint a szőlővessző a szőlőtőhöz, a Fej életét megosztják, és Vele egyesülnek minden papi ténykedésében. Képen, amikor Krisztus gyakorolja főpapi szolgálatát, amikor megujítja a Kálvárián véghezvitt véres áldozatot, s hódolatban újonnan bemutatja a Szentháromságnak, nincs és nem lehet elszakadva tőlünk, papjaitól és hiveitől.

Szent Ágoston világosan mondja: «A keresztények áldozata, hogy Jézus Krisztussal ugyanazon test legyünk».[1]) A szentmise-áldozatot tehát Jézus Krisztus és tagjai, vagyis a titokzatos Krisztus mutatja be. Attól fogva, hogy ez a «páratlan Fej» tagjaival egyesült, többé nem lehetséges, hogy ezentúl nélkülük végezze munkáját és kötelességeit az isteni Felséggel szemben; amint a mi tetszésünktől sem függ, hogy valamely feladatunk elvégzésénél egyik szervünket otthonhagyva, anélkül végezzük azt.

Hogyan megy végbe az áldozat a szentmisében a titokzatos Test által?

Az olvasó lelkében ez a kérdés egy természetes ellenvetést kelthet föl: Az átváltozás után a szentségi színek alatt Krisztusnak csak a Teste és a Vére van

1) Civitas Dei lib. X. c. XX.

jelen. A titokzatos Testnek a «Fejét» foglalja magában az Oltáriszentség; kétségtelen, hogy tagjai közül egyet sem. Hogyan történhetik meg akkor az, ha Jézus Krisztus jelen van az ostya és bor színe alatt hivei nélkül, hogy hivei valóságosan és hatásosan résztvesznek a szentmise bemutatásában?

Erre az ellenvetésre igen könnyű válaszolni: Krisztus egyedül van jelen az oltáron; ez minden vitán felüli tény, de a jelenlevő Fejnek cselekvése tagjainak a cselekvésével mégis összefügg éspedig kétféleképpen:

1. A szentmise felajánlása az egész Egyház által történik, vagyis a titokzatos Test által a Fejjel egyesülve. Az Egyház határozottan és ismételve kijelenti, hogy ez az áldozat az *övé:* «Felajánljuk neked, Uram, az üdvösség kelyhét...,[1]) hogy áldozatunk kedves legyen Előtted.»[2]) Tehát Jézus Krisztus az oltáron végbemenő áldozatában, az egész titokzatos Test, Vele egyesülten ajánlja és áldozza föl magát Atyjának. Egyedül a Fejnek szentségi jelenléte, amely a feláldozást kiséri és azután is folytatódik, elválaszthatatlan a *Teljes Krisztus* által bemutatott áldozattól.

2. Krisztus, aki egyedül van jelen az oltáron az átváltozás után, mint «Teljes Krisztus» működik, vagyis egyesülten egész Egyházával, amely az Ő nélkülözhetetlen és elválaszthatatlan teljessége. Ennélfogva az Úrfelmutatás után már azonnal mondhatjuk: «*mi* most fölajánljuk isteni Felségednek azt az ajándékot, amelyet Tőled nyertünk...» «Tiszta áldozatot, szent áldozatot, szenny nélküli áldozatot... az élet szent

1) Miserész, a kehely fölajánlása.
2) U. o.

kenyerét,... és az örök üdvösség kelyhét»,[1]) és «hogy mindnyájan, akik vesszük a Te Fiadnak szentséges Testét és Vérét, részesülve bennük ezen az *oltáron,* beteljünk minden mennyei áldással és kegyelemmel.»[2])

A szentmisének egész liturgiája, miként azt a mű folyamán később látni fogjuk, nyomatékosan megerősíti és kiemeli a fejnek és a tagoknak ezt a közös cselekvését. A titokzatos Krisztus tehát az, aki papjain, mint másodlagos bemutatókon keresztül bemutatja a szentmise áldozatot és abban a Kálvária áldozatát. Mi tehát, egyszerű hivek, Krisztus titokzatos Testének tagjai, bensőségesen kapcsolódunk be a legfőbb Papnak eme Papságába, mert mi *magunk is* bemutatjuk a papok kezei által a szent áldozatot. Ebből megérthetjük, hogy Szent Péter miért nevezi a keresztény népet «választott nemzetség»-nek, «királyi papság»-nak[3]) és ismét «szent papságnak a lelki áldozatok bemutatására, melyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által».[4]) Ezért kiáltja Szent János fájdalmasan a Jelenések könyvében: «Krisztus papokká tett minket Istennek és Atyjának.»[5])

A papi fölkenés, mely Krisztus lényét áthatja és Őt Főpappá teszi, szétárad és szétömlik «mint drága kenet a fejen», leszáll a fejről Áron szakállára,[6]) változó bőségben és hatékonyságban a titokzatos Testnek minden tagjára, akik isten-szolgálati hivatásra, papszerű méltóságra emelkedtek, miként azt Szent

1) U. o. Canon.
2) U. o.
3) I. Péter 2, 9.
4) I. Péter 2, 5.
5) Jel. 1, 6.
6) Zsolt. 132, 2.

Ágoston a XXVI.-ik Zsoltárt magyarázva oly erősen kiemeli: «A mi Urunk, a mi Fejünk fölkenetett és az Ő Teste is, *amely mi magunk vagyunk.*»

Milyen hatalmas és boldogító gondolatokat sugall ez az igazság! Akkor én szegény kis keresztény lélek, én annyira félreismert, megvetett és annyira gyönge lélek, én bensőségesen belekapcsolódom a legnagyobb cselekménybe, ami csak a világon végbemehet!... Bizonyos arányban én végzem!... Hathatósan és személyesen előmozdítom a legszentebb Háromság dicsőségét és a világ üdvösségét!

Milyen mértékű a mi személyes részünk az áldozat bemutatásában.

Az nyilvánvaló, hogy a tagoknak, akik mindannyian bemutatják Krisztussal az áldozatot, nem ugyanaz a szerepük az áldozatban, mint a Fejé, aki természetesen a főténykedést végzi ottan; nem is olyan, mint a papoké, akiknek megvan a csodálatos hatalmuk az áldozat bemutatására, az átváltoztatásra. Az áldozatban mi csak abban a mértékben működünk közre, amilyen arányú a fontosságunk a titokzatos Testben, *de mindannyian valóban közreműködünk.* Amikor egy vádlott bírája lábaihoz veti magát, hogy irgalmat esdekeljen, az esdeklő térdeiben nincs meg ugyanaz a hatalom, hogy könyörögjön, mint a kezeiben; a kezeiben nincs ugyanaz a hatalom, mint az ajkaiban, ajkaiban nincs annyi, mint a szívében. Mindazonlátal egész lénye, lábai, kezei, feje mind közreműködnek, hogy kérelmét meggyőzővé tegyék.

Igy van ez a Legfölségesebbet dicsérő és esdeklő titokzatos Krisztussal is. A «Teljes Krisztus» mutatja

be az áldozatot, vagyis Krisztus minden tagjával együtt; Krisztus a Fej és titokzatos Teste emelkedik föl, hogy a Szentháromságnak végtelen áldozatát bemutassa. Esdeklésének ereje és hatalma átvesz valamit tagjainak mindegyikéből, akik Vele könyörögnek. Bármennyire is kicsiny közöttük egyesek cselekedete és része, mindamellett hozzájárulnak a teljes eredményhez.

A mi részünk ebben a hódolatban tehát változó és arányban van mindegyikünk viszonylagos fontosságával, amit a «titokzatos Testben» betöltünk és maga ez a fontosság részben függ attól a szereptől, amit az Anyaszentegyházban elfoglalunk és részben pedig a természetfölötti élet fokozatától, ami bennünk végbemegy. Az Egyház tagjainak a változatosságában is tökéletes egységet élvez s minthogy az Egyház egységében, Krisztus titokzatos Testében a ténykedések végtelenek, az Egyháznak minden tagja, lelki adományainak megfelelőleg és szeretete fokának arányában, egyesülve a Fejjel, többé-kevésbbé résztvesz az áldozatban. De akár nagyobb, akár kisebb a része, Krisztusnak minden élő tagja Krisztussal «misézik.» Mindegyik hívő teljes igazsággal mondhatja tehát: az «én» szentmisém, mert Jézus Krisztus akarta, hogy az a «*mienk*» legyen attól fogva, amikor egyesült híveivel, mint «titokzatos Teste» tagjaival.

Gondolunk-e mi valaha ezekre a csodálatos, bár szemeinkkel nem látható, de valóságos tényekre, amikor közeledünk az oltárhoz, amelyen mi Krisztussal, Krisztusban és Krisztus által bemutatjuk a fenséges áldozatot? Ha tudatában volnánk annak, hogy lelki adományaink és kegyelmi életünk arányában mi is áldozat-bemutatók vagyunk, vajjon nem töltene-e el

bennünket az áhitat és a szent buzgalom megmérhetetlen érzése, amikor a szentmisén résztveszünk? Nem fogna-e el bennünket a mélységes vágy, hogy a szentmisét, annak szertartásait, imáit egész jelentésükben jobban megismerjük, hogy a mi áldozatunkat méltóan és minél tökéletesebben mutathassuk be?

Az Áldozat.

Ugyanazok, akik hajlandók azt hinni, hogy Krisztus egyedül mutatja be a szentmise-áldozatot, könnyedén azt gondolják, hogy az oltáron egyedül *önmagát* áldozza föl Atyjának. Ez a következtetés helytelen és téves. Amint a szentmise-áldozat papja, vagyis bemutatója a «Titokzatos Krisztus», úgy a «Titokzatos Krisztus» az Áldozat is. Krisztus — Fej és tagok — mutatja be; Krisztus — Fej és tagok — *magát mutatja be.* Ha nem válhat és szakadhat szét a tagoktól, hogy *bemutassa az áldozatot,* éppenúgy meg kell őket tartania akkor is, amikor *önmagát áldozza föl.* Ime tehát mi, Krisztusnak a tagjai, abban a mérhetetlen kitüntetésben részesülünk, hogy a szentmise-áldozatban Vele áldozatok vagyunk. Hány és hány hívő nem is gyanítja ezt a páratlan kitüntetést és fölemeltséget! Szent Pál Apostolnak csodálatos megállapítása a Kolosszaiakhoz írt levelében megértteti velünk ezt az igazságot: «most örömest szenvedek értetek s kiegészítem testemben azt, ami hija van Krisztus szenvedéseinek, az Ő teste, az Egyház javára.»[1]) Fizetnie kell tehát Krisztusnak? Ami az adósság letörlesztését

[1]) V. ö. Kol. 1, 24.

illeti, kétségkivül már nem. Mint Fej elviselt minden lehetséges fájdalmat és szenvedést, bár a legkisebb szenvedése is elég lett volna a világ megváltására. De ha a Fej oly bőségesen fizette meg az isteni Felségnek járó végtelen adósságot, Krisztus tagjainak még szenvedniök kell, hogy «Krisztus Teste», tagjai összhangban legyenek fejükkel. Amint minden gondosan összeállított testben a tagok és a fej között és maguk a különböző tagok között teljes összhang uralkodik, úgy kell összhangnak lenni a «titokzatos Test» Feje és tagjai között, hogy Krisztus «teljes» és «befejezett» áldozat legyen. Az Egyháznak — amely Krisztus «teljessége» — az Ő Fejének életét kell élnie és sorsában osztoznia. Ha tehát a Fej szenvedett, mint áldozat és mindennap megismétli önfeláldozását, hogy mi résztvehessünk abban, a tagoknak, hogy a Fejjel összhangban legyenek, Vele egyesülten szintén ki kell venniök bizonyos részüket a szenvedésekből, mert különben, visszautasítva az Ő áldozatában való közremunkálkodást, egyszersmind el is szakadnának Tőle.

Csakugyan, ha valaki meghátrál a nélkülözhetetlen önmegtagadások elől, amelyeket a keresztény vallás követése és gyakorlása megkövetel, — mint például: az imádság, bőjtölés, a vasárnap megszentelése, az állapotbeli tisztaság megőrzése, a bűnalkalmak kerülése, stb. — az nem szenved Krisztussal, elszakad Tőle, miként a letört *galy* és megszünik a titokzatos Testtel az áldozatot bemutatni, mivelhogy az önmegtagadások visszautasításával megtagadja, hogy a maga részéről *áldozat* — victima — legyen. Azok a tagok ellenben, akik nagylelkűen iparkodnak magukat a Fejjel összhangba hozni, csodálatos kiváltságot és előnyt találnak abban, «hogy kiegészítsék testükben

azt, ami híja van Krisztus szenvedéseinek».[1]) Egy rendes, normális testben az egyik tagban érzett fájdalmak kihatással vannak az egész szervezetre: «Ha tehát az egyik tag szenved valamit, együtt szenved vele valamennyi tag.»[2]) *A Fő szenved tehát velünk,* nem abban az értelemben, mintha tényleg érezné fájdalmainkat, hanem abban az értelemben, hogy *magára veszi azokat.* Innen van az, hogy a tagok szenvedései tulajdonképen Jézus Krisztusé, a Fejükéi, mert Jézus él azokban, akik az Övéi és ezért el lehet mondani Szent Leóval, hogy az Üdvözítő szenvedése folytatódik az idők végéig»,[3]) vagyis addig, amíg a «titokzatos Testnek» egy tagja is szenved itt a földön.

De a jelenleg megdicsőült és dicsőséges Jézus, a Fő, hogyan «veheti magára» azt, hogy befejezze szenvedését, tagjainak jelenlegi szenvedéseit? Jézus megteheti ezt, mert a szenvedések, melyeket az Egyház naponként hozzátesz ahhoz az áldozathoz, amit a titokzatos Test a szentmisével bemutat, egy teljességet alkotnak a Passióval, *amit Krisztus maga is akart.* Amikor a kereszten függve haldokolt az isteni Üdvözítő, ismervén leendő tagjainak mindegyikét, föláldozta magát velük és őket Vele, gondolatában mintegy önkéntesen akart teljes hódolati cselekedetet nyujtani az isteni Fölségnek. Szenvedésünknek és keresztény önmegtagadásunknak ez a Krisztustól előrelátott és akart hódolata, ez a prófétai felajánlása napról-napra mintegy a szemeink előtt megy végbe. Amit a Fő előrelátott, most a

1) Kol. 1, 24.
2) I. Kor. 12, 26.
3) Comm. in epist. ad Coll. 1, 24.

tények birodalmába száll titokzatos teste mindegyik tagjának *tényleges áldozatai által,* amint ez a tag létrejön. Ezek után helyesen mondjuk azt, hogy mindegyikünk, föláldozva magát Krisztussal a «szentmisében, kiegészíti, ami hija van az Ő szenvedésének».

A „titokzatos Test" tehát az áldozati cselekményben az áldozat.

Az imádandó Fő által oltárainkon bemutatott «misztikus áldozat»-nak gondolata manapság nagyon is feledésbe ment a jámbor keresztények között, akik pedig ebben a gondolatban erős és kiapadhatatlan táplálékot meríthetnének lelkük javára. A hívők figyelme, nem terjedvén ki egészen ezekre az alapigazságokra, szétszóródik a részletekre, amelyek csak távoli következményei a nagy teológiai alapelveknek. Az őskeresztényeket példának okáért, az Egyházatyák iskolájában sokkal jobban áthatotta a «misztikus Testtel» való egyesülésnek nagy valósága. Ők sok-sok nagyszerű tanítást hallottak erről az igazságról és figyelmük reáterelődött arra, hogy az ebből folyó gyakorlati következtetéseket maguknak levonják.

Szent Ágoston fáradhatatlan volt abban, hogy híveinek megmagyarázza benső életüket Krisztusban. Halljuk csak, hogyan magyarázza, hogy ez a «titokzatos Test» Istennek tökéletes hódolatul feláldozott Victima=áldozat: «miután az Egyház ennek az imádandó Főnek a Teste, Tőle megtanulja, hogy általa föláldozza önmagát.»[1]) Krisztus Teste tehát föláldozza magát Feje által. A Fő beszél, gondolkodik, akar és

1) S. Aug. Civ. Dei 1. X. c. XX.

az összes tagok megtanulják tőle magukat vele együtt feláldozni, mint egyedüli egy áldozatot, a Fő tevékenységének minden érdemében részesülvén. Ugyanazon könyvének egy másik fejezetében a nagy tudós, Szent Ágoston ezeket mondja: «Az egész megváltott város, vagyis az Egyház és a Szentek társasága, — ami az egész titokzatos Testet jelenti — képezi az egyetemes áldozatot, melyet Istennek a Főpap bemutat.»[1])

A titokzatos Test tehát az «egyetemes Áldozat.» Ennek az igazságnak ilyen megvilágítása most már megengedi nekünk, hogy megértsük Szent Pálnak csodálatos szavait: «Kérlek tehát benneteket, testvérek, az Isten irgalmasságára, hogy adjátok testeteket élő, szent és az Istennek tetsző áldozatul.»[2]) A titokzatos Test tagjainak ezt az önáldozatát, gondolatát Fejükkel — «victimák» — az Anyaszentegyház ki is fejezi bizonyos imákban, amelyeket a szentmisében olvasunk. Például: Boldog Grignion de Montfort miséjének a «Secreta»-jában ezeket olvashatjuk: «Boldog Lajos Mária tegye kedvessé előtted, óh Istenem, *a mi* áldozatunkat; ő, aki mindig föláldozta magát, mint élő és kedves áldozatot.»[3]) Ez a másik «Secreta» ugyancsak sokat mondó: «Adják meg nekünk, Urunk, szenvedésed és halálod ezen misztériumai azt az égi tüzet, amellyel Szent Pál adta oda testét, bemutatásuk alkalmával, élő, szent és neked tetsző adományul.»[4]) Ezeknél világosabban nem lehet megállapítani, hogy az áldozatot bemutató tagok, mint áldozatok, az áldozati cselekmény-

1) U. o. 1. X. c. VI.
2) Róm. 12, 1. 3.
3) Boldog Lajos Mária miséjének csendes imádsága.
4) Keresztes Szt. Pál miséjének csendes imádsága. Szunyogh Xav. F. dr. ford.

ben valóban közreműködnek. A mi életünk természetfölötti befolyásoltságának és Krisztussal való egyesülésünk arányában vesszük ki részünket ebből a végtelen áldozatból, mint bemutató és magunkat föláldozó tagok; mint közreműködők és áldozatok. Jézus Krisztus — mondja Szent Ágoston — föláldozza magát és Vele föláldoz minden Szentet, mint tagjait, a Szentháromságnak és a Szentek szintén föláldozzák magukat és velük föláldozzák Jézus Krisztust, az Ő Fejüket és e csodálatos titok által, Jézus Krisztus saját személyében és tagjaiban egyidőben tökéletes áldozat és örök Főpap.[1]) Ezekután, aki keresztény és akinek ez a «csodálatos titok» ismertté vált, résztvehet-e a szentmise-áldozaton közömbösen, mint egy idegen?

A mi áldozataink és az „Áldozat".

A szentmise Áldozatáról (victima) kifejtett ismereteknek segíteniök kell minket abban, hogy megismerjünk egy másik fogalmat, *a mi áldozataink* fogalmát. Sok jámbor keresztény lélek azt képzeli, hogy az ő önmegtagadásainak, lemondásainak, szenvedéseinek belső értéke van, hogy azok értéke önmagukban van. Ezek a rosszul értesült keresztények rendesen azt hiszik, hogy a jó Isten nagylelkű és meg van elégedve, sőt nagyon is hálás mindazért, amit ők «*méltóztattak*» Neki fölajánlani. Nem tudják, hogy érdemeik Isten szemében csekélyebbek, mint egy hangyáé a mi szemünkben; másszóval: szenvedéseik önmagukban bizony értéktelenek.

Miképen lesznek ezek a fájdalmak értékesek, és hogyan öltik magukra Isten szemében is az «áldozat»

1) Civ. Dei. l. X. c. XI.

jellegét? Egyszerűen úgy, hogy beleolvadnak az *egyedüli* Áldozatba, Jézusnak, az Üdvözítőnek az áldozatába. Azok az önmegtagadások, lemondások csak akkor kedvesek a Szentháromság előtt, ha «csak kiegészítik azt, ami hija van Krisztus szenvedésének. «Krisztus egyedül Szent, egyedül Úr, egyedül «Magasságbeli», és egyedüli, akinek «bemutatói» joga van Isten fönsége előtt. Krisztusnak minden szenvedése elfogadott és értékelt, minden más *önmagában* üres és értéktelen.

Személyes szenvedéseinket és fájdalmainkat tehát úgy viseljük, mint «Krisztus tagjai», egyesülve Fejünkkel, s így közreműködve az Ő nagy áldozatában. Ha szenvedéseink összeolvadnak Krisztus áldozatával, akkor joggal nevezhetők *áldozatoknak*. A kifejezés világosan mutatja, hogy a dicséret és engesztelés hódolatának is részét képezik és céljuk, hogy Jézus szenvedése bevégzett legyen az egész titokzatos Testben.

Krisztusnak ez az áldozata megújul számunkra a szentmisében. Az imádandó Fej a szentmisében kifejezetten megismétli áldozatát, s ez naponként növekszik is azokkal a kiegészítésekkel, amelyek tagjainak szenvedéseiből erednek. Ezekből most már könnyű megérteni, hogy fájdalmaink a szentmisében és a szentmise által vehetik föl, hogy úgy mondjam, az «áldozatok» nevét és természetét.

A keresztény élet tehát, a maga megpróbáltatásaival, a szentmise körül fejlődik ki, nagyon gyakran a mi tudtunk nélkül; a szentmise útján lesz elfogadottá és érdemszerzővé, amennyiben Krisztusban mutatjuk be, az Ő saját áldozatához kapcsolva. Ésszerű is: Krisztus titokzatos Teste, miként imádandó feje, maga is csak azért létezik, hogy Istennek a szentmise

ténykedései által hódolatot, hálát, dicsőítést és imádatot mutasson be.

Vajjon hány keresztény gyanítja a szentmise fontosságát személyes életében? Az kétségbevonhatatlan, hogy anélkül, hogy tudnák, élvezik az áldozat gyümölcseit, mivelhogy Krisztussal egyesülnek a kegyelmi életben és az erények gyakorlásában, mely magával hozza a jó kereszténynek sok-sok lemondását és mindennapi önmegtagadását, s így tisztelik az Isten-Ember-Papot, és rajta keresztül felajánlják fájdalmaikat. De hányszor csak ott keresik Jézus Krisztust, ahol emlékképpen van; képen, imaformában, jámbor taglejtésben, fejbólintásban, s közben lehetséges, hogy elhanyagolják és elfelejtik megtalálni ott, ahol Ő tagjaival és tagjaiért személyesen működik: a szentmise áldozatában.

Mint bemutatók és mint áldozatok hogyan növelhetjük részvételünk értékét a szentmisében?

A mi részvételünk értéke a szentmisében, — mint bemutatóké és áldozatoké — növekszik Krisztussal való egyesülésünk erősödésével. Minél több van a keresztényben Krisztus szelleméből, minél inkább gyakorolja az erényeket, minél odaadóbb a Szentháromság érdekeiért, szóval: minél több áldozatot hoz Fejével egyesülten, annál kiemelkedőbb helyet foglal el az áldozatban, annál jobban végzi az ő miséjét.

Azok közül a lelkek közül, akik Krisztussal egyesültek a Kálvária keresztáldozatában, ki működött közre a legteljesebben az áldozat bemutatásában? Kétségtelenül az, aki Vele legtöbbet szenvedett, Szent

Anyja, a Boldogságos Szűz Mária, akinek istenanyai méltóságánál fogva különleges jogai voltak az emberi nem megváltásában, hogy «corredemptrix» — «társmegváltó» — legyen. Bizonyosan minden szenvedés nélkül is kiérdemelte volna ezt a méltóságot. De a mi Urunk — aki maga is fájdalom nélkül üdvözíthetett volna minket — úgy akarta, hogy Mária is kövesse őt azon az úton, amelyet Ő kiválasztott. Azért kívánta, hogy a Szűz-Anya részvétele a Golgota «első nagymiséjében» arányban legyen az ő saját szenvedéseivel. És mekkora szenvedések a Szűz Anya szenvedései! «Kénytelenek vagyunk — mondja Szent Bernát — *őt többnek, mint vértanunak* hirdetni; őt, akinek résztvevő szíve elviselte azokat a fájdalmakat, amelyek meghaladják mindazt, amit testi érzékek valaha elviseltek.»[1]) Szent Szűz fölajánlotta Fiának az Istennek kijáró szeretetet, s fölajánlotta Istenének az anyai szív szeretetét. Minél mélyebben szeretett, annál jobban szenvedett, s gyöngédségének bősége csak anyagot adott vértanuságának. Mária tehát Krisztus áldozatával a legteljesebben egyesült áldozat volt, és egyszersmind Krisztushoz a legközelebb is állott a végtelen hódolat áldozatának a Legfőbb Pap által történő bemutatásában.

A nagy szentek, szenvedéseiknek kincsét gyűjtögetve, oly bensőségesen egyesülnek imádandó fejükkel a Kálvária megújított áldozatában, hogy néha az Isten közülük egyeseknek testére láthatóan is rányomta szenvedéseinek szent sebhelyeit, hogy megmutassa, milyen mértékben váltak áldozattá Krisztussal és vettek részt áldozatában.

1) S. Bernard: Sermo de duodecim stellis.

Mily fenséges látóhatár nyilik meg előttünk! Mi is fontos «munkatársakká», Isten jogainak védelmezőivé, terjesztőivé, a Szentháromság hirdetőivé, testvéreink megváltásának cselekvő tényezőivé válhatunk. Hogyan? Egyszerűen úgy, hogy Krisztus titokzatos Testével egyesülünk a szeretetben; s hogy az erények gyakorlásával és a tökéletességre való törekvéssel napról-napra fejlesztjük magunkban az Ő szellemének életét, örömmel fogadva minden áldozatot, amit a keresztény eszmény megvalósítása tőlünk megkíván. S akkor, az akarat, a szív és az érzések egyesülésében haladva a Főpappal, mind jobban és jobban közeledünk az Ő papságához abban a végtelen hódolatban, amelyet a Szentháromságnak bemutat.

Következtetés: akik Vele miséznek, akik nem miséznek Vele.

Minthogy a kegyelmi állapotban a «teljes Krisztus»-tól elválaszthatatlanok az Ő tagjai, azért minden kegyelem állapotában levő keresztény együtt misézik a Krisztussal, de ennek az együtt-misézésnek értéke több megkülönböztető feltételtől függ. És pedig:

1. *a szeretet fokától,* mely Krisztus tagjai mindegyikének a szívében honol. Minél lángolóbb a Fej iránt égő szeretet, annál bensőségesebben egyesül Vele, s annál tökéletesebb a közreműködés.

2. *A szentmisén való megjelenéstől.* Az bizonyos, hogy az egész Egyház, tehát Krisztusnak minden tagja részesül általában minden szentmisében, még azokban is, amelyeken nincs jelen. De a személyes részvétel hasonlíthatatlanul több, mint az általános közreműködés, mert a szentmisén való közvetlen jelenlét tevé-

keny, önkéntes együtt-bemutatást (co-oblatio-t) eredményez, ami pedig érdemszerzőbb.

3. *A szándéktól.* Minél határozottabb és ténylegesebb a szándék, annál tevékenyebb az együttmisézés (concelabratio). Például: az a keresztény, aki követi az Ő miséjét, egyesítve akaratát, és imáit a pap akaratával és imáival, hathatósabban végzi az ő miséjét, mint az a hivő, aki — bár szintén kegyelmi állapotban van — félig-meddig szórakozottan van jelen a szentmisén, néhány szóbeli imádságot suttogva időtöltésképpen.

4. *A szentmise hallgatás vágyától.* Amikor a szentmiséről való távollét nem hanyagság miatt, hanem súlyos okból történik, vagyis lehetetlenség azon megjelenni, akkor ellensúlyozhatja, kiegyenlítheti a mulasztást a szentmise hallgatás utáni vágy. Mint ahogyan azok a keresztények, akikben igazi szeretet ég Krisztus iránt, nem érzik kielégítettnek áhitatukat az egyetlen mindennapi szentmiséjükön való részvétellel, s ha nem hallgathatnak kettőt, vagy hármat, mert valamely okból nem tehetik, ezt a lehetetlenséget kipótolják azzal, hogy szándékukat egyesítik az azon a napon végzett összes szentmisékkel. Ez igen hathatós mód, hogy Krisztus nagy cselekményében állandóan résztvegyünk.

Azok mellett a hivők mellett, akik hittel és helyes szándékkal végzik az *ő* szentmiséjüket, sajnos vannak olyan keresztények is, akik csak nagyon is tökéletlenül vesznek részt azon. Ezek a szegény bűnösök, akik a halálos bűn következtében leszakadtak a titokzatos Testről. Ezek a halott «szőlővesszők»; nincsenek többé Krisztus kegyelmében; nem nyernek többé életnedvet. Mindamellett a szentmise számukra sem hiábavaló.

Ezért, mint azt később látni fogjuk, meg kell azon jelenniök.[1]) Ha a szentmise nem is az *övék,* mégis Krisztusnak nagy közbenjáró cselekménye az a bűnösökért. A szentmisén való megjelenés számukra az az Istenhez való visszatérésnek legnagyobb bizonyosságát nyujtja.

IV. FEJEZET.

A szentmise a titokzatos Krisztus áldozata.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy az előbbi fejezetekben kifejtett igazságok magának a szentmise-áldozatnak liturgiájában is kifejezésre jutnak. A szentmise liturgiája is megerősíti azokat.

A szentmise a titokzatos Krisztus áldozatának külső cselekményben való megjelenítése.

Munkánkban kezdettől fogva kifejtett minden tanítás szilárd alkalmazásra és megvalósulásra talál a szentmise végzésében, mivelhogy az oltáron vértelenül megújul a Kálvária áldozata, az oltáron ismétlődik meg a titokzatos Krisztus állandó gondoskodása és figyelmessége révén az újszövetség vértelen, de valóságos áldozata.

Ha tehát a szentmise a titokzatos áldozatnak külső cselekményekben való megjelenítése, akkor szertartásaiban, előírásaiban, amelyeket használ, magában kell foglalnia az ott végbemenő természetfölötti jellegű cselekményeknek érzékelhető kifejezését is. Mint-

1) II. Rész. III. Fej.

hogy Fejünkkel, Főpapunkkal mi a tagok is valóban bemutatjuk a végtelen hódolatot, teljesen érthetetlen volna elgondolni, hogy a mi kettős szerepünk, mint bemutatóké és áldozatoké, ne tünne ki Jézus Krisztus Testének és Vérének föláldozása folyamán.

Ez okból az Egyház a legnagyobb gonddal figyel arra, hogy világos és határozott kifejezésekben rámutasson az oltár áldozati cselekményében való szerepünkre. Erről a szentmise imádságainak és szertartásainak figyelmes elolvasásából meggyőződhetünk. Az előző fejezetekben kifejtett elméleti bizonyításokhoz a szent liturgiának gyakorlati bizonyítást kell nyujtania, amely kézzelfoghatóan és tekintélyi alapon minden kétely fölé emeli meggyőződésünket.

Liturgikus tanulmányunk tételünk bizonyítására szorítkozik.

Senki se várja itt tőlünk a szentmise liturgiájának teljes tanulmányát. Kiváló műveket írtak már, és adtak ki erről a tárgyról.[1]) Akik a szentmise történetét, imáinak jelentését óhajtják megismerni, azokat buzdítom ezeknek és más liturgikus könyveknek beszerzésére.

Ennek a munkának különlegesebb célja van: a titokzatos Test tagjának, vagyis a kegyelmi állapotban levő hivőnek bebizonyítani és kimutatni, hogy Krisztus áldozata az «*ő*» miséje. A következő fejtegetések folyamán csak annyiban érintjük a liturgiát, ameny-

[1]) A magyar liturgikus irodalom is szépen fejlődött az utóbbi évtizedekben. A Ford. dr. Szunyogh X. Ferenc: Liturgikus élet-misekönyv. Dr. Petró József: A szentmise története. Cséfalvay S. J.: A szentmise.

nyiben ezt az igazságot jobban kidomborítja. Amikor a hivők világosan meg fogják érteni, hogy Krisztus miséje az «*övék*», amikor teljes tájékozódást nyernek a végtelen hódolat cselekményébe szövődő *személyes közreműködésükről:* akkor helyes ismeretük lesz az áldozatról, akkor erős indítást fognak érezni, hogy annak csodáiban elmélyedjenek, mert így kezükben az igazi vezérfonállal, csak nagyobb lelki és szellemi élvezettel és haszonnal olvashatják az imént idézett munkákat.

Amire a szentmise liturgiája tanít minket.

A szentmise előírásai, formulái és szertartásai, — mintegy cselekvéssé válva — négy igazságot állapítanak meg számunkra:

1. hogy Krisztus tagjai Vele mutatják be az áldozatot;

2. hogy ezek a tagok Vele fölajánlják magukat;

3. hogy a látható és másodlagos pap az oltárnál egyszersmind a titokzatos Testnek *egy tagja,* ami az ő személyét illeti, szintén résztvesz az áldozatban, ő a mi hivatalos *képviselőnk* és Krisztus ügyvivője;

4. hogy a láthatatlan Krisztus *a föltétlen és legfőbb Pap.*

A kifejezések, amelyekkel mi Krisztussal együtt fölajánljuk áldozatunkat.

A szentmise liturgiája tele van szőve olyan szavakkal, amelyek világosan kifejezik, hogy a szentmise *a mienk,* a mi áldozatunk. Mindezeket a kifejezéseket, úgy látszik, összefoglaltan találjuk az «Orate

fratres» — «imádkozzatok testvérek» — imádságban a szentmise rendjében, amikor a pap a nép felé fordulva mondja: «Imádkozzatok testvérek, hogy az én áldozatom és a *tietek* elfogadható legyen a mindenható Atyaisten előtt.»[1]) Az Egyház nem fél megismételni, hogy «mi fölajánljuk» az áldozatot, — «amely a mienk» — a Szentháromságnak. Ez az alapigazság végigvonul az egész áldozaton. A kehely fölajánlásakor, az «*Offerimus Tibi, Domine*», szöveg így hangzik: «Fölajánljuk neked, Urunk, az üdvösség ezen kelyhét.»[2]) A liturgia ragaszkodik ehhez a «Fölajánljuk»-hoz, amit a pap több ízben is megismétel: «Fogadd kegyesen, Szentháromság ezt a fölajánlott adományt, amelyet mi Neked fölajánlunk...»[3]) «Téged azért... kérünk, hogy... fogadd el... ezt az áldozatot, amelyet *mi* Neked bemutatunk.»[4]) Nem kifejező és jelentős-e ez az ismétlés? Megengedi-e, hogy kételkedjünk az oltár papjával való közreműködésünk tényében? Mégis egyes hívek azt képzelik, hogy a pap «mi»-t használva az «én» helyett magasztos méltóságának a tudatában beszél csak többesszámban, miként a többesszámot használja a Pápa, amikor a katholikus világhoz szól, vagy a püspök, amikor nyájához beszél: «Nagyon kedves híveink». De az Egyház, amely nem engedi a kétes és bizonytalan értelmü kifejezéseket, szándékosan és kiemelten vette használatba a «mi» szót, kihangsulyozván azt a nagy igazságot, hogy az egész titokzatos Test közreműködik az

1) Orate fratres szt.-mise.
2) Off. szt.-mise.
3) Szt.-mise.
4) A Canon elején.

áldozatban és hogy ez a «mi» a maga terjedelmében felöleli az összes lelkeket, akik Krisztussal a kegyelem által egyesültek.

Fölajánláskor, abban a pillanatban, amikor a pap fölajánlja a kelyhet, a liturgia mindjárt kifejezi ezt a «fölajánljuk Neked» szöveget egy kézmozdulattal, amely alátámasztja annak a jelentőségét. Az ünnepélyes szentmisékben a szerpap emeli föl a kelyhet az áldozópappal együtt és vele hangosan mondja a fölajánlási imádság szövegét: «Fölajánljuk Neked...» Ez a «mi» tehát igenis többesszám, két személyt jelezve, akik közül az egyik, a szerpap, résztvesz a szent cselekményben, mint aki az összes hívek helyét tölti be.

Aki pedig még ezek után is kételkednék ennek a «mi»-nek a többesszámu jelentésében, megtalálja a kivánt fölvilágosításokat a szentmise más szövegeiben; pl. Úrfelmutatás előtt több liturgikus szó pontosan megállapítja azt, hogy ez a «mi» jelenti a papot és a Jézus Krisztussal, a Főpappal szent áldozatot bemutató egész keresztény népet. A «Memento Domine» az élőkről való megemlékezésnél a miséző pap valóban ezeket mondja: «Emlékezzél meg Uram szolgáidról és szolgálóidról, akikért neked bemutatjuk, vagy akik neked bemutatják ezt a dicsőitő áldozatot...» Valamivel később, amikor kezeit kiterjeszti a kehely fölé, a pap ezeket mondja: «*szolgáidnak tehát és egyszersmind egész családodnak* ezt az áldozatát kérünk Urunk, fogadd megengesztelődve...»[1]) Nem mutat-e mindez világosan arra, hogy az áldozat az egész titokzatos Testnek a műve, melyet ezek a szavak jeleznek: «egész családod»?

1) Hanc. igitur.

Átváltoztatás után az Egyház azonnal megismételteti a «mi» szót, szándékosan részletezve az abban rejlő értelmet: «*Mi, a Te szolgáid s egyszersmind a Te szent néped is*... (vagyis az egész titokzatos Test...) bemutatjuk magasztos Fölségednek saját ajándékaidból és adományaidból...»[1]) A Canon bevégződik a «Pater Noster»-rel, amely új és ünnepélyes bizonyítása Krisztus és a hívek közreműködésének az áldozatban. A *Pater Noster*-t bevezető szavak «*Praeceptis salutaribus moniti*» ezeket mondják nekünk: «Üdvös parancsok által figyelmeztetve és isteni tanítással kioktatva merjük mondani: «Miatyánk». Miért ez a mentegetőző hang: «Merjük mondani»? Hát olyan vakmerőség mondani: «Miatyánk»? Igen. Istennek csak egy Fia van és ez a velünk, tagjaival elválaszthatatlanul egyesült Fiú, a «titokzatos Krisztus.» Mi tehát mindannyian a Fejjel összekötve tagjai vagyunk Isten egyetlen Fiának. Mi nem vagyunk Krisztus mellett Istennek más gyermekei nagy számban, hanem mi tagjai vagyunk az egyetlen Fiúnak, az egyedülinek, akiben az Atyának «kedve telik» és aki nélkül «mi semmit sem tehetünk.»[2]) S még azt sem mondhatjuk: «*Mi* Atyánk». Tehát mi, ti és én, alázatos hívők a templom hajójának árnyékában szétszóródva, de figyelve az áldozatra, vagy még azok is, — bár kissé még közvetettebben — akik távol vannak, de szándékukat egyesítik a szent áldozattal, közreműködő munkatársai vagyunk az oltár eme nagy áldozatának, de nagyon is különböző arányokban: személyes természetfölötti álla-

1) Canon: Unde et memores.
2) Ján. 15, 5.

potunk, jámborságunk és akaratunk szerint. Egyszóval, a szent liturgia teljes világossággal kimutatja, hogy a szentmise Főpapja, aki a szentmisét a miséző pap közreműködésével bemutatja, a «titokzatos Krisztus.» Tehát Fej és a tagok egysége tekintettel növekedésére, melyet ma elért a kegyelmi állapotban levő hívők jelenlegi szaporodásával. Tehát *mi* misézünk, mi övele, mindegyikünk szerepünk szerint, mely bár kicsiny az övéhez képest, de a mi természeti kicsinységünk szempontjából mennyire nagy, dicsőséges, csodálatos és felfoghatatlan.

Liturgikus bizonyítékok mutatják, hogy az egész titokzatos Test áldozat (victima) Krisztussal.

Minthogy a pap és az áldozat az oltáron, miként a Kálvárián, egyet alkotnak s ha a «Titokzatos Krisztus» az, *aki bemutatja,* ugyancsak a Titokzatos Krisztus az, aki magát föláldozza. Az Egyház tehát liturgiájában ezért mutat reá láthatóan, hogy mi bensőleg egyesülve vagyunk az oltár áldozatával (victima) és vele bemutattatunk. Tényleg a pap a borba, amely Krisztus vérévé válik, egy csepp vizet vegyít. Ez a víz *mi vagyunk.* Hallgassuk csak meg e pontra vonatkozólag Szent Cipriánt: «A víz a keresztény népet jelképezi... s innen van az, hogy tilos nekünk a kehelyben csak bort, vagy csak vizet fölajánlanunk. Tisztán az átváltoztatott bort, vízzel való keverés nélkül bemutatni annyit jelentene, mintha Krisztus föláldozható volna nélkülünk, amikor a bor és a víz összekeveredik és összevegyül, csak akkor valósul

meg a lelki és mennyei szentség a maga teljességében.»[1])

Mi, a titokzatos Test tagjai, áldozattársak vagyunk Fejünkkel. Ezért van az, hogy a kenyér és kevés vízzel kevert bor fölajánlása után az Egyház, a pappal, — aki mindig a mi nevünkben imádkozik — ezeket mondatja: «Az alázatosságnak szellemében és lelkünk bűnbánatában fogadtassunk el előtted, Uram és úgy legyen a mi áldozatunk a Te tekintetedben a mai napon, hogy az tessék neked, Úristen!»

Ha Krisztus, a Fej egyedül volna az áldozat, szükséges volna-e azt kérnünk, hogy fogadjon el minket és hogy a *mi* áldozatunk kedves legyen? Tehát nem a tagjaitól elszakított «hasonlíthatatlan Fej» az, aki magát föláldozza, hanem vele együtt az egész titokzatos Test. Hogy «kedves» és tetszéssel fogadott legyen az áldozat, azért kell azt a titokzatos Test teljességének bemutatnia és magát föláldoznia alázatos szellemben és a lélek bűnbánatában. Teljes alázattal, vagyis meghuzódva Krisztus mögött; bűnbánó szívvel, vagyis megszüntetve a legkisebb tőlünk eredő okot is, mely Tőle elválasztana. Igy a titokzatos Testnek tagjait bizonyára tetszéssel fogadja az Úr, lesznek mint áldozat-társak (covictima), mert Fejükkel egyesülve mutatják be áldozatukat, aki mindig és végtelenül kedves az Úristen színe előtt.

Ugyanez az alázatos lelkület és törődött szív sugallta a csodálatosan szép liturgikus imádságokat, amelyek mindjárt az átváltozás után következnek és amelyekben az Egyház a Magasságbelihez esedezik, hogy ne tekintse tagjainak gyöngeségeit, hanem Fejé-

[1]) St. Cyprianus: Litt. LXIII.

nek érdemeit, hogy fogadja azt mint kedves áldozatot, a szentmise áldozatban.

Abban a pillanatban, amidőn Krisztus leszállt az oltárra, a szent imádság valóban könyörgési hangnemet vesz föl, szinte a lelkesedés lendületével emelkedve: «*Supra quae propitio*» — «Tekints ezekre kegyesen, irgalmas és derűs tekintettel: és fogadd el, mint ahogy kegyesen elfogadtad igaz szolgádnak Ábelnek ajándékait és ősatyánknak Ábrahámnak áldozatát és azt a szent és szeplőtelen áldozatot, melyet Melchizedek mutatott be Neked.» A szentmise kánonjának erre a szövegére vonatkozólag egyik kiváló szerzőnknél ezeket a kifejező gondolatokat olvassuk:

«Offertoriumkor mint Krisztus titokzatos Testének tagjai csatlakozunk az ostya és a kehely fölajánlásához... az ostyában helyezkedtünk el, miként egy gabonaszem, vagy miként egy szőlőszem a kehelyben: Mindez egy és ugyanazt az adományt alkotja» — mondja Bossuet.

Már pedig, ha a mi Urunk, akiben Isten, az Atya minden gyönyörűségét találta, neki mindig kedvében van, ez nem úgy van velünk, *akik Vele fölajánljuk magunkat.* A szeplőtelen, tiszta ostya mellett vannak kevésbbé tiszta ostyák. Innen van az, hogy az Egyház Istenhez könyörög, hogy gyermekeit indítsa ugyanazokra a készségekre, amelyek a szent patriárkákat eltöltötték.[1])

Ez az első könyörgés a titokzatos Test érdekében, amelyet fölajánlunk, mint nyilvánvalóan tökéletlen áldozat (victima), amely nem elégséges arra, hogy az

1) Le Moing. Méthode liturgique pour assister à la Saint Messe, p. 72—73. etc.

Anyaszentegyházat kielégítse. A «Supplices Te rogamus»-ban a liturgia fölveszi az alázatnak és kérésnek ugyanezt a gondolatát, új kitartással: «Esdve kérünk, mindenható Isten: parancsold meg, hogy ezt az adományt szent angyalok kezei mennyei oltárodra vigyék isteni Fönséged elé...» Ha Krisztus titokzatos Testétől elválasztva egyedül volna az áldozat, kellene-e esdekelnie a kegyért, hogy az angyalok Istenhez vigyék? Hiszen Ő a mennyei udvar Királya, aki joggal ül Atyjának jobbja felől és ugyanazon a trónon. Mégis, hogy ez az adomány, — mely együttesen a mi Urunk Testéből és Véréből, mi magunkból és a mi kéréseinkből áll — az isteni Fölség előtt kedvesebb legyen: esdve kérjük az Istent, hogy szent angyala kezével emelje áldozatunkat az Ég fönséges oltárára. Aggódunk és félünk, hogy a mi áldozatunk még nagyon is tökéletlen s azért a szent angyalokhoz fordulunk, hogy biztosabban és gyorsabban emelkedjék áldozatunk illata az Istenhez.[1])

Az Anyaszentegyháznak könyörgéseit minden reggel a szentmisében úgy kell vennünk, mint ékesen szóló tanítást. Mikor a liturgia annyira követeli, hogy a Magasságbelinek tetszésére legyünk, nem hivja-e föl egyszersmind a figyelmünket arra a minden erőnkből való fáradozásra is, hogy neki kedvesebbek legyünk? Minden szentmisén hirdeti tehát nekünk a megszentelődés szükségességét. Ha a Fejünkkel együtt akarjuk *áldozatunkat bemutatni* és magunkat áldozatul hozni, törekedjünk arra, hogy Hozzá méltó tagokká legyünk. Mindennapi kitartó, sőt hősies törekvés sem lesz túl nagy fáradozás arra, hogy alkal-

1) Le Moing. Méthode etc.

masabbaknak bizonyuljunk az áldozatban való részvételre.

A Szentháromság ünnepének csendes imája — Secreta — csodálatosan kifejezi annak az öntökéletesítésnek a szükségességét, amelyet a titokzatos Test magára vállal, hogy Istennek tetsző áldozattá váljék: «Szenteld meg, kérünk, Urunk Istenünk, szent neved segítségül hívása által ezeket a fölajánlott adományokat és általa tégy minket is tökéletes, örök áldozattá.»[1])

A liturgia szemlélteti előttünk a pap hármas szerepét.

A szentmise liturgiája világosan ismerteti előttünk azt a kiváltságos helyzetet, amelyet a pap az oltárnál elfoglal, ahol hármas szerepet tölt be:

1. Mint a Fej képviselője, Krisztus helyét tölti be és Krisztusnak titokzatos cselekményét valóságossá és láthatóvá teszi;

2. mint a mi képviselőnk a hívők helyett és helyében cselekszik, nevükben végzi az áldozati ténykedést és bemutatja az ő áldozatukat, amely az övé;

3. mint a titokzatos Testnek a tagja, személyes részt vesz az áldozatban szeretetének, érdemeinek, a Fejjel való egyesülésének arányában.

Az oltárnál való papi működésnek ezt a hármas jellegét a szent liturgia nagyon szépen kidomborítja.

1) In festo SS. Trinitatis.

A liturgia és a pap szerepe: Jézus Krisztust képviseli.

Az oltárnál a pap, az igazi pap, a Főpap nevében és helyetteseként tényked ik, mint hivatalos képviselője a Fejnek, akivel mi mindannyian egyesültünk.

Mise elején a pap a saját és minden keresztény nép nevében beszél, de mihelyt kezeit a kenyér és a bor fölé kiterjesztve, elmondotta a «Hanc igitur» imát, beszédmódot cserél. A pap úgyszólván megszünt létezni: *Jézus Krisztussá vált.*

Kövessük csak figyelemmel a miséző pap szavait és cselekedeteit: a láthatatlan Főpap tényked éseit végzi: «*Pridie quam pateretur — Kínszenvedésének* előestéjén — mondja a miséző pap — szent és tiszteletreméltó kezeibe vette a kenyeret...» — «és fölemelvén szemeit az égre, hozzád Isten, mindenható Atyjához...» — a pap Krisztust utánozva égre emeli szemeit — «neked hálát adva megáldotta azt», — hasonlóképen a pap is megáldja azt... — «megtörte és tanítványainak adta mondván: Ez az én Testem».

Maga Krisztus beszél a pap ajkán keresztül; maga Krisztus cselekszik érzékelhetőleg a pap személyében. Abban a pillanatban a pap és Krisztus csak egyet cselekszenek, Krisztus maga beszél; a pap pedig átadja neki eszközül önmagát... És az Ő Teste jelen van; az övé, Ő maga, Krisztus. A bor átváltoztatása előtt a miséző pap hasonló taglejtéseket és mozdulatokat végez. Ezekre a szavakra: «Ez az én véremnek kelyhe...» Jézus Krisztus a bort saját vérévé változtatta át. A pap is úgy beszél és cselekszik, mintha személyesen maga Jézus Krisztus volna; szavának és cselekedeteinek hatásai ugyanazok, mintha

a valóságban Krisztus volna. Elképzelhető-e más bármely ilyen hivatalos képviselet igazabb és bensőségesebb egyesülésben megkettőződve?

Isteni közbelépésre a pap személye — aki önmagában egy tehetetlen ember, és az is marad, valójában mit is tesz? Mi az igazi határoló pontja az ő csodálatos képviseletének? A misézö pap Krisztusnak látható képviselőjévé válik, aki átváltozást akar: szándékával a kenyeret Krisztus Testévé és a bort az Ő Vérévé változtatja át. A megtestesült Ige föl akarja áldozni magát... de hol és mikor?... Hogyan teszi fölismerhetővé a tényt, hogy Ő magát föláldozza?... Melyik oltáron?... Melyik napon?... Melyik órában?... A Fej ott lesz jelen és ott áldozza föl Magát, ahol a pap akarja. A pap mintegy csatorna lesz, amelyen átmegy minden hatalom. A láthatatlan Krisztus láthatólag működik a pap szolgálatán keresztül. Oh! Fenséges a papok küldetése, föladata, akiket a szentmise liturgiája minden reggel úgy mutat be nekünk, mint a közöttünk jelenlevő Krisztusnak, a Főpapnak a helyetteseit!

A liturgia és a pap szerepe: ő a mi hivatalos képviselőnk.

Mikor a pap Krisztus helyét tölti be az oltárnál, egyúttal ugyancsak a mi hivatalos képviselőnk is. Jóllehet mi Krisztussal áldozatbemutatók és Vele önmagunkat feláldozók vagyunk, mindamellett nem végezhetjük el ezt az áldozatot önmagunk. A mi Urunk azért közülünk kiválasztotta azokat, akik mint a keresztény társadalom képviselői, arra lesznek hivatva, hogy nevünkben Istennek áldozatot mutassanak be.

A liturgia az egész szentmise folyamán kiemeli a papnak azt a szerepét, hogy a keresztény nép hivatalos képviselője. Tényleg már kezdettől fogva úgy jelenik meg, mint a mi megbízottunk. Miután az egész nép nevében bocsánatért esedezett és elénekelte a «Gloria in excelsis» diadalmi himnuszát, elolvassa az imádságot, amelyet «Collecta» néven ismerünk. Ez a szó «Collecta», összegyűjtést jelent. Azért nevezik így, mert a pap, mint hivatalos szolga és a titokzatos Testnek képviselője, összeszedi és «összegyűjti» a jelenlevők imáit, hogy azokat csokorbakötve bemutassa Istennek Jézus Krisztus révén.

A misézö pap tehát nem magánimát végez az oltárnál, hanem nyilvánosat, közöset, az egész Egyház nevében. Ez a bensőséges szövetkezés a hivők és képviselőjük között az oltárnál arra kötelezi a papot, hogy állandóan velünk és rólunk beszéljen Krisztusnak, a mi Fejünknek és a mindenható Atyának. Innen van az, miként azt már az előző szakaszban láttuk, hogy a pap az egész keresztény népnek nevében mondja el azokat a szép imaszövegeket, amelyekben többesszámban beszélve tolmácsolja a titokzatos Testnek, amelynek ő a szócsöve, érzéseit és kéréseit.

A liturgia és a pap szerepe; személyes szerepe.

A pap az oltárnál egyik oldalról Krisztus képviselője, a másik oldalról pedig az Egyházé és a mienk, de ezenkivül ő még a hivők egyike is; *a bemutató és magát föláldozó* titokzatos Testnek egyik tagja. Ezen a címen, miként a többi résztvevők, ő is köteles a Fejjel egyesülni teljes alázatban és töre-

delemben. Ez okból már a mise kezdetén fölkelti magában a félelem, a bűnbánat és a szent öröm érzéseit. Közgyónást végez, amire a hívők az ő közgyónásukkal válaszolnak.

Az oltárhoz fölmenve a pap magában két imával könyörög bocsánatért; a második ima az «Oramus Te, Domine», különösen jelentős: «Kérünk Téged, Urunk, — mondja a misézö pap — kegyeskedjél nekem minden *bűnömet* megbocsátani.» Mily éles ellentét! Itt minden hívő esdekel: «Kérünk Téged...», hogy a papnak, az ő képviselőjüknek bűnei eltöröltessenek: «minden bűnöm megbocsájtassék». Vajjon nem érdekli-e mindenképpen a hívőket, hogy ez a hivatalos képviselőjük az oltárnál, mint Krisztusnak magántagja is oly tökéletes legyen, amennyire csak lehetséges? Az áldozat érvényessége nem függ ugyan a pap szeretetétől, avagy tökéletességétől, de hát nem volna-e igazi csapás a keresztény népre nézve, ha hivatalos képviselője «száraz gally» lenne, vagy éppen fonnyadó és erőtlen?

Az Egyház, hogy képviselője hozzá méltó legyen, annyira szükségesnek tartja a papban a szeretetre és a benső tökéletességre való törekvést, hogy a liturgia a fölajánlás pillanatában megköveteli tőle lelkének tisztaságát. A «*Suscipe sancte Pater*»-ban, fölemelve a paténát és rajta fölajánlva az átváltoztatandó kenyeret, ezeket mondja: «Fogadd el, Szent Atya, mindenható örök Isten, ezt a szeplőtelen ostyát[1]), melyet *én, méltatlan szolgád,* fölajánlok Neked... számtalan bűnömért, sértéseimért és hanyagságaimért»...[2])

1) Hostia = áldozati tárgy.
2) Ordo missae: Offert.

Miért ez az «én», ez az «enyém»; miért a titokzatos Test befolyásos tagja személyiségének, a papnak, ez a szinrehozatala az oltárnál, ha nem azért, hogy rágondoljon arra, hogy önmagát is tiszta adományként kell föláldoznia, ha méltóképpen akarja képviselni Krisztust a szentmise áldozatának bemutatásában; s hogy ha a többi hívőt fölajánlja Krisztusnak, magát is tiszta ostyaként kell áldozatul hoznia, hogy első és legszentebb legyen az áldozatban.

Amikor a kenyér fölajánlása megtörtént, a mi hivatalos képviselőnk személye az egész áldozat bemutatása alatt, egészen az áldozás pillanatáig, amikor újra megjelenik, eltünik, hogy helyét átengedje a titokzatos Testnek. Az áldozás a papnak valóban egész, hivatalos cselekménye, amelyben a közösség nevében magához veszi az áldozatot, de ugyanakkor személyes cselekedete is, mert általa megpecsételi egyesülését Krisztussal. Itt Krisztus és a pap egymással bensőséges társalgásban szemtől-szembe vannak. Minden hívőnek a maga részéről arra kell törekednie, hogy az áldozásban megpecsételje egyesülését Krisztussal és Vele bensőséges társalgásba merüljön.

Az áldozás előtti második imában, a «*Domine Jesu Christe*»-ben a pap ezeket mondja: «Uram, Jézus Krisztus, az élő Isten Fia... szabadíts meg engem szentséges tested és véred által minden gonoszságomtól és minden rossztól: add, hogy parancsaidhoz mindig ragaszkodjam és ne engedd, hogy valaha elszakadjam Tőled».[1]) Majd pedig a harmadik imában — a «Perceptio»-ban — ezeket fűzi hozzá: «Testednek vétele, Uram, Jézus Krisztus, melyet én méltatlan

[1]) II. Oratio ante Communionem.

magamhoz venni bátorkodom, ne váljék ítéletemre és kárhozatomra, hanem... szolgáljon lelkem és testem oltalmára».[1])

A szent liturgia tehát bemutatta nekünk a papot, mint a titokzatos Testnek egy tagját, aki résztvesz az áldozatban, mint egyike a hívőknek, de mindamellett egy különös alapon köteles Krisztussal tökéletes egyesülésre törekedni. Ez a tökéletes egyesülésről szóló oktatás és buzdítás, melyet az Egyház a papnak ad a szentmisénél, bárcsak az egyes hívőknek is minden reggel hasznára lenne: mert jusson csak mindig eszünkbe, hogy részesedésünknek szeretetünk a mértéke, mint közreműködőknek és áldozatot bemutatóknak a *mi* szentmisénkben.

A liturgia bemutatja nekünk, hogy Krisztus a Főpap az igazi pap.

Mi résztveszünk a szentmise áldozatban, az oltárnál misézö pap Krisztusnak és nekünk hivatalos képviselőnk; mindezek figyelembevétele mellett nem szabad szem elől tévesztenünk, azt a tényt, hogy a külső egyházi szertartások alatt főképen csak egy főcselekvő működik: csak egy a tulajdonképeni pap, aki a misézö pap ajkával beszél; egy engeszteli a Szentháromságot, dicséri elégségesen, elhalmozza hálaadással és énekkel úgy, ahogy a Szentháromság akarja hallani a «teremtmények énekét». Ez az egyedüli Pap: Jézus Krisztus.

Világosan kinyilvánítja főpapi szerepét a szentmise áldozatában, amikor szolgájával, — a másodlagos

1) III. Oratio ante Communionem.

pappal — a szentségi szavakat mondja: «Ez az Én Testem... Ez az Én Vérem». Ő az, Jézus Krisztus, aki föláldozza önmagát és bemutatja Atyjának a saját Testét és saját Vérét.

A gondos liturgia kiemelve azt a nagy igazságot, hogy Krisztus a tulajdonképeni Pap a szentmisénél, törekszik bennünket átitatni azzal a nagy vezérlő gondolattal, hogy Jézus Krisztust kell szemünk előtt tartanunk a szent-áldozatban való teljes részvételünk alatt. A pap nem mond egyetlen imádságot sem, amely nem így végződnék: «a mi Urunk Jézus Krisztus által». Az Egyház kiemeli, hogy csak általa haladhatunk és kell haladnunk, mert egyedül Ő a «Pontifex», vagyis az Istenhez vezető *híd* a lelkek számára, akik neki hódolni akarnak. Ez a százszor is megismételt formula egész szentmisének végzésére kiárasztja a Fej gondolatát, «aki nélkül semmit sem tehetünk».[1])

De a liturgia különösképen két helyen ragaszkodik a szentmise tulajdonképeni és láthatatlan Papjának a kiváltságaihoz: a «Gloria in excelsis»-nél és a Canon végén. A «Gloria»-nál az Egyház, miután dícsérte, imádta az Atyát, és hálát adott neki, lendületes és lelkes szavakkal fordul Fejéhez, Jézus Krisztushoz: Úr Jézus Krisztus, egyszülött Fiú... Ki az Atya jobbján ülsz, irgalmazz nekünk... Mert *egyedül Te vagy a Szent, egyedül Te vagy az Úr, egyedül Te vagy a Magasságbeli,* Jézus Krisztus».

Ezek az elragadó jelzők kétségtelenül egyenértékűek azokkal: «mert egyedül Te vagy az Újszövetség Főpapja, lévén egyetlen a mi emberi nemünkből, aki Úr, Szent és Magasságbeli». Hányszor és hányszor énekeltük talán a «Gloria»-t anélkül, hogy élveztük

1) Ján. 15, 5.

volna az abban foglalt tanítást; figyelembe sem véve elhanyagoltuk, mint valami kincsesládát, amelynek felnyítására sohasem gondoltunk.

A Canon vége sem kevésbbé figyelmeztet erre az igazságra, — Krisztus a Fej —, *a tulajdonképeni Pap:* a pap kezébe véve az átváltoztatott ostyát és vele a kelyhet, egyik szélétől a másikig keresztet vet, e szavakat mondván: «Általa, Vele, Benne, van Neked a mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egyetemben *minden tiszteleted és dicsőséged*». Jézus Krisztus tehát végtelen méltóságú pap, akinek az imádása által a Szentháromság teljes hódolatban és dicsőítésben részesül. *Ő,* akiért minden teremtetett, aki Feje és Királya minden teremtménynek, aki egyedül képes Istennek elégséges elégtételt nyujtani. Ő az egyedüli hang, amely a világból fölszáll Isten fölségének trónjához; az egyedüli ékesen beszélő szó, amely fölhat az egekbe; az egyedüli, aki imádkozik és esedezik minden élő, lélekző lény nevében; az egyedüli, aki a mi tolmácsunk, közbenjárónk, Papunk.

E könyv folyamán tárgyalandó kérdések alkalmat adnak arra, hogy a szentmise liturgiájának erre a csodálatos és jelentőségteljes részére visszatérjünk. Most egyelőre elégedjünk meg azzal, hogy abból a keresett következtetést levonjuk: a mi áldozatunk, amelyet Krisztussal bemutatunk, minden értékét és minden erejét a legfőbb Paptól nyeri és nem tőlünk, akik csak másodlagos munkatársak vagyunk.

Milyen nagy kitüntetés számunkra, a titokzatos Test tagjaira, az a meghivatás, hogy Vele bemutassuk az Egyház fölséges áldozati cselekményét, hogy Vele végtelen hódolatában társulhatunk és Vele együtt bemutatókká és áldozatokká válhatunk érdemeinek ereje által, amelyeket nagy kegyességében megoszt velünk.

II. RÉSZ.

Munkám az „én" misém bemutatásában.

A z e l s ő f e j e z e t

arra a kérdésre felelve, hogy mi az „én" misém, megmagyarázza a vallás eme lényeges cselekményének természetét, amelyet „én" Krisztussal közösen végzek.

A m á s o d i k f e j e z e t,

amely „Isten dicsőségéről" szól, részletesen leírja azt a végtelen hódolatot, amit az „én" misém bemutatásából a Szentháromság kap.

A h a r m a d i k f e j e z e t,

„Az én lelki aratásom" elsorolja azokat a kimondhatatlan előnyöket, amelyek az „én" misém bemutatásából rám háramlanak.

A n e g y e d i k f e j e z e t,

„A tisztítóhely jutalma", megkísérli kimutatni, hogy az „én" misém „harmatot" hint a tisztító lángokra.

I. FEJEZET.

Mi az „én" misém?

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy Jézus Krisztus, aki csak egyszer áldoztatott fel, valójában ugyanazt az áldozatot mutatja be a misében, mint a Kálvárián... És hogy amikor a „mi" misénket mondjuk, az a szerencse ér bennünket, hogy jelen lehetünk a Golgotán.

Az „én" misém a Kálvária.

Az a mise, amit mindenegyes hivő Krisztussal bemutat, nem valami, az oltáron megismételt, különböző természetű áldozat, hanem mindig u g y a n a z a z á l d o z a t, a kereszt áldozata, amelyet a «titokzatos Test» — vagyis a *tagjaival egyesült Jézus* — felajánl és újból bemutat a Szentháromságnak.

Láttuk, hogy csak egy a Főpap és hogy *csak egy az áldozat,* a viktima is. Könnyen megérthető, hogy csak *egyetlen egy áldozat* lehetséges és nem kettő; a Kálvária áldozata *teljes* a maga végtelenségében, mert tökéletesen elérte mind a négy célt, amelyért Jézus Krisztus, a Pap, bemutatta: a végtelen imádást, hálaadást, könyörgést és elégtételt.

Ezt az alapvető igazságot, hogy Krisztusnak csak egyetlen az áldozata, kiemeli Szt. Pál: «Krisztus is egyszer áldoztatott fel, hogy sokak bűneit elvegye.

(Zsid. 9, 28)». Ugyanezt a gondolatot megismétli az apostol másutt is: «És pedig egy áldozatot mutatván be a bűnökért, mindörökké az Isten jobbján ül... mert egy áldozattal mindörökre tökéletesekké tette a megszentelteket. (Zsid. 10, 12—14)». Igy hát csak egy áldozat van, a kereszt áldozata.

Mindazonáltal ez az egyetlen áldozat megújítható.

Ha a kereszt-áldozat mellett nincs is más áldozat, s bár semmiféle áldozat sem ér fel a kereszt áldozatával, mégis, a Kálvária áldozata felújítható Isten előtt, a Pap-viktima által megismételhető, újból bemutatható. A kereszt-áldozatnak ez a megújítása a *szentmise*.

Csakhamar ki fogjuk mutatni, hogy a mise teljesen azonos a kereszt áldozatával, de előbb abból, amit az imént mondottunk, vonjunk le egy rendkívül vigasztaló következtetést: a «mi» misénk a Kálvária. Mi magában a Golgota áldozatában veszünk részt. Máriával, aki ott volt az igazi kereszt lábánál, mindenegyes nap feláldozzuk Istennek igazi Fiát.

Néha talán irígyeltük Krisztus kortársainak a sorsát és forró vággyal kihivólag mondtuk magunkban: «Lettem volna csak én ott!...» Mi *ott vagyunk,* Krisztussal felajánlva magunkat; vele és általa; és ugyanaz a Krisztus még most is és mindig kérve kér védelmet az ő «titokzatos Testének» hóhérai ellen.

A mise a Kálváriának tökéletes megújítása.

A misében a mi Urunk, Jézus Krisztus újból bemutatja ugyanazt az áldozatot és ugyanazt az áldozati

tárgyat. Nem lehet eléggé hangoztatni, hogy a mise nemcsak képe a Kálváriának, nemcsak hasonmása; s nem olyan színházias lejátszás, amilyen szokott lenni, mikor eseményeket mutatnak be a színészek, akik már nem élő, vagy jelen nem levő embereket személyesítenek meg és azoknak a szerepét játszák. Nem! A mise a Kálvária áldozatának a megújítása, igazi megújítása, lényegileg egy és ugyanaz az áldozati ajándékban és hatásaiban; ugyanaz a személyiség a Főpap: Jézus Krisztus, aki ugyanazt a cselekményt titokzatosan ismétli meg, s ugyanazt a hódolatot mutatja be a Legfölségesebbnek. E fogalmak mindegyike érdemes arra, hogy gondos tanulmányozás tárgyává tegyük.

A mise és a Kálvária: ugyanaz a Pap és ugyanaz az Áldozat.

A mise papja teljesen azonos a Kálvária papjával: a mi Urunk, Jézus Krisztussal, «mindenkor élvén az érettünk való közbenjárásra. (Zsid. 7, 25)». Kész arra, hogy megint bemutassa Atyjának azt a legfőbb hódolatot, ami által papi hatalmát a maga teljességében gyakorolja. Megengedi, hogy abból a nagy vallási cselekményből, amellyel a világot megváltotta, különös hasznot huzzunk azzal, hogy minket is belekapcsol abba.

A Kálvária áldozati tárgya a misének is áldozati tárgya. Az áldozati tárgynak minden feláldozásnál való megsemmisítése megújítást követel, de a mi Áldozatunk egyszer megöletvén, jogot nyert először is a feltámadásra, mely helyreállította és visszaadta

neki minden tökéletességét, aztán a halhatatlanságot. «Tudván, hogy Krisztus halottaiból föltámadott s már nem hal meg, a halál őrajta többé nem uralkodik. (Róm. 6, 9)». A mi áldozatunk tehát megmarad végtelenül tökéletesnek és dicsőségesnek s mostantól fogva változatlan minden bemutatandó szentmisében. Örökkélevőségénél fogva fenntartja oltár-áldozatának *lényegi azonosságát* a Kálvária áldozatáéval.

Kérdezhetnők: «Miképpen lehet a mi Urunk áldozat anélkül, hogy meghalna minden misében?» A felelet erre ez: azért, mert arra, hogy végtelen érdemet szerezzen és a Szentháromságnak tökéletes megdicsőítését kieszközölje, a halált csak egyszer kellett elfogadnia. Mint állandó áldozati tárgy, egyetlen halálával megszerzett jogainak birtokában, olyan jogoknak, melyek végtelenek lévén, nem gyarapíthatók, az átváltozás pillanatában, Isten előtt megújítva megismétli halálának minden hatását: imádást, hálaadást, dicséretet és jóvátételt.

Jézus Krisztusnak, a Papnak és Áldozatnak a misében történő cselekménye azonos Jézus Krisztusnak, a Papnak és Áldozatnak a kereszten végbemenő cselekményével és ez a cselekmény ugyanannak a halálnak a felajánlása. Igy tehát teljesen azonos a Kálvária és a mise és a kereszténynek csak *egy áldozatuk* van, Krisztusé, a Papé és Áldozaté.

Krisztus a szentmisében láthatólag be akarta mutatni a Kálvária jelenetét.

Hogy a Kálvária és a szentmise áldozatának egységes voltát nyilvánvalólag bemutassa, a mi Urunk, az oltár áldozatát alapítva, készakarva félre nem ért-

hető módon szemünk előtt újra előadta szenvedésének a drámáját. Az ő bölcseségében már magának az Oltáriszentségnek a létrehozásánál a Kálvária történetének olyan mását állította fel, hogy látható azonosságával kényszerítsen bennünket annak meglátására, hogy tökéletes azonosság áll fenn a mise és a kereszt hódolata között.

Mikor a misét alapította, nem véletlenül választott a mi Urunk két elemet, amelyek közül az egyik, a kenyér, testévé, a másik, a bor, vérévé fog átváltozni. A kenyérnek és bornak szétválasztása az oltáron olyan érzékelhető kép, amelyből minden hivő, még a kevésbbé képzett is, felfogja, megérti a Testnek és a Vérnek valódi különválását, ami a Kálvárián megtörtént. Mondhatjuk tehát, hogy Krisztus Urunk a misét, mint valami «szemléltető oktatást» létesítette, amelynek a jelentése senki értelmi képességét meg nem haladja.

Ennek a «szemléltető oktatásnak» pontosan körülírt jelentését nyomatékosan fejezik ki az átváltoztatás szavai. Hogy Krisztus külön változtatta át a kenyeret és bort, az tervszerű volt. Mind a két elem felett mondhatta volna egyszerre: «Ez a Krisztus», vagy egyetlen mozdulattal: «Ez az én testem és az én vérem» és ezzel az egy és ugyanazon cselekedettel a két lényegnek az átváltozását eszközölhette volna. De nem így cselekedett. Hanem először vette a kenyeret, megáldá, megszegé mondván: «Vegyétek és egyétek, ez az én testem. (Máté 26, 26)». Azután felemelvén a borral telt kelyhet, mondá: «Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem. (Máté 26, 27—28)». A mi Urunk tehát külön helyezte testét a kenyér és vérét a bor színe alá, hogy a Kálvária

áldozatának, amelyben a vér el volt választva a testtől, tökéletes mása legyen.

A szentmise láthatatlanul megújítja a kereszt áldozatát.

A külön-külön átváltoztatott kenyérnek és bornak érzékelhető jelei mögött, amelyek a misében nekünk bemutatják Jézus Krisztus erőszakos halálát, mégis mi az, ami láthatatlanul megy végbe az oltáron? A színek alatt valósággal jelen levő Jézus Krisztus megújítja a Kálvária áldozatát mennyei Atyjának. Áldozata tökéletesen azonos a Golgotáéval, mert a misének Pap-viktimája azonos a kereszt áldozatával. Mivel engedelmessége és Atyja előtt való megalázkodása ugyanaz marad, azért áldozata sem változhatik. Nem szünik meg felajánlani a Szentháromságnak érdemeinek ugyanazt a végtelen, nem gyarapítható mennyiségét, amelyet egyszer s mindenkorra szerzett a Golgota véres áldozatával, melynek szörnyűségét mégegyszer végigszenvedni szükségtelen volna, mert az új szenvedések az első áldozat végtelenségéhez semmit sem tudnának hozzáadni.

Mindaz, ami a Kálváriát alkotja, teljesen megtalálható a misében: Pap, áldozati viktima, áldozat, amelynek feláldozása az oltáron világosan megújítja az imádás, dicséret, hálaadás és engesztelés végtelen hódolatát Isten felsége előtt. Elmondhatjuk tehát, hogy Krisztusnak csak *egyetlen egy* áldozata van, melyet «titokzatos Testének» minden tagja a «saját» miséjének nevezhet.

Egy szó arról a tanításról, hogy az „Oltáriszentség áldozat is, meg szentség is egyszerre".

Az imént mondottak világosan mutatják, hogy mi volt az Úr Jézus szándéka, mikor az Oltáriszentséget alapította:

1. Atyja érdekei lebegvén szeme előtt, gondolata az volt, hogy megalapítsa a «misét», vagyis, hogy időtlen időkig meghosszabbítsa papi tevékenységének művét, hogy «titokzatos testének» leendő tagjai teljesíthessék első és főhivatásukat, a Szentháromság tökéletes dicsőítését Általa, Vele, Benne.

2. Attól indíttatva, hogy tagjainak a Vele való egyesülést teljessé tegye és a szeretet gyarapításával tökéletesítse, ez az «imádandó Fej» megparancsolta nekik, («Vegyétek és egyétek, — Igyatok ebből mindnyájan»), hogy egyesüljenek áldozatában nemcsak az érzelem és a vágy egységében, hanem mind a belső, mind a külső egyesülés és hozzátartozás egyetlen hivatalos tényében, a szentáldozásban is.

3. Irántunk való szeretetétől hajtva és egyébként is tudva azt, hogy csak állandó gyámolítással maradhatunk hű imádói az isteni Felségnek, kegyesen meghosszabbította jelenlétét az áldozat tartamán túl is és állandó vendégként itt maradt köztünk az Oltáriszentségben.

Látjuk tehát, hogy az Eucharisztia a mi használatunkra rendelt *Szentség,* de mindenek előtti célja az, hogy Istennek megadja az *Áldozatból* háramló végtelen dicsőséget. Ez a Krisztus-alapította rend; ne borítsuk tehát fel azt. Imádók vagyunk a «mi» misénkben, amelyet csak akkor mutatunk be teljesen, mikor *szentáldozáshoz* is járulunk.

Természetesen figyelembe kell vennünk a szentségnek mérhetetlenül fontos személyi gyümölcsét is, de nem szabad szemünk elől téveszteni azt a gondolatot sem, hogy helyes előrehaladásunk végső eredménye az kell, hogy legyen, hogy Fejünkkel minél bensőségesebben egyesüljünk és így az isteni Felségnek jobb imádóivá váljunk. Megérthetjük, micsoda tévedésbe esnek a lelkileg elvakult önzők, akik azt képzelik, hogy Krisztus csak érettük van jelen az Oltáriszentségben, ők csak a maguk érdekeiért imádkoznak, megfeledkezve az Istenéiről! Láthatjuk, menynyire tévednek azok, akik igazán szeretik az Oltáriszentséget, de *mise nélkül*... Akik misén kivül igyekeznek áldozni, hogy «időt takarítsanak...» Akik a misében nem a Kálváriának valódi, mindenható Áldozatát látják, hanem csak az egyetlen módját annak, hogy átváltoztatott ostyákhoz jussanak...

A rosszul felfogott jámborságnak eme tévedéseivel szembehelyezzük az oltár titkának igazi és szent megismerését, amely a Kereszt áldozatának a megörökítése. Fordítsuk hasznunkra az Oltáriszentséget főleg azzal, hogy növeljük a Fejünkkel való egyesülésünket azzal a szándékkal, hogy nap-nap után minél teljesebben és szorosabban igyekszünk társulni vele az Ő végtelen hódolásában.

A liturgia a Kálvária és a szentmise azonosságát hangoztatja.

Azok a szertartások, amelyekkel a csalatkozhatatlan Anyaszentegyház körülvette az átváltoztatás istenileg rendelt cselekményét, arra irányulnak, hogy nekünk lehetőleg láthatóvá is tegyék az elrejtett valóságot, vagyis a mi Urunk Jézus igazi és valóságos áldozatát.

A liturgia[1]) ragaszkodik a test és vér elválasztásához az oltáron: szándékosan kiemeli a mi Urunk Krisztusnak szavait és akaratát, aki a szentmise áldozatban teljesen úgy akar előttünk megjelenni, mint a Kálvárián volt, amikor alávetette magát az «egy» halálnak, amelynek hatása azóta is és örökre fennmarad. Az átváltoztatás szavait követő kánoni imádságokban találjuk — lényeg szerint — a következő mondatot: «... mindannyian, kik Fiadnak testét és vérét magunkhoz vesszük». Míg a miséző ezeket a szavakat mondja, jobbjával két sokatmondó kézmozdulatot végez, a «*testét*» szónál a kereszt jelét alakítja az ostya felett, a «*vérét*» szónál pedig ugyanazt a jelet a kehely felett. Ezzel a két kézmozdulattal meghatározza ezeknek a szavaknak az értelmét, «*Krisztus teste*» vagyis az Oltáriszentség a kenyér színe alatt, «*Krisztus vére*» vagyis az Oltáriszentség a bor színe alatt. Mikor tehát az Egyház megújítja a Kálvária áldozatát, amelyben a test *valósággal* el volt választva a vértől, ilyen

[1]) Természetesen nem állítjuk, hogy az Egyház kezdettől fogva előre való tudással és tervszerűen alkotta volna meg a liturgikus szimbolizmust. A tény az, hogy a római misének kánoni imádságai lényegükben ugyanazok az V. századtól kezdve. Ez a szimbolizmus, amely az isteni Gondviselés akaratából került bele a liturgiába, teljesen elkerülte az egyházatyák figyelmét. A liturgikus szimbolizmus nyomaira először Paschasius Radbertnél találunk a XII. században. A XIII. században pedig Halesi Sándor tesz homályos utalást a liturgikus szimbolizmusra. Ugy látszik, hogy Szt. Tamás, akinek kora után a liturgikus szimbolizmus ismerete általánossá vált, jobban ismerte. Nyilvánvaló tehát, hogy az evangéliumok szerint felépített szimbolizmus nem az Egyház gyártmánya, hanem az Egyház tudósai teológiai elemzés útján fedezték azt fel. Istennek a műve az.

szembetünő módon mutatja, hogy a mise azonos a keresztáldozattal.

Egy másik szertartás a kánon végén újra és hangsúlyozottan mutatja az Egyház kívánságát: megértetni velünk, hogy a mise és a Golgota Krisztusnak ugyanaz az áldozata.

Közvetlenül a Pater noster előtt a pap ezeket a figyelemre méltó szavakat mondja: «*Ő általa, Ő vele, Ő benne, Neked, Mindenható* Atya Istennek a Szentlélek egységében minden tisztelet és dicsőség». A kézmozdulatok, amelyek ezeket a szavakat kisérik, feltünő módon jelzik azoknak az értelmét. Amint a pap éppen készül kimondani ezeket a szavakat, jobbjával az Ostyát a kehely fölé emeli, mintha csak Jézust ugyanabba a helyzetbe akarná hozni, *amelyben a Kálvárián volt.* A Kálvárián a kereszten volt, a pap most is oda készül őt helyezni. Amint mondja: «Ő általa, Ő vele, Ő benne», az Ostyával háromszor a kereszt jelét alakítja a drágalátos vér felett, hogy mutassa a test keresztrefeszítését a vér felett. Ennek a formulának a szövegezése egyuttal arra is szolgál, hogy emlékeztessen a Kálvária egész gazdagságára: ami az imádás, dicséret, közbenjárás és elégtétel végtelen eredményeit hozta létre Ő általa, Ő vele, Ő benne.

Ez a határtalan hódolat a Szentháromsághoz szól, az Atyához és a Szentlélekhez a Fiú érdemei által. Az Egyház szándéka szerint a papnak egy másik kézmozdulata értésünkre adja egyrészt, hogy ez a három isteni személy különbözik a Krisztusban feláldozott emberi természettől, másrészt, hogy a megváltás nem szorítkozik a Kálváriára, hanem a Golgotáról kiárad az egész megváltott mindenségre. Innen van az, hogy a pap még mindig a kezében tartva a felemelt Szent-

ostyát, most a kehely szélétől maga felé közelebb vonja és a kehely és maga között az oltár felett a kereszt jelét alakítja vele, mondván: «Neked, Mindenható Atya Istennek», aztán másodszor, mondván: «... a Szentlélekkel egyetemben». S ezzel jelzi, hogy a kereszten levő Krisztus hódolata a Kálváriáról, ahol vérét kiontotta, túlárad az egész világra, sőt felszáll az imádandó Szentháromság személyéig. Végül, miután a Kálvária drámájának ez az eleven újra való bemutatása véget ért, az Egyház a pappal, aki még mindig mutató és hüvelykujja között tartja a szentostyát, megint a kehely fölé helyezteti azt: vissza a testet a vér fölé; azután a pappal felemelteti kissé az oltár felett a kelyhet a Szentostyával együtt. S közben az imának utolsó szavait mondja: «... minden tisztelet és dicsőség». Némely templomban szokás, hogy erre a felemelésre a ministráns fiú jelt ad a kis csengővel.

«Minden tisztelet és dicsőség» — valóban nem háramlott-e ez a Szentháromságra már attól a naptól kezdve, mikor Krisztus testét felemelték a kereszten épúgy, mint ahogy az előbb említett pillanatban föl volt emelve az oltáron? Nem mondta-e a mi Urunk maga: «És én, ha fölmagasztaltatom a földről, mindent magamhoz vonzok (Ján. 12. 32.)?» Vajjon ez az oltáron való felemelés nem eleven ábrázolása-e a kereszten való felmagasztaltatásnak?

A kánonnak ez a bevégzése igazán magasztos, nagyszabású és egyszersmind nagyon is régi. Lehetséges, hogy már az apostoli időkből ered. A legtartalmasabb és legmegfelelőbb kifejezés annak bemutatására, hogy ugyanaz a cselekmény megy végbe az oltáron, mint a kereszten és ugyanazt a hódolatot is eredményezi.

Az „én" misém tehát megbecsülhetetlen értékű.

Minden reggel én, Krisztusnak a tagja, mint Mária, ott lehetek a kereszt tövénél, közel a magát áldozatul adó Jézushoz.

Minden reggel előlről kezdhetem felajánlani a Kálvária hódolatát a Szentháromságnak.

Minden reggel bensőségesen egyesülhetek Krisztussal a maga feláldozásában, nemcsak a gondolatok és az akarat tökéletes megegyezése révén, hanem az áldozati tárgy elfogyasztásának hivatalos aktusában is, ami ugyanabban az időben külsőleg a tökéletes odaadásban, belsőleg pedig a bőséges kegyelmek befogadásában áll.

Az «én» misém mindezekben a kegyelmekben bőségesen gazdag. Ha ismerném az «én» misémet, úgy, amint az megérdemli, ó, mennyire óhajtanám bemutatni a pappal együtt!

II. FEJEZET.

Isten dicsősége.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy a miséből a Szentháromság „minden tiszteletet és dicsőséget", vagyis végtelen hódolatot kap, úgy, hogy az isteni Fölség a teremtmények részéről nem kívánhat más és nagyobb imádást.

Az „én" misém végtelen értékű dicsőítést ad Istennek.

Hogy a hódolat végtelen értékű legyen, magának a hódolónak végtelennek kell lennie. Ha a hódoló véges, imádása is véges, mivel senki sem adhat többet,

mint amije van. Ennélfogva a pusztán emberi hódolat sohasem elégítheti ki Istent teljesen.

Azok a feltételek, amelyek a hódolatot végtelenné teszik, megvannak Isten és Krisztus között: az, aki kapja ezt az áldozati hódolatot, végtelen: Isten. Aki az áldozati hódolatot bemutatja, mint ember, véges s azért mint ember megalázhatja magát a Mindenható legmagasabb Felsége előtt; de végtelen is, mert Ő az Ige, a Szentháromság második személye, aki azzal a határozott szándékkal vette magára az emberi természetet, hogy az emberi természetben végtelen értékü tetteket hajtson végre.

A hódolás műve, amellyel Krisztus a lehető legtökéletesebb módon akarja az imádás, kérés, elégtétel és hála adóját Istennek megfizetni: az az Ő áldozata. Páratlan áldozat ez, mely csak egyszer volt bemutatva. A Golgota áldozata ez, amit mi a szentmisében találunk meg. A mise tehát végtelen értékű.

Láttuk, hogy a szentmisében, mint Jézusnak, a Papnak a tagjai, olyan bensőséggel veszünk részt, hogy Krisztus «miséje» a «mi» misénk. Mindegyikünk valóban elmondhatja tehát, hogy az «Ő» miséje minden reggel végtelen hódolatot mutat be a Szentháromságnak. Milyen magasztos ez! Milyen megtiszteltetés, milyen kítüntetés! Mennyire vigasztaló ilyen kicsiny teremtmények számára!

Maga a liturgia is megerősíti, hogy a mi hódolatunk végtelen.

Azok, akik csak nehezen tudnák elhinni, hogy mint Krisztusnak a tagjai, igazán boldog helyzetben vannak — ami az előbbi fejezetben mondottakból is

látható — bizonyítékokat találhatnak a mise liturgiájában is. A mise szertartásai az oltáron végbemenő láthatatlan cselekmények látható kifejezései s egyuttal elmondják nekünk, hogy az eucharisztikus áldozatból milyen dicsőség hárul a Szentháromságra. Valóban maga a kánonnak a szövege határozottan állítja, hogy a mindenható Atya a Szentlélekkel egységben minden dicsőséget megkap az Isten-embertől, a megtestesült Igétől «minden tiszteletet és dicsőséget», vagyis olyan teljes dicsőséget, olyan tökéletes tiszteletet, hogy abból semmi sem hiányzik.

Már most Isten dicsősége és tisztelete sem lehet egész és teljes anélkül, hogy egyuttal végtelen is ne lenne. Végtelen lényt véges áldozat nem elégíthet ki, mert a véges áldozat, az csak határok közé szorított hódolat, s bármilyen nagy is, jelentéktelennek látszik az elérendő céllal szemben; annyira jelentéktelen az Istennek járó megdicsőítéshez képest, hogy említésre sem érdemes. De az a hódolat, amelyet a liturgia olyan fontosnak tart a misében, a tiszteletet és megdicsőítést éppen a kívánható legtökéletesebb módon eredményezi. Az oltár áldozatának hódolata tehát végtelen és Istenre végtelen megdicsőülés hárul az «én» miséből.

Mi következik abból az igazságból, hogy az „én" misém végtelen értékű?

Ekkora csoda előtt meg kell állnunk egy percre, hogy gondolkozzunk.

Én, a puszta semmiség, egyesülve vagyok Krisztussal, mint a tag a Fejjel. Ettől a Fejtől, melyhez

hozzá vagyok kapcsolva, isteni életet kapok, amely Krisztus egész «titokzatos Testében» lüktet. Ez a titokzatos Test, Fej és tagok, működik: véghezvisz egy cselekményt, a misét, az ő miséjét. Ez az isteni mű végtelen. Minden mértéken felül megdicsőíti Istent. Ebben a végtelen megdicsőítésben nekem is megvan a cselekvő szerepem.

És micsoda szerep ez! Végtelen értéket nem lehet megosztani, mert nincs véges mennyiségekből összetéve. Tehát, amit a «mindenható Atyának a Szentlélekkel egyetemben» az én Főm, az Isten-ember által adok, nemcsak valami kis cseppecske dicséret, hanem «minden tisztelet és dicsőség». Mi lehetne ennél elragadóbb gondolat?

Az „én" misémben Istennek adott végtelen dicséret négy szempontja.

A végtelen dicséret, amit a mise Istennek ad, négy külön célt ér el, az «áldozat céljait».

Ez a végtelen hódolat:

1. Imádja Istent.

2. Hálát és köszönetet mond.

3. Könyörög Istenhez s így betölti az imádás feladatát.

4. Visszaállítja az Istennek járó tiszteletet és elégtételt nyujt az ő Felségének.

Hogy teljesen felfoghassuk, hogy milyen tisztelet hárul Istenre a miséből, ami — ó boldog tudat! — az «én» misém, külön kell megvizsgálnunk ennek a megdicsőítésnek négy szempontját.

1. Az „én" misém Istennek végtelen imádása.

Isten imádása nem más, mint elismerése legfőbb uralmának és nagyságának, ünnepélyes megvallása minden létező és létezhető lény felett való feltétlen hatalmának; kinyilvánítása annak, hogy csak egyedül Ő az Isten és maga a tökéletesség. Azért akarta az Isten, hogy Krisztus bemutassa áldozatát, hogy ekkora imádó hódolatot ki lehessen fejezni. A régi törvény szerint a jeruzsálemi templomban való szertartásos áldozatok Istennek csak nagyon tökéletlen imádást adtak. Ezek az áldozatok nem tetszettek a Magasságbelinek, mivelhogy nem adhattak Neki Őt megillető teljes dicsőítést. Eljött tehát a mi Urunk a világba, hogy végre bemutassa azt a páratlan és teljes áldozatot, amely Istennek tökéletes imádása. Ezzel kapcsolatosan Szt. Pál azt mondja nekünk, hogy Krisztus így szólt Atyjához: «Nem akartad és nem kedvelted sem az áldozatokat, sem az ajándékokat... akkor mondám: Ime jövök, Isten, hogy a Te akaratodat teljesítsem. (Zsid. 10, 8—9)».

Az «én» misém áldozata tehát ugyanaz, mint a Kálvária áldozata; Istennek végtelen imádása, Neki teljesen tetsző áldozat.

Hogyan imádja Krisztus teljesen az Ő áldozata révén Istent?

Meg kell magyaráznunk azt, hogy a kereszt áldozata, melyet a mi misénk megörökít, hogyan eszközölheti ki Istennek ezt a végtelen imádást?

Isten tökéletes imádásához egyrészt szükséges az, hogy az imádó egyenlő legyen az imádottal,

mert így lesz hódolata méltó Ahhoz, akinek felajánlja; másrészt kell, hogy megalázkodása észszerű legyen: *alacsonyabbrendűnek* kell lennie az imádottnál, máskülönben nem volna semmi oka arra, hogy megalázza magát. Az isteni Gondviselés közbejöttével ez a két, látszólag ellenkező feltétel Krisztusban teljesedésbe ment: isteni természete szerint *egyenlő* Atyjával, emberi természete szerint *alacsonyabbrendű* Annál. Így, mint ember, Isten alatt van és megalázhatja magát; mint az örök Ige, Istennel egyenlő rangú és az Istenségnek kielégítő tiszteletet tud adni.

Lássuk már most, hogy Krisztus áldozata milyen fenségesen valósítja meg ezt a fölülmulhatatlan imádást.

Krisztusnak emberi természete Isten remekműve. Eszményi teremtmény, amelynél jobbat még a Mindenható sem tud elképzelni, mert Krisztus egyuttal Isten is. E kivételes teremtményért alkotta a világot, amely lábának zsámolya: «Mert Általa és Érette teremtetett minden az egekben és a földön, a láthatók és láthatatlanok... és Ő feje az Egyház testének; Ő a kezdet, az elsőszülött a halottak közül, hogy Övé legyen az elsőség mindenben. (Kol. I. 16, 18)».

Könnyen érthető, hogy Krisztusnak ez a csodálatos, minden más létező vagy létezhető teremtmény felett való fölénye megszerzi Neki mennyei Atyjának szeretetét. (Máté 3, 17). Azt hinnők, hogy az isteni kezeknek ez a remekműve, ez a Krisztus, ez a Szent, ez az Úr, minden jólétet megérdemelne... de nem! Halálra ítéltetett, meg kell halnia!

Miért kell meghalni annak, aki maga az Élet? Hogy a maga megsemmisülése által láthatóan tudtára adja az ámuló világnak, hogy semmiféle teremtmény-

nek, legyen bár legszentebb és legtökéletesebb, sincs semmi joga, hogy a Mindenható előtt megálljon. Krisztus megaláztatása tehát azt jelenti, «hogy az Úr egyedül az Isten és nincsen más mellette. (Deut. 4, 35)». Krisztusnak halála hivatalos, nyilvános és ünnepélyes elismerése Isten minden teremtmény felett való korlátlan uralmának, páratlan felmagasztalása a Magasságbeli hatalmának, amely előtt még a legtisztább és legtökéletesebb remekalkotásának is el kell tünnie: *ez a tökéletes imádás,* az Istenember halála.

Mivel a szentmise, mint kimutattuk, a kereszt áldozatának megújítása, Krisztusnak mennyei Atyja előtt való felülmulhatatlan megalázkodása, amely a Kálvárián ment végbe, szemem láttára az oltáron megújul. Mikor az Isten-ember az átváltoztatás pillanatában ilyen nagy hódolattal járul a Szentháromsághoz, mi, titokzatos Testének tagjai, akik Vele együtt imádjuk Őt, meg vagyunk-e mindig eléggé hatva annak a cselekménynek fenségétől, amelyet Fejünk társaságában végzünk?

2. Az „én" misém végtelen hálát ad Istennek.

A mise-áldozat nemcsak imádás, hanem hálaadás is. A hálaadás gondolata elválaszthatatlan az imádástól. Valóban, aki megalázza magát az Istenség előtt, kénytelen ugyanazzal a mozdulattal, amellyel elismeri, hogy minden az Övé, köszönetet is mondani Istennek. Igy történt, hogy Krisztus, amikor feláldozta magát mennyei Atyja előtt, ugyanakkor végtelen hálának adott kifejezést. Az összes evangélisták elbeszélik, hogy a mi Urunk az utolsó vacsorán az

eucharisztikus áldozat alapításakor, ugyanabban a percben, amikor átváltoztatta a kenyeret az Ő testévé és a bort az Ő vérévé, «hálát adott». Ez a felülmulhatatlan hálaadás, amit a mi Urunk olyan állhatatosan ismételget az Ő fájdalmas kínszenvedésének előestéjén, nyilván mutatja, hogy Krisztus szándéka szerint az Ő keresztáldozata, amelyet az oltáron megörökített, Isten iránti hálaadás volt.

Az Egyház nem felejtette el hangoztatni Fejének ezt a gondolatát, mert gondosan megtartotta Krisztusnak hálakifejezését magukban az átváltoztatás szavaiban; a pap valóban ezeket mondja: «Ki a szenvedésének előestéjén vette a kenyeret és szemét az ég felé emelvén, hozzád, mindenható Atyaisten, *neked hálát adván,* megáldotta, megtörte...» Aztán a kehely felett az Egyház folytattatja a pappal: «Hasonlóképpen, miután megvacsoráztak, szent és imádandó kezébe vette a fönséges kelyhet is, *Neked ismét hálát adott,* megáldotta...» Mi van tehát abban csodálni való, hogy a keresztény hagyomány azóta is a mise-áldozatot eucharisztiának hívja, ami görögben hálaadást jelent. Az Egyház első századaiban «hálát adni» ugyanannyit jelentett, mint a mi kifejezésünk szerint misét mondani.

A liturgia, amely mindig olyan hűséges a hit igazságainak kifejezésében, ünnepélyes és fenséges kifejezésekkel mondja el nekünk, milyen magasztos hálaadási mű a «mi» misénk. Különösen magasztos és ünnepélyes kifejezéseket használ. Amint a pap oda érkezik, hogy megkezdje az előéneket, felhivja a jelenlevőket, hogy vele együtt Krisztus által a hála hódolatát mondják el: «Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek», szólítja fel őket, mire a nép válaszolja:

«Méltó és igazságos». Erre a pap tekintéllyel hozzáfog az előénekhez: «Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy Neked mindenkor és mindenütt *hálát adjunk,* szent Urunk, mindenható Atya, örök Isten, *Krisztus Urunk* által». Lehetetlen észre nem venni a liturgiában használt szavak és gondolatok halmozását; a hálaadás méltó és igazságos, méltányos és üdvös; hálát kell adni mindig mindenhol; az egyetlen, aki hálát adhat: «méltó és igazságos», jogos és hasznos módon: Krisztus, akinek áldozatát megujítani készülünk.

A mise tehát az a cselekmény, amellyel a mi Urunk Jézus Krisztus által, vagyis a «titokzatos Test» Feje által, mi, az Ő tagjai is, Istennek kielégítő hódolatot tudunk adni, lévén az végtelen értékű hódolat.

Miként ad hálát az „én" misém Istennek?

Hálaadásunkban rendnek kell lenni: hálát kell adnunk azért, ami a legfontosabb. A liturgia ebben is irányadónk.

A «Glória in excelsis» folyamán a hívek énekelnek egy olyan kifejezést, amelynek fontosságát sokan talán sohasem fogják fel, de amelynek jámbor áhitatunkra egy kinyilatkoztatásnak kellene lennie. A kifejezés a következő: «Hálát adunk Neked a Te nagy dicsőségedért».

Tehát ezt kell Istennek megköszönnünk. Az Ő nagy dicsőségét. Meg kell Neki köszönnünk, hogy mindenben végtelen: végtelenül jó, végtelenül tökéletes, végtelenül hatalmas. Elismerésünknek ez a legsürgetőbb indítóoka. Valóban csak egy dolog számít, egy dolog szükséges és ez az egy dolog Istennek

mindent meghaladó nagysága és fensége; ebből ered minden jó a teremtményekre. Mindenekelőtt és mindenekfelett tehát köszönjük meg Neki azt, hogy Ő az, aki, vagyis végtelenül dicsőséges.

Mikor Krisztus tagja hálát ad Istennek *az Ő nagy dicsőségéért,* akkor összhangba hozza ezt a hálát azzal, amit imádandó Feje kifejez az Ő áldozatában. Mert arról biztosak lehetünk, hogy Krisztusnak, aki igazán ismeri Istent, sem lehet nagyobb indítóoka, hogy a végtelen Felséggel szemben kifejezze háláját, mint az Ő mérhetetlen dicsősége, minden kegynek forrása, amit Krisztus, a Fő és az Ő tagjai élveztek vagy élvezni fognak.

Mennyire felemel Krisztusnak ez a hálaadása! Magasan, az önérdek színvonala fölé emel bennünket. Sokan engednek annak a természetes hajlamnak, hogy a megkapott különös jótéteményeket köszönik meg Istennek. Ezzel csak kötelességüket teljesítik! Mert hálásnak kell lennünk azokért az ajándékokért, amelyeket Isten nekünk megad: tudásért, egészségért, gazdagságért... Mégis hány és hány lelket annyira lefoglal az ajándék, hogy megfeledkezik az Ajándékozóról! Például: megköszöni Istennek a meggyógyulást, anélkül, hogy gondolna arra, hogy a betegség feletti hatalom Benne erőt, jóságot, könyörületet tételez fel számunkra. S mindezek a tulajdonságok oly megmérhetetlenek, hogy a dicséretet, hódolatot és hálaadást már magukban véve is megérdemlik. Istennek «nagy dicsősége», Krisztus hálaérzelmeinek és gondolatainak tárgya, hálaadásunkban nem elég gyakran foglalja el az első helyet, amelyhez Neki joga van. Az igaz, hogy a misében a mi hálaadásainkat anélkül, hogy tudnánk, Krisztus felemeli olyképpen, hogy minden

kétség nélkül oly módon adunk hálát az Istennek, ahogy kell, pusztán azzal a szándékunkkal, hogy Papunk és Fejünk, Jézus által cselekszünk. Mennyivel fontosabb volna az, hogy megtanuljuk a mi hálaadásunkat *szándékosan* összhangba hozni Krisztuséval, aki által végtelen hála adatik a Szentháromságnak: az «Ő dicsőségéért», minden jónak a Forrásáért.

3. Az „én" misém olyan könyörgésekkel járul Isten elé, amelyek Előtte végtelenül kedvesek.

Istenhez kell könyörögnünk, mert Ő végtelen. A teremtmény önmagában véve csak koldulni tud. De az imádság nemcsak szükséglet, hanem kötelesség is, amely abból a kötelezettségből származik, hogy Istent imádjuk és saját nyomoruságunkat nyiltan elismerjük. Imádni annyit tesz, mint elismerni, hogy Isten mindenhol és mindennek a legfőbb Ura. Szükséges tehát mindent Tőle kérnünk. Ime, az apostolokat azért feddi meg az Úr, mert nem imádkoztak: «Eddig semmit sem kértetek az én nevemben (Ján. 16. 24.)».

Tudok-e méltóképpen imádkozni Istenhez? Igen, tudok az «én» misémben, mert abban Krisztus által esedezem Istenhez. A szent oltárnál végzett könyörgés két okból tökéletesen kedves Isten előtt: az imádkozó *Személye és a kérések* természete miatt.

A tagjaival egyesült Krisztus az, aki imádkozik. A «Titokzatos Krisztus» az isteni kéz remek-alkotása, amelynek én is élő részecskéje vagyok. Ebben a Krisztusban, a megváltottak Fejében, akitől többé ők el nem választhatók, «Istennek nagy kedve telik».

A kéréseket, amelyeket Krisztussal végzünk, Isten rendeli, hogy azokkal Hozzá forduljunk. Krisztus, Isten lévén, behatol az Istenségnek a titkaiba és tudja, hogy Isten, hogyan akarja, hogy imádkozzunk Hozzá s azt is tudja, hogy mely kérések lesznek teljesítve, melyek elutasítva. Ennélfogva mindaz, amit az önmagát feláldozó Krisztus kér, biztosan feljut a Szentháromsághoz «a szent angyal keze által mennyei oltárára az isteni Felség színe elé». (Supplices te rogamus, a mise kánonja az átváltoztatás után).

A «titokzatos Krisztus» tehát végtelenül tökéletes módon teljesíti az imádás kötelességét *és mivel én tagja vagyok ennek a Krisztusnak,* az én szándékom is az Övével egyesítve és az Ő ajkain át tolmácsolva, mindenható-könyörgés méretét veszi fel magára és meghallgattatásra kell találnia Istennél, mert végtelen kedve telik benne.

Ez az «én» misémnek egyik csodálatos oldala — általa méltóképpen imádhatom Istent.

Mit kér a misében «a titokzatos Krisztus?»

Milyenek tehát ezek a mindig csalhatatlanul meghallgatott könyörgések, amelyeket nekünk Istennek be kell mutatnunk Krisztus, a mi Fejünk révén a «mi» misénkben? A mi Urunk Jézus Krisztus maga vállalkozott arra, hogy ezekre rámutasson a Miatyánkban: «Igy fogtok imádkozni: Miatyánk, ki vagy a mennyekben. (Máté 6, 9.)» Ezek a kérések, amelyek, mivel Jézus Krisztus ajánlja fel azokat az Ő áldozatában, mindig végtelenül kedvesek Isten előtt, ezért mindig meghallgattatásra találnak, a következők:

Szenteltessék meg a *Te neved;*

Jöjjön el a *Te országod;*

Legyen meg a *Te akaratod,* miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is;

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma;

Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek;

Ne vigy minket a kísértésbe;

Szabadíts meg a gonosztól.

Ebben vannak felsorolva azok a könyörgések, amelyeket Krisztus, a mi Fejünk mutat be s amelyeket nekem is be kell mutatnom vele a Szentháromságnak a szentmiseáldozatban.

Az Egyház isteni sugalmazás folytán gondoskodott arról, hogy a «Miatyánk» bele kerüljön a mise liturgiájába, mégpedig a mise legünnepélyesebb perceiben. A kegyes Krisztus megmutatta nekünk, hogy hogyan imádkozik; ezt azért tette, hogy mi is a mi szándékainkat az Ő szándékaival egyesítsük. «Ti tehát így imádkozzatok. (Máté 6, 9.)» A «titokzatos Test» Fejétől adott szöveg célzatosan fordul elő a mise liturgiájában, hogy mi tagjai is az Ő szellemében végezzük kéréseinket.

Már most milyen érzelem hatja át Krisztus minden könyörgését? Isten érdekeinek az érzelme. A Miatyánk szakaszai valami szembetűnő, hathatós jelleget viselnek magukon: az isteni Felségnek a teremtés rendjében való megdicsőítésének égő vágyától vannak átitatva.

Tényleg Krisztus, a «mi» Atyánktól, attól az Atyától, kinek Ő az egyszülött Fia, de most már a titokzatos Krisztus, vagyis a tagjaival egyesült Fej kéri az Ő dícsőségét (Szenteltessék meg a Te neved), az Ő saját országát (Jöjjön el a Te or-

ságod), az Ő saját akaratát (Legyen meg a Te akaratod). Ha ez a három kérés már valóra vált, ha Istennek már tökéletes a dícsősége, végtelen az uralma és a világ teljesen engedelmeskedik neki, mi fog még hiányozni a teremtett világegyetemből? Nem minden-e az Isten? Csak Isten számít; ha teljesült Istennek a dicsőítése, akkor minden az Ő teremtő gondolata szerint érvényesül és a teremtés boldogságban uszik.

Itt Krisztus nagyon is könnyen befejezhette volna az Ő kéréseit minden további közbenjárás nélkül, de a mi bátorításunkra a «Mi Atyánknak» készséggel beszél még «titokzatos Testének» a szükségleteiről is, az Egyetlen Egyszülött Fiúnak a teljességéről (Ef. 1, 23) és kifejezetten esedezik ennek a «titokzatos Test»-nek a számára azokért az ajándékokért, amelyeket a három, elsősorban számító és fő kérés magában foglal.

Ezért esdekel lelki és testi «mindennapi eledelért» minden tagja számára, hogy így segítve és fenntartva, tagjainak mindegyike képes legyen Istent dicsőiteni; ezért esdi a «titokzatos Test» tagjainak Isten *szeretetét* (bocsásd meg a mi vétkeinket), ezért imádkozik a «titokzatos Test» tagjainak egymás iránt való *szeretetéért* (miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek); a tagokat Fejükhöz kapcsoló kötelékek épségben tartásáért (ne vigy minket a kísértésbe... szabadíts meg a gonosztól). Figyelemre méltó e három utolsó kérésnek a célja: megszerzi számunkra Isten szeretetét, a felebaráti szeretetet és egyesülésünket a Fejünkkel, melyek minden erény birtokosává tesznek bennünket.

Igy a «Miatyánkban» kifejezésre jutnak az Ő Fia

tagjainak összes szükségletei, azok a szükségletek, amelyeknek kielégítése megengedi a «titokzatos Testnek», hogy hathatósan együttműködhessen Fejével abban, hogy a Szentháromságnak végtelen dicsőséget szerezzen.

Mikor a «mi» misénkben Jézussal, a Pappal, a Miatyánkot mondjuk, találjunk módot arra, hogy belekapcsolódjunk az imádkozó Krisztusnak az Istenre és az Ő «titokzatos Testére» vonatkozó gondolataiba. Mindazon hiveknek, akik Krisztus szellemében kérésekkel fordulnak a «Mi Atyánkhoz», bizonyára meghallgattatásra kell találniok: s ebből «dicsőség és boldogság» háramlik Krisztusra a Pange lingua vezéreszméi szerint, mivel ezzel az isteni áldozat eléri célját, amelyet maga elé tűzött áldozata bemutatásában: Isten dicsőítését, önmagának a dicsőségét és az Ő tagjainak a dicsőségét.

Azért tanuljuk meg szavakba önteni nemcsak azokat a kéréseket, amelyeket mi mutatunk be a «mi» misénkben, hanem azokat is, amelyeket napjaink folyamán végzünk egyesülve a mi Fejünkkel. Krisztus kívánsága szerint tartsunk azokban sorrendet; vagyis először foglalkozzunk Isten magasabbrendű érdekeivel s aztán mindenben rendeljük alá a mi személyes előnyeinket az isteni Felségnek: ez csalhatatlan eszköze a meghallgattatásnak.

Hányszor és hányszor mutattuk be a «mi» misénket Krisztussal anélkül, hogy sokat gondoltunk volna arra, milyen formában adjuk elő esdeklésünket? Mégis többé-kevésbbé eredményesen imádkoztunk, mivel a Fej pótolta a szándékban való hiányokat annál a tagnál, aki annyira el volt foglalva magával, hogy saját különleges érdekei minden imádságát lekötötték.

Legyen meg tehát ezután a vágy bennünk, hogy úgy imádkozzunk Istenhez Krisztus által, ahogy kell; fejlesszük a magunkról való lemondást, hogy Krisztus szellemében járhassunk. Akkor tapasztaljuk majd az isteni igéretek örömeit: «Keressétek azért először az Isten országát és az Ő igazságát; és ezek mind hozzáadatnak nektek. (Máté 6, 33.)» Mennyi örömet és boldogságot szerez majd számunkra azoknak a javaknak bősége, amelyek szinte maguktól hullnak az Istent dicsőítők szolgálatára.

4. Az «én» misém teljes elégtételt nyújt Istennek és engesztelést a bűnért.

A Kálvária áldozata, a véres és rettenetes keresztrefeszítés azért történt, mert eleget kellett nyujtani a bűnökért. Az Úr Jézus, hogy minket megkíméljen, magára vette a kereszten való páratlan megaláztatást, megfizetvén hibáinkért és az adósságért, amelyet mi nem tudtunk megfizetni s amelyet a mi bűneink hoztak létre az isteni Fölség előtt. A mi misénk, amely azonos a Kálvária áldozatával, ugyanazt a végtelen váltságdíjat nyujtja nekünk.

Krisztus Urunk a mise alapításakor az átváltoztatás szavaiban előre tudtunkra adta, hogy a kereszt és oltár áldozata számunkra a «bűnök bocsánatát» fogja kieszközölni. «Mert ez az én véremnek a kelyhe... mely érettetek és sokakért kiontatik a *bűnök bocsánatára.* (V. ö. Máté 26, 28)». Az Egyház, mely mindig hűségesen magyarázta Feje gondolotait és szándékait, megtartotta a mise isteni alapításának teljes és egész kifejezésmódját és minden reggel megújíttatja a pappal

az önmagát feláldozó Krisztus szándékát a «bűnök bocsánatára».

A «mi» misénknek tehát *határtalan megbocsátó ereje* van; határtalan, mert a Pap-áldozat végtelen és azért a jóvátétel is isteni értékű. Amit senki emberfia, lett légyen bármily nagy is, sem tudott volna véghez vinni, azt a Megváltó minden mértéken felül megtette, mint Szt. Pál is mondja: «Ahol elhatalmasodott a bűn, még bőségesebb lett a kegyelem. (Róm. 5, 20).» Az «én» misém tehát a Szentháromságnak azt a megbecsülhetetlen előnyt nyujtja a Magasságbelinek járó tisztelet helyreállításával, hogy megengedi a teremtménynek, a szegény adósnak, hogy hitelezőjének, aki végtelenül igazságos és jogára féltékeny, «az utolsó fillérig megfizessen. (Máté 5, 26)», úgy, hogy helyreálljon az egyetértés és szeretet a bűnös világ és a végtelen Szentség között.

Minél szorosabban egyesülünk Fejünkkel a mise bemutatásában, annál nagyobb lesz a mi közreműködésünk az emberiség minden hibájának, káromlásainak és gonosztetteinek kiengesztelésében. Általunk lesz megvédve Isten nevének a tisztelete. A misében való közreműködésünk mértéke szerint, általunk lesz az isteni Felség korlátlan uralma megalapítva a világon.

Mekkora öröm és mennyi érdem árad ki ránk abból a tényből kifolyólag, hogy mi is kivettük a magunk részét személyes lelki tisztulásunk s felebarátunk megváltása és az örök Igazságnak adandó elégtétel munkájából!

Következmény: az «én» misém számomra minden kétségen kívül elsőrendű és páratlan munka.

Az előbbeni lapok bizonyára lelkesedéssel töltötték el a hívő keresztény szíveket. Olvasásuk közben néha-néha kísértve éreztük magunkat, hogy így nyilatkozzunk: «Ez már igazán csodálatos, fenséges!» Hogy tudok én, szegény teremtmény közreműködni egy ilyen páratlan fontosságú munkában? Hogyan imádhatom én Istent végtelenül? Hogyan adhatok Neki hálát teljesen és egészen? Hogyan imádkozhatom Hozzá tökéletesen? Hogyan állíthatom helyre az Ő tökéletes tiszteletét? Pedig tény, hogy Krisztusnak minden tagja, mikor Fejével együtt bemutatja a szent áldozatot, eléri ezeket a célokat, amelyek — mégis — végtelenül felülmúlják az ő képességeit és természetes gyengeségének horderejét.

Minő halmaza a csodáknak! A tag és Fej egyesülésének a csodája, az egyetlen áldozat oltáron való megújulásának a csodája; a «titokzatos Krisztus», a Fej és tagok áldozata bemutatásának a csodája. Csodája annak a dicsőségnek, amely az isteni Fönségre hárul ebből az áldozatból.

Az «én» misém úgy tűnik fel előttem, mint az én életem nagy eseménye, amely körül minden gondolatomnak és törekvésemnek csoportosulnia kellene. Valóban, aki az «ő» miséjét bemutatja, többet tett Isten dicsőségére és az emberiség javára, mint a generálisok, mágnások, pénzügyek urai és minden idők lángelméi. Az egész világ, amely pusztán földi javak és célok mohó keresésében nyugtalankodik, csak egy kis port ver fel, míg a keresztény, mikor miséjét bemutatja, az örökkévalóság számára épít.

Mikor Krisztus tagja részt vesz az oltár áldozatában, akkor teljessé teszi életét, eléri teremtésének a célját és elnyeri természetfölötti jutalmát, melyet meg fog kapni végtelen fizetésül Istentől, aki so'sem szűkmarkú az Ő dicsőségéért dolgozókkal szemben.

Emberi nyelv nem tudja elbeszélni a «mi» misénk páratlan nagyságát és hatalmát! Hosszabb elmélkedéssel: állandóan visszatérve e könyvben tárgyalt igazságokra, a mise-liturgia ékesen szóló szövegeire s főleg pedig Jézussal, a Pappal, a Fejünkkel egyesülve végzett buzgó imádsággal és a Vele való egyesüléssel az áldozatban az Oltáriszentség vételével, leszünk lassankint képesek arra, hogy gyakorlatilag megértsük és megízleljük, «mily édes» részt venni Jézussal annak az egyetlen áldozatnak a bemutatásában, amely Isten végtelen dicsőségére szolgál.

Amikor már kezdjük meglátni az igazságot, nem azon fogunk csodálkozni, hogy mi Krisztussal, Ő benne, Ő általa mondjuk a «mi» misénket, hanem hogy olyan kevés buzgósággal mondtuk, sőt hidegen végeztük azt, s főleg pedig, hogy oly hosszú ideig teljesen elhanyagoltuk... Nagyon is fájlalni fogjuk a kedvező alkalom elmulasztását, ha arra gondolunk, hogy kimondhatatlan értékkel koszoruzhattuk volna életünket a «mi» misénknek naponkint való bemutatásával, s csak nagyon sajnálkozhatunk arra gondolva, hogy szemrehányás helyett a végtelenül megelégedett Istentől a kegyelmek áradatát zudíthattuk volna magunkra.

Azonban ne essünk kétségbe, mert még nem veszett el minden. Üres életünk felett való bánkódásunkban gondoljuk meg, hogy még mindig megvan a lehetőség annak a kitöltésére: a «mi» misénkkel, amely úgy ma, mint tegnap és mindig végtelen

dicsőséget szerez Istennek s amely mindig rendelkezésünkre áll s amelynek segítségével teljesen kielégíthetjük Istent és önmagunkat.

III. FEJEZET.

Lelki aratásom.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy az „én" misém forrása minden lelki javamnak, bűneim bocsánatának, a kegyelemben való gyarapodásomnak, kéréseim meghallgatásának... És látni fogjuk azt is, hogy minden üdvösséges dolog között, amit én itt a földön véghezvihetek, az „én" misém hasonlíthatatlanul a leghasznosabb.

Az „én" misémből én csak véges hasznot nyerhetek.

Az «én» misém értékéből én csak véges hasznot húzhatok. Amint a tenger vízéből, amely számomra határtalannak látszik, csak *kevés* vizet tudok kimeríteni, csak annyit, amennyi a használt pohárban, vederben vagy hordóban elfér, úgy az én misémből is, amelynek gyümölcsei végtelenek Isten előtt, én csak lelkem természetfölötti befogadóképessége arányában kapok kegyelmet.

Könnyű belátni, hogy csak egy olyan kicsiny lény, mint én, nem zárhat magába túláradó bőséget; így mikor a misémet bemutatom, csak annyit merítek belőle, *amennyire képes vagyok,* semmi többet. Minden áldozatban iszom egypár cseppet, egy kortyot, vagy többet, azonban Istenből csak az én befogadóképességem szerint meríthetek.

Innen van az, hogy az önmagában végtelen misének számomra csak véges hatásai vannak.

Annak a ténynek, hogy az »én« misémnek számomra csak véges haszna van, Krisztusra vonatkozó következményei.

Előbbi megállapításunk, hogy az «én» miséből nekem csak véges *lelki hasznom van,* úgy véljük, megérteti velünk az isteni tervnek néhány fő indító okát, hogy miért alapította a misét.

A véges hasznot növelni lehet állandóan azzal, hogy újabb nyereményeket teszünk hozzá. De hogy biztosítsuk ezeket az újabb jótéteményeket, kell, hogy állandóan új lehetőségek nyiljanak a szerzésre. A mi lelki kincsünk újabb lelki szerzésekkel gyarapszik. A mi Fejünk, aki mindig kész tagjai lelki kincseinek fokozatos gyarapítására, kényszerítve érezte magát arra, hogy javunkra megsokasítsa az Ő érdemeiben való részesedés alkalmait. Ez egyike azoknak az okoknak, amelyek arra vezették, hogy meghosszabbítsa a Kálváriát, s azt állandóan megújítva nekünk alkalmat adjon arra, hogy bemutassuk Vele az áldozatot, ahányszor csak akarjuk és hogy mindannyiszor növelje lelki kincseink gyarapodását.

Ez a misének a feladata a «titokzatos Test» tagjaival szemben: hogy alkalmat adjon a Krisztus érdemeiben való mindig növekvő részesedésre. De az isteni Fölség, hogy biztosítsa a tagok között Jézus érdemei megfelelő módon való szétosztásának a lehetőségét, úgy érezte, gondoskodnia kell arról, hogy az oltár áldozatának a bemutatása minden hivő számára hozzáférhető legyen. Nemcsak egy misének kellett lennie, nem is csupán egy templomban, pl. Jeruzsálemben vagy Rómában, hanem mindenütt és mindig.

Ha vizek a világ kezdetén csak egy kis ideig folytak volna, akkor azoknak a jótéteménye az emberiség számára csak halvány emlék lenne s képtelen arra, hogy eloltsa a minden időkben élők szomját... Vagy pedig, ha csak egyetlen egy folyó folynék és csak egy országban, hogy tudnák a többi országok népei szomjúkat csillapítani? Krisztus érdemeinek folyama a Golgotán fakad. A mise révén kegyelmeivel elönt minden országot, minden kort és időket és az élet vizéből nemzeteket itat minden nap.

Most már látjuk, miért alapította Jézus a misét. Egyrészt, hogy megakadályozza, hogy az emberek elfeledjék az Ő áldozatát, mint valami régen történt eseményt, amelyről csak gyenge és halvány fogalmuk volna és amelyből könnyedén nem meríthetnének hasznot; másrészt pedig, hogy gondoskodjék a keresztfán történt megváltás gyümölcseinek a szétosztásáról a «titokzatos Test» mindenegyes tagja számára az idő és a pillanat szükséglete szerint, a tér minden sarkában és az idő minden percében. Ebből az okból újul meg a Kálvária véres áldozata az «én» misémben.

Következmények rám nézve abból a tényből kifolyólag, hogy az »én« misém lelki gyümölcse számomra csak véges.

Mivel lehetetlenség végtelenül töltekeznünk Krisztus érdemeiből, szükségessé vált, hogy Krisztus megörökítse számunkra a Kálváriát. Ebből pedig a mi számunkra rendkívül fontos következmények származnak:

1. *Krisztusban való részvételem növekszik minden misével, amit én bemutatok.*

Ahányszor csak bemutatjuk a szent áldozatot, annyiszor részesülünk gyümölcseiben, amelyek lelki kincsünket növelik. Igy értették ezt azok a szentek is, akik olyan rendkívül buzgó szeretetet mutattak az «ő» miséjük iránt. A szántóvető Szt. Izidor magára haragította gazdáját reggelenkinti távollétével és kiérdemelte, hogy angyalok foglalják el a helyét, míg ő a templomban volt. A házi alkalmazott Szt. Zita úgy találta, hogy a szentmise alatt való elragadtatása perceiben mennyei lelkek végezték el otthon alacsonyabbrendű munkáját. Görnyesztő kötelességeinek ellenére is Posztel Szt. Mária Margit minden szentmisén jelen volt, amit a rend házi kápolnájában végeztek. Mikor egy tapintatlan plébános igazságtalanul megtagadta a templomában való misézést Boldog Lajos Mária Grignion de Montfortnak, a szentéletű férfiú egész délelőtt sietve gyalogolt, hogy eljuthasson egy másik templomba, ahol az «ő» miséjét aztán bemutathassa.

2. *Krisztusban való részesedésem abban az arányban növekszik az én misém bemutatásával, ahogy növekszik a Vele való egyesülésem.*

Lehetséges-e az, hogy a Krisztussal való egyesülésünk minden misével gyarapodjék? Ha már egy mise is túlhaladja befogadóképességünket, akkor hogy tud egy másik mise még hozzá adni valamit? Amikor a poharamat megmerítettem a tengerben, úgyhogy az teljesen megtelt, én többet egy cseppet sem adhatok tartalmához. Ez a megjegyzés helyénvaló volna, ha a mi befogadóképességünk olyan volna, mint a poháré, vagyis mindig ugyanaz; de a mi lelkünkön a misének az a hatása is megvan, hogy amikor elönti azt, akkor egyúttal növeli annak befogadóképességét is.

Miként később látni fogjuk, a szent áldozatnak a bemutatása növeli bennünk a szeretetet, erősíti erényeinket, távoltartja a bűnöket, egyszóval fejleszti természetfölötti képességeinket s egyúttal Isten befogadására nagyobb képességet teremt bennünk. Azért rendkívül fontos tehát, hogy misét hallgassunk, ahányszor csak tehetjük.

A jelenlét gyakoriságával azonban össze kell kötnünk a jelenlét minőségét is. Ha üdvösséges dolog a «mi» misénket lehetőleg gyakrabban bemutatnunk, nem kevésbbé elengedhetetlen, hogy azt a *lehető legjobb módon* mutassuk be, hogy bennünk állandóan keltegesse a nagyobb természetfeletti befogadóképességet. Azért a misét, lévén végtelen, so'sem meríthetjük ki, bármilyen feneketlenek legyenek is a mélységek, amelyeket lelkünkben be kell töltenie.

3. *Krisztusban való részesedésemet nem csökkenti azoknak a száma, akik velem együtt mutatják be az Áldozatot.*

Jóllehet végesek a gyümölcsök, amelyeket az «én» miséből húzok, azok mégsem lesznek kisebbek vagy nagyobbak azoknak a száma miatt, akik velem együtt részesülnek Krisztus érdemeiben. A zsúfolt templom nem csökkenti, a résztvevők kicsiny száma sem növeli azokat. Akár egyedül vagyok az «én» misém bemutatásánál, akár a hivek százai vesznek abban velem együtt részt, én nem kapok sem többet, sem kevesebbet, hanem mindig csak befogadóképességem nagysága szerint.

Mivel a mise végtelen, azért minden oda nyujtott edényt túláradólag meg tud tölteni. Mikor már mind megtelt, Krisztus érdemei nem lettek kevesebbek, mivel kimeríthetetlenek és mindig marad annyi, hogy

elárassza az egész világot. Ellenkezőleg, az áldozatot bemutatók sokasága inkább okot ad Krisztusnak arra, hogy kedvét találva az Ő «titokzatos Teste» ilyen fontos részének buzgóságában, az Atyától még bővebb gyümölcsöt szerezzen a szétosztásra.

Mit kell érteni az „én" lelki gyümölcsöm alatt?

Miután a mise felszállt az égbe, hogy Istent megdicsőítse, megint visszaszáll a földre, mint különféle jótéteményeknek a forrása.

Elsősorban is «általános gyümölcsöt» terem, az Egyház számára, mert voltaképpen minden misét az Egyház nevében mondanak. Minden bemutatott szentmiséből az isteni kegyelem sugárzik szét az egész «titokzatos Testre» azáltal, hogy mindig több és több kegyelmet ad és növeli tagjainak számát a hitetlenek megtérésével és a bűnösök visszatérítésével. Ebből kifolyólag az Egyház és következésképpen annak mindenegyes tagja különleges módon élvezi a mise javait, mert hiszen az ő munkája, amelyet kipviselője, a pap révén mutat be.

Másodszor a mise «különleges», vagyis felajánlói gyümölcsöt hoz létre a miséztető szándékának megfelelőleg, aki a misét belátása szerint ajánlja fel. Ez a gyümölcs annak a nyeresége, aki a misét mondatja, vagy akiért a misét mondják.

Harmadszor a mise gyümölcsöt hoz a «misézó pap» számára. És ez a gyümölcs különlegesen neki van fenntartva, áldozatbemutatási munkájának jutalmazásaképpen.

Negyedszer és végül a mise «különleges gyümöl-

csöt» is hoz, azt, amelyből mindannyian részesülnek, akik a szentáldozat bemutatásában résztvesznek. Ez a gyümölcs növekszik annak a szerepnek és tevékenységnek nagysága szerint, amelyet minden személy a bemutatásban kifejt: így, ha én mint az Egyháznak egyszerű tagja veszek részt, vagy jelen vagyok, mint a misét bemutattató (stipendiumot adó), vagy mint a szándék alkalmazását elfogadó, vagy mint a misénél segédkező, vagy mint az oltár diszítője, vagy mint a templomi ruhák készítője, rendben tartója; ezek a gyümölcsök mindig egytermészetűek, jóllehet egyenlőtlen mértékben osztódnak szét.

Az «én» misém személyes gyümölcsei: I. a megszentelő malaszt gyarapodása.

Az első gyümölcs, amit a «bemutatónak» az «ő» miséje hoz, az, hogy benne a megszentelő malaszt gyarapszik, amit szeretetnek, caritasnak nevezünk. A természetfölötti élet eme gyarapodásának két okozója van:

1. a tagnak a Fejével való közreműködése, 2. maga a cselekvés, amelyet kifejtek Krisztussal való közreműködésemmel.

1. *A Krisztussal való közreműködésem* bennem a benső életerő növelését eredményezi. Mint minden más szervezetnek, úgy a «titokzatos Testnek» is megvannak a maga törvényei. A szervek és a fej egyöntetű közös munkája az egészséget eredményezi. Példának okáért, az emberi testben a tevékeny tagnak a kifejlődése a jobb vérkeringésnek és serényebb izomgyakorlatnak köszönhető; hasonlóképpen a «titokzatos Krisztus» tagja, aki Fejével együtt végzi azt

a csodálatos munkát, az oltár áldozatát, bővebben részesül mindannyiszor az életerőből, a kegyelemből, mely a Fejből áramlik kegyelemfolyamban.

Jegyezzük meg jól, hogy ennek a kegyelmi életnek a folyása nem minden Krisztussal áldozatot bemutató tag számára ugyanaz. Annak foka és ereje változik minden tag közreműködő cselekvése szerint. Egyes hivők buzgóbb, odaadóbb és áhitatosabb közreműködést fejtenek ki a Fejjel együtt, mások pedig kevésbbé működnek közre. Nagyon is méltányos és igazságos, hogy a mindig bőkezűen szétosztott gyümölcs arányban legyen a tagoknak akaratával és erőkifejtésével. Ez a megjegyzés szolgáljon tanulságul eme sorok olvasóinak, hogy fölbuzduljanak arra, hogy naprólnapra igyekezzenek tökéletesíteni elméjük, szívük és akaratuk egyesülését imádandó Fejükkel.

2. Maga a cselekmény, mely létrehozza Krisztussal való együttműködésemet, hathatós okozója a megszentelő kegyelem gyarapodásának lelkemben. Az előbbi fejezetben kimutattuk, hogy az «én» misém dicséretet, hálaadást, engesztelést... szerez Istennek; hogy a «titokzatos Test» imádásával az isteni Fölségnek teljes elégtételt adunk úgy, hogy Ő nem is követelhet többet teremtményétől, hiszen ez teljes meghódolást mutat be neki. Mikor így dicsőítettem Krisztusban és Krisztus által a végtelenül igazságos és jó Istent, lehetetlen kedvesnek nem lennem előtte. Márpedig Istennek tetszeni a szó eredeti jelentésében annyit jelent, «mint kegyelmes, vagyis kegyelemmel elhalmozott».

A «titokzatos Test» tehát, amelynek mi is élő részei vagyunk, az «ő» miséjének bemutatásakor nemcsak Krisztus áldozatában, hanem mindazokban az

előnyökben is részesül, amelyeket az az áldozat Krisztusnak szerzett. A Kálvárián Krisztus megszámlálhatatlan érdemeket szerzett, amelyek nekünk halhatatlanságot, dícsőséget és Atyja jobbján örök birodalmat szereztek. A «titokzatos Testnek» az a része, amely már elérte a mennyországot, a Fejjel együtt élvezi ezeket az előnyöket. Az a rész pedig, amely a küzdő Egyházat alkotja a földön, jogot nyer arra, hogy a megszentelő kegyelem formájában legyenek kiváltságai. S ez a megszentelő kegyelem, mihelyt csak belépünk a mennyországba, a «titokzatos Test» megdícsőült boldogságában fog felragyogni. Ragyogni fog, mint egy nap, melynek Krisztus a fényközpontja és világítója.

Ebből láthatjuk tehát, hogy a hívő az «ő» miséjét bemutatva drága kincseket halmoz össze. Mivelhogy ennek a gazdagságnak nincs semmi külső ismertető jele, a hivőt, mikor elhagyja a templomot, megkisérti az a gondolat, hogy ugyanolyan szegényen távozik a templomból, mint amilyen volt, mikor oda belépett. Ellen kell állnia a test eme csalékony képzelő-játékának, mely csak azt hiszi, ami szembeszökő, de amint kinyítja a hit szemeit, látni fogja, mennyi hasznot jelent számára miséjének bemutatása.

Az «én» misém személyes gyümölcsei: II. haladás az erényben.

Két egyén, aki ugyanazon a munkán buzgón és lelkesedéssel együttműködik, teljes gondolat- és akarat-közösségre jut. Igy történik pl. a keresztény házastársak életében, akiket a közös családi érdekek

egybeforrasztanak szívben, gondolatban és cselekedetben.

A gondolatnak és az akaratnak ezt az egységét, mely a keresztény házasságnak az eszménye, Krisztus megvalósítva akarja látni «titokzatos Testében», Egyházában, s következésképpen tagjainak mindegyikében. Olyan szenvedélyes volt Krisztus érzelme e dologban, hogy Szt. Pál elmondhatta: «Férjek, szeressétek feleségeteket, amikép Krisztus is szerette az Egyházát és önmagát adta érette... Hiszen soha senkisem gyűlöli a testét, sőt, ellenkezőleg, táplálja és ápolja, akárcsak Krisztus az Egyházat, mert hisz az Ő testének a tagjai vagyunk, husából és csontjából valók... Nagy titok ez (a férjnek szeretete felesége iránt, aki az ő testévé vált) én pedig Krisztusra és az Egyházra értem.» (Ef. 5, 25.)

Krisztus tehát nagyon is törődik az Ő «titokzatos Testének» részeivel, vagyis velünk, tagjaival, akik közreműködésünket keresztény életünkkel, különösen pedig az Ő kiváló áldozatának bemutatásával mutatjuk meg. Azt kívánja, hogy Vele egy szív és egy lélek legyünk, vagyis, hogy minket Magával eggyé olvasszon a gondolatok, vágyak és akarat legbensőbb egyesülésével. Azt akarja, hogy keressük azt, amit Ő szeret; kerüljük azt, amit Ő gyűlöl, még a legnagyobb áldozatok árán is. Másszóval *minden erény iránt nagyrabecsülést és vágyat önt belénk.*

A hívő lélek tehát nem mutathatja be méltóan, figyelemmel és áhítattal az «ő» miséjét, anélkül, hogy ne tenne egyuttal csodálatos és gyors haladást is a keresztény tökéletességben. Nemde magának az áldozatnak Krisztussal együtt való bemutatása is alkalom arra, hogy a legkedvezőbb körülmények között gyako-

roljuk éppen azokat az erényeket, amelyeket Krisztus bennünk kifejleszteni kíván.

Az oltár áldozata *próbára teszi hitünket.* Erre Aquinói Szt. Tamás emlékeztet bennünket az «Adoro Te devote» kezdetű versben:

> Szám, kezem, látásom Benned fennakad,
> Bizton mégis hitem hallásból fakad.
> Hiszem mind, amit szól Istennek Fia,
> Nincs igazabb, mint az Igazság szava.
> (Magyar Misekönyv, Desclée kiadás.)

Az oltár áldozatát a «hit titkának» nevezzük, mert a pap is mondja minden nap az átváltoztatási szavak közepette *(«Hic est enim calix sanguinis mei, novi et aeterni testamenti, mysterium fidei»),* amely a bor állagát Jézus vérévé változtatja, bár a szineket meghagyja. Nem illő-e, hogy a «titokzatos Test», amely ott térdel az ő feláldozott, de láthatatlan Fejének bemutatásánál, hitének jelentékeny gyarapodásával jutalmaztassék meg ezért az alázatos lelki ragaszkodésért?

A mise bemutatása Krisztus tagja számára a *remény* erényének tökéletes gyakorlása. Az üdvösségre szükséges lelki és testi javak várásában egyesült a tag Jézussal, a Pappal, hogy Vele bemutathassa végtelen hódolatát. A «titokzatos Testnek» a tagja tudja, hogy a misében már birtokában van mindezeknek a javaknak, mivel a misében Krisztusban van része, aki ezeket készenlétben tartja, hogy hívei között kioszthassa akarata szerint.

Fölösleges volna kimutatni, hogy Krisztus ama tagja számára, aki tudja, hogyan kell egyesülnie a Fejjel, az «ő» miséjének bemutatása az *Isten-szeretetnek* tökéletes cselekménye is, amely az isteni Fel-

ség előtt végtelenné válva, az ő «szeretetét» kimondhatatlanul gyarapítja.

A hit, remény és szeretet hittani erényei sohasem fejlődnek ki anélkül, hogy maguk után ne vonnák a többi erényt is. Azért a tag, aki Krisztussal, a Fejjel áldozatot mutat be, hamarosan osztozik az Ő bűnutálatában, igazságszeretetében, vallási-lelkületében, engedelmességében, önmegtagadásában, tisztaságában... A hívő embert az «ő» miséje egészségessé, erőssé, tevékennyé, a «titokzatos Test» élő tagjává, más szóval tökéletes kereszténnyé teszi.

Az «én» misém személyes gyümölcsei: III. a bűnök bocsánata.

Az «én» misém megbocsátja bűneimet! Milyen öröm a Krisztussal együtt áldozatot bemutató keresztény számára az a tudat, hogy az áldozatnak, amelyet bemutat, önmagában megvan az *a hatalma, hogy megbocsásson minden bűnt, még a halálos bűnöket is.*

A mise a kereszt áldozata! A Kálvárián a Pap végtelen elégtételt adott Atyjának a világ minden bűnéért. A mise tehát, amelyet Ő azért alapított, — miként már e fejezet elején láttuk, — hogy szétossza mindenütt, a «titokzatos Test» minden tagja számára meghozza a bűnök bocsánatát.

Egyébiránt, Krisztus, ez az isteni Bárány, aki magára vette a világ bűneit, arról, hogy velünk közölje ezt az igazságot és az Egyház is megismétli ugyanazt nekünk: a pap valóban a misében minden reggel kimondja Krisztusnak ugyanazokat a szavait: «Ez az én véremnek a kelyhe... amely kiontatik a *bűnöknek bocsánatára*».

Krisztusnak szava nem üres szó. Az Egyház ezt is, mint Krisztusnak többi állítását, szintén szórólszóra veszi, vagyis azzal a jelentéssel, amellyel Krisztus azokat a szavakat kimondotta. A miseáldozatnak tehát egyik hatása minden bűn megbocsátása, minőség vagy gonoszságra való tekintet nélkül. Az «én» misém elsősorban azért van felajánlva, hogy eltörölje az «én» bűneimet. Azért a «titokzatos Test»-nek minden tagja ismételje meg minden reggel a misézővel felajánláskor: «Fogadd kegyesen, szent Atya, mindenható örök Isten, ezt a szeplőtelen áldozatot, melyet én, méltatlan szolgád, felajánlok Neked... *számtalan bűneimért, botlásomért és hanyagságomért*... hogy nekem üdvömre váljék az örök életre».

Hogyan törli el az «én» misém bűneimet?

Mindamellett esztelenség volna a mondottakból azt következtetni, hogy a mise pótolja és megszünteti a bűnbánat szentségét, vagyis hogy minden további alakiság nélkül eltörli a bűnt lelkünkben, megszüntetvén egyuttal a gyónás szükségességét.

Ne felejtsük el, hogy a bűnbánat szentségének vétele, vagy legalább is vágya, *feltétlenül szükséges* a bűnök bocsátanára. A bűnös, aki tökéletes bánat révén kibékül Istennel a gyónás szentségén kívül, csak akkor nyer kegyelmet, ha meg van benne a szándék, legalább is bennfoglaltan, hogy megvallja hibáit a gyónásban. A mise, bármi csalhatatlanul bocsátja is meg a bűnöket, nem állítható a bűnbánat szentsége helyébe és *nem pótolja azt.*

Hogy adja tehát *a mise* minden bűnnek *biztos* bocsánatát? Csodálatos hatások létrehozásával: elő-

ször kiengeszteli Istent és a neki adott végtelen hódolatnál fogva haragját irgalomra változtatja; másodszor a tagjaiért magát feláldozott Fej közbenjáró erejénél fogva kegyelmeket szerez a bűnösnek, melyek őt bánatra ösztönzik. A trienti zsinat is ezt hirdeti, amikor mondja: «A szentáldozat által megengesztelődve, az Úr kegyelem és bánat ajándékának engedélyezése által megbocsátja még a legnagyobb bűnöket és vétkeket is (Huius quippe oblatione, Sess. 22. 2. f.)».

A bűnös ne vesse el az igazi bánatnak ezt az ajándékát, amelyet a végtelen értékü áldozat számára biztosít, hanem engedve a bánat kegyelmének, a bocsánat biztonsága tudatával, keresse fel a papot, aki, mikor neki a feloldozást adja, teljes biztonsággal közölni fogja miséjének gyümölcsét, vagyis a halálos bűntől való megtisztulást, az oltár végtelen áldozatában neki adott bűnbánati kegyelemnek következményét.

Ebből az igazságból fontos következmények folynak:

1. *A bűnösöket rá kell venni, hogy a szentmisén résztvegyenek.* A misén való részvétel a legjobb módja, az egyetlen igazán csalhatatlan módja annak, hogy szívük megtérjen. De már most milyen részük lehet nekik a szentáldozatban? Nyilvánvaló, hogy a puszta testi jelenlétnek, ha pl. csak azért van jelen, hogy a békét megtartsa, hogy szívességet tegyen, valószínüleg kevés eredménye volna és ilyen jelenlétet alig nevezhetnénk igazi értelemben vett áldozatban való részvételnek. Mindamellett, ha tekintetbe vesszük azt a végtelen közbenjáró hatalmat, amely az isteni irgalom előtt az önmagát feláldozó Krisztus birtokában

van, el kell ismernünk, hogy még az ilyen misehallgatásnak is kell, hogy legyen valamilyen természetfeletti hatása; ez az első rövidke lépés a megtérés felé. Az ilyen misehallgatás tehát a *legkevesebb,* amire törekedni kell. Például ha a férj azt mondaná, hogy már nem hisz, keresztény felesége kitartóan buzdítsa ennek ellenére is, hogy minden vasárnap vegyen részt a szentmisén.

Mikor ez a pusztán emberi szeretetreméltóságból származó beleegyezés biztosítva van, meg lehet tenni a további lépést, az engedékenységet és készséget átalakítani gyakorlati jámborsággá, rávevén a bűnöst arra, hogy a szentáldozaton is *azzal a szándékkal* vegyen részt, hogy *vallási cselekedetet végezzen.* Ebbe a második lépésbe való beleegyezés, bár az még homályos és elmosódott, elégséges arra, hogy a bűnös részesüljön az áldozatban, hogy a mise valamilyen módon az «övé» is legyen. A bemutató «titokzatos Testtel» szemben ő halottnak tekintendő, de olyannak, aki a hit révén mégis az ágba kapcsolódik. Ha a készség, amely az azonnali és őszinte bánatnak kegyelmeit vonhatná lelkére, még hiányzik is, az ilyen módon való misehallgatás elő fogja őt készíteni ennek az ajándéknak a befogadására. Ha valaki eléggé szerencsés abban, hogy rá tudja venni a bűnöst, akit bűnei esetleg nagyon messze vittek a «titokzatos Testtől», hogy legjobb tehetsége szerint akarjon *lelkileg is részt venni a szentáldozatban,* kifejezetten felajánlván a misét Krisztussal, akkor a mise, mikor a bölcs Isten kedvezőnek tartja az időt, feltétlenül meg fogja indítani a bűnös lelkét, hogy a feloldozás kegyelmét keresse. Akik az eltévedt tagoknak Krisztushoz való visszatérését kívánják, töreked-

jenek a maguk részéről biztosítani ezt az őszinte és hathatós «részvételt».

2. *Miséztetni kell a bűnösök megtéréseért.* Ha a bűnösöket csak arra lehet rávenni, hogy jelen legyenek a misén, más eszközt kell használnunk arra, hogy részesüljenek Krisztus áldozatának minden bűnt megbocsátó hatásában: misét kell mondatni érettük. Később látni fogjuk, hogy egy *különös gyümölcs* van fenntartva azok számára, akikért a szentmisét elmondják. Mikor megkapják ezt a gyümölcsöt, a bűn következtében halott tagok megérzik a Krisztus érdemeiben rejlő megbocsátó hatalom jótéteményét és szívük keménysége előbb-utóbb engedni kénytelen a megtérésükért mondott könyörgésnek.

Ne habozzunk misét mondatni a bűnösökért, mert az irgalmasság lelki cselekedetei között ez a legnagyobb jó. Miért van az, hogy a «titokzatos Test» tagjai, mikor szeretteik számára az Istenhez való visszatérés kegyelméért imádkoznak, olyan gyakran megfeledkeznek arról, hogy Krisztus áldozata révén rendelkezésükre áll a bűnök bocsánata is? Miért is, anélkül, hogy megszokott ájtatosságaikat, önmegtagadásaikat, imáikat elhanyagolnák, nemcsak józan észre, hanem bölcseségre is vallana az, ha Krisztussal egységben törekvéseiknek hatásosságát megsokszoroznák azzal, hogy gyakran bemutattatják az oltár áldozatát az igazság utjáról letért szeretteikért.

Az «én» misém személyes gyümölcsei: IV. bűneimért való elégtétel.

A bűnök megbocsátása után mindamellett tévedéseink következményeiért eleget is kell tennünk. Ha az atya megbocsátja a tékozló fiú bűnét és vissza-

veszi otthonába, a fiúnak mégis keményen kell dolgoznia, hogy jóvá tegye hibáit. Hasonlóképpen még a bocsánatot nyert bűnös is adóssággal terhelten áll Isten előtt. Ki fogja azt kifizetni? A mise... Ki fogja tehát kifizetni az én adósságomat? Az «én» misém.

A kereszt Istennek megadta és a szentmise mégegyszer bemutatja Istennek a végtelen Pap érdemeit és elégtételeit. A mise tehát Isten kezébe adja a szükségeseket és még többet is, hogy kifizesse az egész világ bűnei által felgyülemlett adósságokat. Teljesen és tökéletesen helyreállítja az Istennek járó tiszteletet és visszaállítja azt, amit a bűnös gonoszsága megkisérelt lerombolni: az Istennek járó hódolatot.

A misének, amely elegendő minden hátraléknak kifizetésére, az «enyémmé» kell válnia, hogy adósságomat eltörölje. S valóban, ha Jézus Krisztus Atyja kebelére helyezte az eszközöket, amelyekkel fedezni lehet minden adós tagjának számláját, az isteni Felség mégis megköveteli, hogy mindegyikünk maga fizesse ki számláját a mindenki használatára rendelt alapból. A bűnös embernek tehát, hogy Krisztus elégtételéből merítsen, buzgólkodnia kell azon, hogy azokat magára alkalmazza. Egyáltalán nagyon is könnyű volna a bűnös helyzete, ha minden aggodalom nélkül elaltatná magát: «Még moccannom sem kell, mert a Megváltó mindent kifizetett értem». Ez azoknak a protestánsoknak az eretneksége, akik azt tartják, hogy mivel Krisztus több elégtételt adott, mint ami szükséges, minden lehetséges bűnnel megbánthatjuk Istent, ahogy csak akarjuk, feltétel csak az, hogy erősen higyjünk a megváltás végtelenségében.

Ó nem! A feloldozás után mi, adósok, számvizsgálatot fogunk tartani és önmagunkat a «mi» misénk

által Krisztus elégtételének bőségébe fogjuk vetni. Ha méltóan végezzük a misénket, vagyis értelmünket és akaratunkat bensőségben és tökéletes szeretetben egyesítjük Fejünkkel, akkor a tisztítóhely kínjai el vannak törölve és tisztán állunk a legfőbb Biró előtt.

Az «én» misém személyes gyümölcsei: V. kéréseimnek a meghallgatása.

Láttuk, hogy Krisztus, a Fej, áldozatában olyan könyörgésekkel fordul Istenhez a Pater nosterben, amelyek bíztos meghallgatásra találnak. Ezekben a könyörgésekben imádkozik Isten dicsőségéért, országáért, akaratának érvényesüléséért, a «titokzatos Test» minden szükségletéért, lelki és testi táplálékáért s Isten iránti szeretetéért, a tagoknak egymás közötti szeretetéért, kitartásért a Fejükkel való egységben.

Mivel a tagok egyet alkotnak a Fejjel a mise bemutatásában, amelyben Jézus Krisztus, a Pap és az áldozati viktima, azok a kérések, amelyeket a tagok az oltárnál a Fej kéréseivel egyetemben előadnak, *kedvesek az isteni Fölség előtt* és bizonyosan meghallgatásra találnak. Ez az imáink kimenetelére vonatkozó bíztos ráhagyatkozás nem legutolsó a «mi» misénk kiváltságai között.

Áldozatunk hatékonyságának oka nyilvánvaló. Áldozata által Krisztus jogot nyert arra, hogy közbenjárjon azokért, akiket megváltásával tagokként Magához csatolt. Mint Fő tehát, fel van hatalmazva az érettük való könyörgésre. Másrészt ez a Krisztus, a Fő, aki közbenjár tagjaiért, ugyanakkor Isten is, aki a kérést meghallgatja. Mikor könyörög, akkor *biztos* benne, hogy megnyeri azt, amit kér, mert tudja, hogy

mi az Isten akarata számunkra. Ez az oka annak, hogy minden kérés, amit Krisztusnak valamelyik tagja az «ő» miséjében előad, okvetlenül meghallgattatásra talál, *feltéve, hogy a könyörgés Krisztus ajkain keresztül megy.*

Hogyan fejezzük ki kéréseinket?

Ez igazán nagy titok. Hogy a tagok meghallgattatásra találjanak, kérésüket Fejük szellemében kell megfogalmazniok. Ebben is, mint mindenütt és mindenben, egységre van szükség a Fej és a tagok között. Mikor Krisztus és a keresztény együtt imádkoznak, Isten nem állhat ellen. Ha különbség van Krisztus és az Ő tagjának imádsága között, nyilvánvaló, hogy Krisztusénak kell győznie, mert az Övé mindig egybehangzó az isteni *akarattal.*

Az Egyház gyakran emlékeztet bennünket liturgiájában a «titokzatos Test» igazi imádságának e nagy elveire: «Krisztus által, Krisztusban, Krisztussal». Például, a pünkösd utáni kilencedik vasárnap imájában azt mondatja velünk: «Uram, hogy megkapják, amit kérnek; engedd, hogy Neked tetsző dolgokat kérjenek».

Hogy fogjuk megtudni, hogy mi tetszik Istennek? Úgy, hogy megfigyeljük és utánozzuk imájában a mi Fejünket. «Azért így fogtok imádkozni...» és azonnal imádkoztat velünk Isten dicsőségéért, hatalmáért és uralmáért. Azért, hogy imáink Krisztus ajkain keresztül történjenek, kell, hogy a mi misénk minden imádságán az isteni ügyek iránti érdeklődésünk uralkodjék. Ez a rend. Krisztus parancsolja: «Keressétek először az Isten országát (Máté 6, 33.)». A mise első célja,

mint láttuk, hogy Istent dicsérje tökéletes imádással, osztatlan hálaadással, teljes elégtétellel. Az «én» misém tehát csak akkor lesz az én tökéletes vallási cselekményemmé, ha Fejemmel együtt ajánlom fel abból a célból, hogy Istent dicsőítsem.

Ezek tehát — Isten dicsősége, tiszteletének helyreállítása, a bűnök bocsánata — azok a vágyaink, *amelyek biztosan tetszenek Istennek* és amelyek a tagoktól felszállván a Főhöz, meghallgattatásra találnak.

De Isten dicsőségét, hatalmát és uralmát csak az Ő titokzatos Testének, vagyis a Fejével egyesült Anyaszentegyháznak a diadalával lehet biztosítani. Ezért van az, hogy Krisztusban, Krisztussal és Krisztus által, mint ahogy Ő azt a Miatyánk második részében megjelölte, imádkoznunk kell Istenhez Krisztus tagjaiért, akik mi vagyunk. A mi mindennapi testi és lelki kenyerünk, a mi istenszeretetünk, a Fejünkkel és annak többi tagjával való egységünk, ezek szintén olyan tárgyai kívánságainknak, amelyek *tetszenek Istennek* s amelyeket biztosan megad az isteni Fölség.

Törekedjünk tehát így imádkozni, hogy a mi Krisztus szellemében előadott kéréseink a Szentháromság trónja elé vitessenek Fejünk által a «mi» misénk folyamán.

Lehet-e az »én« misémben különleges földi javaimért imádkoznom?

Ezek mellett az általános szándékok mellett Krisztus minden egyes tagjának még vannak saját és különleges szándékai, amelyeket nagyon is szívén visel. Ki az, aki nem kíván valamilyen lelki kegyelmet

a maga számára, pl. hogy megszabaduljon az aggódó lelkiismerettől, állhatatosságot egyik-másik rossz szokás kiírtásában, bizonyos erények megszerzését? És ki ne kívánna bizonyos lelki javakat mások számára — pl. egy fiatalember jobb viselkedését, rokonok vagy barátok megtérését, a családban való békét? Azonban be kell vallanunk, hogy a hívek sokkal többet törődnek azzal, hogy földi javakat kapjanak, mint amilyen az egészség, jó állás, gazdag házasság, vizsgálaton való siker, anyagi jólét...

Kérhetünk-e a mi misénkben ilyeneket is? Bemutathatjuk-e Krisztust Istennek ilyen célokért, mikor azokat élesen körülvonalazva világosan látjuk lelki szemeink előtt? Nyilvánvalóan igen, mert mindig szabad megengedett javakat kérni Istentől. Azonkívül a teremtmény tiszteletet mutat Isten iránt azzal, hogy kérésében elismeri Istennek gazdagságát és végtelen bőkezűségét.

Találnak-e ezek a kérések okvetlenül meghallgattatásra? Igen, ha azok közé lehet őket számítani, «*amelyek Istennek tetszenek*». Ha nem, akkor helyébe mást fogunk kapni, ami jobb nekünk, mert Isten, aki az Ő javainak bölcs osztogatásában tudja, hogy hogyan igazítsa ki a «mi» kéréseink tévedéseit, semmiféle imádságot sem vet meg.

Hogyan adjuk elő kéréseinket, hogy azok Isten előtt elfogadhatók legyenek? Ugy, hogy azokat *helyes módon* adjuk elő, vagyis igazán önérdek nélkül, a magát kereső, önző imádság nehezen találja meg a szívhez vezető utat.

Mivel az «én» misémnek *mindenekfelett* az a feladata, hogy Istennek dicsőséget és a «titokzatos Krisztusnak» győzelmet szerezzen, nagy hibát követnék

el, ha elfordítanám tulajdon céljától és kicsinyes vágyaimnak kifejező eszközévé alacsonyítanám. Dicséretes dolog az «én» misémet felajánlani személyes szükségleteimért, de az én érdekem azokban csak teljesen másodlagos legyen. *Csak azért* hallgatni szentmisét, hogy visszanyerjük egészségünket, hogy férjet kapjunk, hogy sikerüljön a vizsgánk, nagyon tökéletlen részvétel a végtelen hódolatban és ugyanakkor a kérés művészetében nagy ügyetlenségre vall. Nyilvánvaló, hogy nem hathatja meg nagyon Istent az olyannak a könyörgése, aki saját jelentéktelen érdekeit egy színvonalra helyezi az isteni Felségnek érdekeivel.

Lerázva az önzést, a «titokzatos Test» tagja tudja magát elfelejteni; és iparkodjék, hogy az «ő» miséjét, amelyet bár személyes kedvezmények céljából mutat be, Krisztussal és Krisztus céljaiért mutassa be: «tökéletes dicséretül», teljes elégtételül, végtelen hálaadásul, végül a kegyelmek és ajándékok megszerzéséért, amelyek tökéletesebbé és Isten előtt kedvesebbé teszik a «titokzatos Test» minden egyes tagját, de különösképpen önmagunkat. Az oltárnál Krisztussal, a Fejjel közremunkálkodó hívőnek legfőképpen ezek a célok lebegjenek a szeme előtt. Mikor Istent úgy kérjük, ahogy kell és Krisztusnak nagy érdekeiért, akkor Ő végtelenül meg van elégedve a neki bemutatott misével és «atyai jókedvteléssel» árasztja el egyetlen Fiának ezt a könyörgő tagját, különös bőkezűséget mutatva a kért dolgokban. Ettől kezdve ennek a hívő léleknek sok alkalma lesz a meghallgattatásra, sőt még leghőbb kívánságán túl is megjutalmazza az Isten. Mert valóban, hogy tudna Isten megtagadni lelki és ideiglenes javakat, amelyeket mindenhatósága olyan

könnyen megadhat, Krisztusnak ettől a tagjától, aki Fejével egyetemben éppen most adott Neki *végtelen megdicsőítést?* Az isteni bőkezűség igazán vágyakozik arra, hogy elhalmozza lelki és ideiglenes javakkal azokat, akik Istenért magukról megfeledkezve jól végzik az «ő» miséjüket.

Azoknak a híveknek, akik a Szentháromságnak adandó hódolatban így elszakadnak maguktól, annál több okuk van arra, hogy meghallgattatásra találjanak az isteni Felségnél, mert «Istenért való szorgoskodásuknak» mindenekelőtt megvan az a hatása, hogy *személyes vágyaik bölcseséggel párosulnak,* aminek az az eredménye, hogy kéréseik megegyeznek a Gondviselés akaratával. Állhatatosnak érzik magukat s ez azért van, mert már természetfelettileg tudatában vannak annak, hogy kérésük nem fog visszatetszeni az isteni Bölcseségnek. Igy lehet ezt az elvet kifejezni: «Minél jobban ragaszkodik a lélek Istenhez, annál jobban van felvilágosítva kérésének alkalmas voltáról.» Ezért fordult a Boldogságos Szűz olyan nagy bizalommal Fiához a kánai mennyegzőn; s ebben van a magyarázata a szentek nagy bizalmának is, akikről úgy látszik, hogy csak kérniök kellett, hogy rendkívüli kegyelmeket kapjanak.

«Kérjünk és kapni fogunk!» Az bizonyos, hogy érdemes megpróbálni! Mindíg sikerülni fog! De hogy a kérést jól végezzük, egy nehézséget le kell küzdenünk... magunkat el kell felednünk, hogy egyedül Istennel foglalkozzunk. Az biztos, hogy ez a lelki és akarati állapot csak a kitartó szeretet erőfeszítésének az eredménye, de sok keresztény van, aki ha bátran megpróbálná, csakhamar eljutna miséje méltó bemutatására, imáinak önzetlen buzgósággal való vég-

zésére. Miért képzelik ezek a keresztények azt, hogy mikor önmagukról elfeledkeznek, nem kell-e Istennek jobban tudnia, hogy mire van szükségük? «Kishitü emberek (Máté 14, 31.)». Ők az ő miséjükből makacskodó vitatkozást csinálnak, hogy megmutassák Istennek, pl. hogy kívánságaik fontosak és Isten dicsősége ettől függ... megfeledkezvén, hogy miután előadták Istennek szükségleteiket, amelyekért helyesen imádkoznak, a hitben el kellene temetkezniök, hogy úgy imádják az isteni Fölséget az áldozat folyamán, miként azt tenni kell.

A szentírás megtanít bennünket arra, hogyan nyerhetünk meg mindent: «Helyezd az Úrba lelki gyönyörűségedet és minden vágyadat be fogja tölteni (36. zsoltár)». Krisztus ugyanezt a gondolatot megismétli: «Keressétek először az Isten országát és az Ő igazságát és minden más megadatik nektek (Máté 6, 33.)». Isten szavai sosem csalnak. Az általuk előírt feltételek teljesítése igéretüknek feltétlen teljesítését jelenti. Isten olyan mértékben gondol ránk, amilyenben mi gondolunk rá. Ez a lelki életnek a törvénye, amelynek naponkinti alkalmazását mi magunk is megtapasztalhatjuk, ha akarjuk, a «mi» misénk tökéletes bemutatásával.

A miséjét bemutató pap személyes gyümölcse.

A papra kiáradó személyes gyümölcs ugyanolyan természetü, mint a keresztényeké, akik vele azt bemutatják. Ne feledjük el, hogy a «titokzatos Krisztus» mutatja be az áldozatot: vagyis a tagjaival egyesült Jézus Krisztus, különösen azokkal, akik ténylegesen

részt vesznek az áldozatban. Tehát méltó és igazságos, hogy mindazok, a pap és a hívők, akik ténylegesen bemutatják áldozatukat az isteni Fölségnek, részesüljenek annak hatásaiban. A misézö és vele együtt a misét felajánlók élvezik miséjüknek mindama gyümölcseit, amelyeket már elsoroltunk e fejezet folyamán, nevezetesen: a kegyelem gyarapodását, az erényben való előhaladást, a bűnök bocsánatát, a bűn után járó ideigtartó büntetésért való elégtételt, a kérések teljesítését. *De a pap miséjének lelki gyümölcséből sokkal nagyobb és értékesebb részt kap, mint a hívek.* A mise gyümölcsének ilyen szétosztása, amely nagyobb részt juttat a papnak, föltétlenül igazságos, ha tekintjük az ő szerepét a szent titkok bemutatásában.

Bár a pap és a hívek közreműködnek az áldozat bemutatásában, mégis egyedül a pap végzi az áldozati cselekményt; egyedül ő nyert megbizatást egyrészt a «titokzatos Testtől», hogy képviselje azt, másrészt Krisztustól, hogy az Ő helyét elfoglalja. A pap hivatalosan elrendelt közvetítő Krisztus és az Ő tagjai között és hivatala betöltésére különleges jelleggel van felruházva, amelyből minden hatalma folyik. Minden kiváltsága között a legfontosabb az átváltoztató hatalom, vagyis az a hatalom, amelynek révén szabadakarati elhatározásával, abban a pillanatban, amikor akarja, a kenyeret Krisztus Testévé és a bort az Ő Vérévé változtatja s a Kálvária áldozatát megújítja. Az Anyaszentegyház a maga részéről megbizza a papot, hogy ezt a szent ténykedést tagjainak, akik a «titokzatos Testnek» azt a részét alkotják, amelyhez az ő papi működése füződik, szükségletei és kívánságai szerint mutassa be.

Ebből látható, hogy milyen része van az áldozatban annak a «kéznek, amely a szent Testet kiosztja (Aranysz. Szt. János 60. hom. az antioch.)». Ha a papnak nagyobb előnyei vannak a misét együtt bemutatók fölött, hasznának is nagyobbnak kell lennie, mint a hívekének, lévén tevékenysége kiemelkedőbb és működése nagyobb fontosságu. Egészen észszerű, hogy az első állásban levő bővebb jutalmat kapjon. Mikor az ember arra a megmérhetetlen személyes nyereségre gondol, amit a hívő az «ő» miséjéből kap, milyen hála és csodálkozás kell, hogy eltöltse a papi szívet annak az óriási gyarapodásnak a gondolatára, amelyet miséje révén ebből a csodalátos kincsből kap!

De akárcsak az egyszerű keresztény, a pap is csak életszentségének és a Fejjel való egyesülésének arányában részesül a lelki kincsekből. Sajnos, az ennyire kiváltságos papok gátat vethetnek az isteni bőkezűségnek, természetesen legnagyobb szerencsétlenségükre. Ha a tag, miként azt már fentebb kimutattuk, a Fejtől kapja a természetfeletti életet a «titokzatos Testben» való fontossága arányában — Krisztuson kívül, ki fontosabb a papnál az áldozat bemutatásában? Ebből az következik, hogy a misében a papnak nagy a részesedése, de csak annyiban, amennyiben a Fejjel egyesülve van. Innen van az, hogy a pap egészben vagy részben leszakadva Krisztusról, nem kapná meg az ő miséjének drága gyümölcseit, vagy csak nagyon is kis részecskét — míg a hívő, aki vele együtt mutatja be a misét, dús az isteni kegyelmekben.

Mégis még a kevésbbé jó lelki állapotú pap miséje is önmagában véve mindig jó, mert végtelen hódolatot mutat be Istennek; mivel áldozati értéke egyedül Krisztustól függ. A hívők lelkében a kegye-

lemnek és az üdvösségnek ugyanazt a hatását idézi elő. Az együttmisézőknek tehát nincs semmi okuk, hogy a miséző lelkiállapota felett aggódjanak az «ő» miséjük érvényességére vonatkozólag. Mindamellett sokkal többet ér résztvenni egy szent papnak, mint egy hanyagnak a miséjén, mert ebben az esetben abban a pótlólagos kegyelemben is részesülhetünk, amelyet a pap, mint Isten barátja, személyes közbenjárásával is ki tud eszközölni.

Azoknak haszna, akikért a misét a pap bemutatja.

A pap, amikor misézik, szabadakarati tettével nemcsak megújítja a Kálvária áldozatát, hanem az áldozat felett való hivatalos hatalmánál fogva még meg is jelöli az isteni áldozatnak azt a szándékát, amelyben a misét bemutatja. Nekünk tehát, mint a «titokzatos Test» tagjainak megvan a lehetőségünk arra, hogy a papnak, képviselőnknek a közvetítésével Krisztushoz fordulhassunk és megnyerhessük imádandó Főnktől, hogy kegyeskedjék áldozatának végtelen érdemeit *a mi kifejezetten megjelölt szándékunkért* felajánlani a Szentháromságnak.

A liturgia, amely mindig híven kifejezésre hozza a láthatatlan valóságokat, jelzi a papnak ezt a hatalmát, amellyel irányítja Krisztus szándékát. A két «megemlékezésnél» a pap kétszer is kimondja azoknak a kiváltságosaknak a neveit, akikért a misét bemutatja. Az «élőkről való megemlékezésben» azt mondja: «Emlékezzél meg, Uram, a Te szolgáidról és szolgálóidról...» s megáll egy percre, hogy megnevezze őket. Hasonlóképpen cselekszik a «halottakról való meg-

emlékezésben» az átváltoztatás után: «Emlékezzél meg, Uram, szolgáid és szolgálóidról is, akik előttünk mentek Hozzád a hit jelével és a béke álmát alusszák.»

Istennek így kijelölt szolgái és szolgálói közvetlenül részesülnek azokban a *különleges hasznokban,* amelyek az önmagát feláldozó isteni Áldozatnak a kifejezett szándékából folynak. A misének ebből a gyümölcséből a pap nem vonhat el sem a maga számára, sem másnak, csak a megjelölteknek. Krisztus áldozata teljesen és egészen azé lesz, akiért bemutatják. Mindamellett a papnak szabadságában áll a különleges szándék sérelme nélkül Istennek ajánlani azokat, akikért az igazságosság, hála, szeretet készteti imádkozni és ezek részesülnek Krisztus másodlagos szándékának a jótéteményében, ami természetesen felbecsülhetetlen értékű.

Jegyezzük meg jól, hogy a misének egy ilyen meghatározott szándékra való bemutatása nem megrövidítés azokra nézve, akik a pappal együtt mutatják be azt. Az ő hasznuk, amit már letárgyaltunk ebben a fejezetben, az áldozatban való együttműködésükből ered; és innen van az, hogy az teljesen személyes és elidegeníthetetlen, míg *a különleges gyümölcs,* amiről most van szó, vagyis azoknak része, *akikért* a mise mondatik, a kijelölt számára abból a szándékból jön, amellyel Krisztus rájuk alkalmazza az Ő érdemeit, amint helyesnek ítéli.

Mily nagy jósága a mi Fejünknek! Mialatt Vele bemutatjuk a «mi» misénket, mi, a «titokzatos Test», az örök Főpap tagjai, mérhetetlen hasznot huzunk abból, azalatt valamely kedves lélek, akit megneveztünk, mint akinek a számára ezt, vagy azt a kegyelmet óhajtjuk, pl. a megtérést, az egészséget, a megszen-

telődést, vagy a tisztítóhelyből való megszabadulást, ha eltávozottról van szó, hamarosan érezni fogja Krisztusnak az isteni Fölséghez intézett végtelen kérésének eredményét.

A haszon, amely ebből a mindenható közbenjárásból a megjelölt lélekre háramlik, kiszámíthatatlan, felbecsülhetetlen... Hogy csak halvány fogalmat alkothassunk erről magunknak, gondoljuk meg, hogy ki ez a közbenjárónk s milyen kifejezésekkel jár közbe («a meghintés vére által, mely ékesebben szól, mint Ábelé (Zsid. 12, 24.)») s milyen szeretettel esedezik érettünk!...

Biztosak lehetünk arról, hogy nincs a világon a miseáldozathoz hasonlítható eszköz, amellyel a Magasságbelitől mi vagy mások üdvösségére szükséges lelki vagy ideiglenes javakat meg lehetne szerezni.

Azoknak a haszna, akik a misét mondatják.

Három dologtól függ valamely szeretetműnek az érdeme: magának a műnek belső értékétől, a munkától és a fáradságtól, amibe kerül és végül a szeretettől, amellyel véghezviszik.

Semmiféle irgalmassági cselekedet sem mulja felül értékében a mise ajándékát. Aki egy pohár vizet ad, jutalmat kap; mennyivel több, mennyivel nagyobb okunk van arra, ha egy lélek számára Krisztus végtelen áldozatát nyerjük meg! Semmiféle irgalmassági cselekedet sem közelítheti meg méltóságában, semmi ajándék, semmiféle vagyon sem hasonlítható ehhez értékét illetőleg. Ha tehát szükségben levő felebarátunknak testi vagy lelki támogatása nagylelkűségünkre

megnyítja az ég áldását, milyen kegyelmek fognak ránk ömleni, ha a «titokzatos Test» egy tagjáért magát Krisztus áldozatát ajánljuk fel!

Ha a fáradság, amit magunkra vállalunk, hogy a jót megtegyük, az érdemnek második alkotó eleme, nem hiányozhatik a szentmise bemutatásánál sem. Vajjon nem kell-e adnunk a papnak némi «tiszteletdíjat», amikor szentmiséket kívánunk tőle? Sokaknak nem okoz nehézséget, hogy pénztárcájukhoz nyuljanak, de a «titokzatos Testnek» hány és hány szerény tagja kénytelen takarékoskodni, hogy néhány misét mondasson. És meg is teszi azt. Sőt nagylelkűen összehuzódva is kell élnie, hogy egy kis ajándékot tudjon adni a mise szolgáltatásáért. Sok pap meghatódott és lélekben igazán épült, amikor az egyszerű és szegényebb hívek közül valaki elvitte szerény ajándékát, hogy szentmisét mondjanak elhunytjaiért, vagy a szükségben levő élőkért.

Végül pedig a harmadik forrása és alkotó eleme az érdemnek a szeretet, amellyel valaki az irgalmassági cselekedetet véghezviszi. Nem mutatja-e már maga az a tény is, hogy valaki misét mondat másokért, hogy az illetőnek szíve mélyén ott van Isten szeretete? Még ha ez a szeretet meglehetősen kifejletlen is, maga az áldozat, amelyet bemutatunk, nem fogja-e következésképpen gyarapítani az ő szeretetét, megbocsátani bűneit, növelni erényeit?

Nincs tehát magasztosabb irgalmassági cselekedet, mint az, amely miséket mutattat be azok szándékára, akiken segíteni kíván, abból az összegből, amit félretesz szerettei segítségére... Tegyünk tehát félre egy kis «tiszteletdíjat», egy misestipendiumot..., hogy az első imádság, amit mi értük Istenhez kül-

dünk, legyen Krisztusnak nagy és egyetlen könyörgése, megújítva a Kálvária áldozatát.

Mire való a „misestipendium?"

Vannak még olyan keresztények is, akik botránkozva látják, hogy az Egyház a hívek kötelességévé teszi, hogy némi «tiszteletdíjat», «misepénzt» fizessenek, hogy joguk legyen egy szentmise bemutattatására. De méltatlankodásukban annyira mennek, hogy azt mondják: «az Egyház pénzért árulja a szentmisét». A legnagyobb eréllyel kell tiltakoznunk ez ellen a káromló állítás ellen és főleg meg is kell tudnunk nekik felelni, hogy felvilágosítsuk őket:

1. *A misestipendium nem fizetés, hanem ajándék.* Sohasem bírt alappal sem az Egyház szellemében, sem pedig a hívek lelkében az a hamis felfogás, hogy a *misepénz, az egyik értéknek a másik megfelelő értékért való kicserélése.* Nyilvánvaló, hogy nem lehet összehasonlítani egy-két pengőnek és a misének az értékét. De az Egyház azt kívánja, hogy papjai tisztességesen élhessenek. Mikor lehetne őket megjutalmazni azért a jóért, amit tesznek, hacsak nem akkor, amikor szolgálataik legkiválóbbját nyujtják a keresztény népnek?

2. A *misestipendium szerződést létesít* a pap és a hívő között, amely súlyos bűn terhe alatt kötelezi a papot arra, hogy a misét a meghatározott szándékra bemutassa. A misestipendium megköveteli a misét, állandó figyelmeztetés a pap számára, míg csak annak eleget nem tett.

3. *A misestipendium az egyedüli eszköz,* amely lehetségessé teszi a misének saját szándékunkra való

végeztetését. Misestipendium nélkül hogyan biztosíthatnánk magunknak misét? Ha nem kerülne költségbe vagy áldozatba, mindenki kívánhatna ezer misét olyan könnyen, mint egyet. A papokat elhalmoznák követelésekkel, amelyeknek egyáltalán nem tudnának eleget tenni és megfelelni. És minő bizonyíték szólna a kötelezettség mellett? Ilyen körülmények között nem utasítanák-e vissza az idegenekért való misézést s nem ajánlanák-e fel inkább szüleikért és barátaikért?

A jelen körülmények között a misépénznek az elfogadása a kötelezettségnek külső és ünnepélyes elismerése. Az Egyház tehát nagyon is bölcsen cselekedett, mikor bevezette ezt a szokást, a misestipendiumot a miséért. Akik miséztetni akarnak, megkapják azt és biztosak abban, hogy miséjüket el fogják mondani. Igy aztán el lehet kerülni minden visszaélést, a pap és a hívek teljes megelégedésére.

4. *A misestipendium üdvös áldozatot követel;* attól a kis pénzösszegtől való elválás áldozattal jár. Elválunk a pénztől, mert szeretjük a lelkeket, mert szeretjük Krisztust s az Istennek a dicsőségét. Az Egyház kívánja, hogy a szentmise bemutatása némi önmegtagadással történjék; mert különben a hivek — az emberi természetből kifolyólag — nem éreznék át eléggé a szentáldozat fontosságát.

5. Senki se állítsa azt, hogy a misestipendium csak a gazdagoknak nyujt lehetőséget a miséztetésre, a szegényeket azonban megfosztja ettől a lehetőségtől. A megállapított összeg sohasem olyan nagy, hogy ki ne bírná még a legszegényebb anyagi helyzetben élő is... Az igaz, hogy a szegények nem mondathatnak annyi szentmisét, mint a gazdagok. De Isten mindent lát. Vajjon az ő bölcsesége nem tudja-e azokat kár-

pótolni, akiknek nincs módjukban sok misét mondatni, annak az egyetlen misének a hasznából, amelyet a szegények érdemszerző anyagi áldozattal tudnak csak mondatni?

Ha a szükölködő szegények misét óhajtanának, de képtelenek a misestipendiumot megfizetni, vajjon Krisztus érdemei nem eléggé bőségesek-e arra, hogy Isten az ő Egyházának kimeríthetetlen kincstárából egy részt a «titokzatos Test» elhagyatott tagjainak, a szegényeknek a javára fordítson, cserébe az ő jóakaratukért? Az tény, hogy sokszor azokért is mondatnak misét, akiknek arra már nincs szükségük, mert már a mennyei boldogságot, Isten látását élvezik. Mondatnak miséket *külön megjelölt szándék nélkül* is: ezeknek a gyümölcse az Egyház lelki kincstárába folyik, amelyből Isten, amikor akarja és akinek akarja, adományoz az Ő igazságának imádandó tervei szerint.

Azoknak a haszna, akik a mise bemutatásában bármilyen módon is részt vesznek.

A szentmiseáldozat bemutatása és felajánlása hasznos még azok számára is, akik bármilyen módon is hozzájárulnak annak bemutatásához.

Mindenekelőtt a ministráns az, aki olyan szoros kapcsolatban van a misézővel a szertartásokban s akinek nyilvánvalóan kell jutalmat kapnia a gondos, ájtatos és bensőséges közreműködésért. Milyen sajnálatos dolog, hogy a misénél való szolgálatot sokszor olyan gondatlanság, vagy éppen könnyelműség kiséri! A ministránsokat többször kellene figyelmeztetni szerepük nagyságára és azokra a gyümölcsökre, amelyeket a szentmiséből meríthetnek.

Azok a jámbor személyek, akik adományozták a bort, ostyát, lisztet, gyertyákat, akik a ruhákat himezték, az oltárterítőket csinálták, mind részt vesznek különleges módon Krisztus áldozatában. Milyen buzdításul kell, hogy szolgáljon ennek a tudása a dolgozóknak és az ajándékozóknak az Isten háza szépségéért való buzgó tevékenységükben.

A templom alkalmazottai, a sekrestyés és azok, akik rendben tartják a szentélyt és diszítik az oltárokat... ezeknek szintén joguk van a mise gyümölcseire, amelyeknek méltó bemutatásában segédkeznek.

Mindezek a közreműködők, akár közelebbi, akár távolabbi a közreműködésük, gondoljanak arra, hogy milyen kegyelmeket nyerhetnek naponkint, feltéve, ha tudják, hogyan kell felkelteni a szándékot és rendesen be tudnak kapcsolódni minden misébe, amelyben bármily szerény módon is közreműködnek.

IV. FEJEZET.

A tisztítóhely haszna.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy az „én" misém kihat a tisztítóhelyre is és ott ez a szentmise annyiban fogja szenvedéseimet enyhíteni, amennyiben itt a földön megbecsültem az „én" szentmisémet.

Az „én" szentmisém a tisztítóhely „harmata".

Az a tény, hogy én hasznot huzok az «én» misém bemutatásából, egyáltalán nem akadályozza meg a tisztítóhelyen lévő lelkeket abban, hogy ők is megtalálják a magukét. Krisztus áldozatából enyhülést

kapnak szenvedéseikben, amint *Krisztus követése* is mondja: «mikor a pap misézik, nyugalmat szerez az elköltözött lelkeknek (IV. 5, 2.)».

Ez a haszon, amit a tisztítóhely nyer az «én» misém bemutatásából, nagyon is természetesen magyarázható. Amint mi, ép úgy a tisztítóhelyen levő lelkek is tagjai Krisztus «titokzatos Testének». Krisztushoz, Fejükhöz őket is olyan kötelékek kapcsolják, amelyek mostmár felbonthatatlanok. Amint már láttuk, Krisztus azzal a céllal ujítja meg a Kálvária végtelen áldozatát, hogy az Ő fenséges vallási cselekményét «titokzatos Teste» minden tagjának elérhetővé tegye és hogy annak gyümölcseit az Ő tagjaira alkalmazza. Mármost, mikor bemutatjuk a «mi» misénket a tisztítóhelyen levő lelkekért, vagy jobban, egy bizonyos lélekért, miért ne kapnák meg a halottak a Megváltó elégtételéből a nekik járó részesedést? Innen van az, hogy a tridenti zsinat határozottan elítéli azokat, akik «azt mondják... hogy a mise áldozata nem használ a halottaknak», aztán hozzáfűzi: «ezért a misét felajánljuk az apostoli hagyomány szerint nemcsak az élők minden szükségleteiért, *hanem a halottakért is,* akik bár Krisztusban haltak meg és még nincsenek eléggé megtisztulva (Sess. 22. can. 3. köv.)».

Az «én» misém tehát, hogy az Egyház jólismert kifejezését használjuk, lángokra «hintett harmat», mert sietteti a szenvedő lelkeket az «enyhülés hajléka» felé. (A halottak-napi második mise könyörgése), vagy megint: az «örök enyhülés» felé. (Az áldozás utáni könyörgés a temetőben nyugvókért — Requiem.)

A liturgia figyelmeztet, hogy meg kell adnom a halottaknak a maguk részét az „én" misémben.

A szeretet megköveteli, hogy a «titokzatos Testnek» az a része, amelynek még hatalma van Krisztus áldozata fölött, ne felejtse el ugyanannak a «titokzatos Testnek» azokat a tagjait sem, akik többé már nem tudnak misét bemutatni. Kötelességünk, hogy ne fosszuk meg a szenvedő Egyházat a legnagyobb jótól, attól az Áldozattól, amely Krisztus érdemeit kiosztja.

Hogy valamiképp meg ne feledkezzünk elköltözött testvéreinkről, az Egyház gondosan figyelmeztet bennünket arra, hogy az elköltözötteknek is megadjuk a maguk részét. Itt nem tárgyalunk a «Halottak misé-jének a liturgiájáról», amely kétségen kivül telve van a tisztítótűzben levő lelkekre való hivatkozással, emlékeztetésekkel, ékesen szóló fohászokkal és könyörgésekkel, ugyanazokért a lelkekért, hanem tárgyalunk a szertartásokról, amelyeket az Egyház előír *minden misében.*

A kenyér felajánlásakor a «*Suscipe Sancte Pater*» kezdetü imában a pap mondja: «Fogadd kegyesen, szent Atya, mindenható örök Isten, ezt a szeplőtelen áldozatot, melyet én... felajánlok Neked minden keresztény hívőkért, élőékrt és *holtakért*«. Tehát az egész Egyház, a küzdő, a szenvedő és a diadalmas, részesül az áldozatban. A diadalmas Egyház dicsőséget és tiszteletet, a küzdő megváltó kegyelmeket, a szenvedő üdítő enyhületet kap belőle.

Az átváltoztatás után, amikor Krisztus megujítva a Kálvária áldozatát, jelen van az oltáron, a miséző ezeket a szavakat mondja: «Emlékezzél meg, Urunk, N. N. szolgáidról és szolgálóidról is, kik előttünk

mentek Hozzád a hit jelével és a béke álmát alusszák». Míg ezeket a szavakat mondja, összekulcsolja kezét, gondolataiba merül, egy percnyi mély csendben megnevezi magában azokat, akikért különösen akar imádkozni... vagy azokat a halottakat, akikért bemutatja a szent áldozatot, elhunyt családtagjait, jóbarátait, jótevőit... s aztán az «Ipsis Domine» kezdetü imádságban hozzáadja: «Esedezünk, Uram, add meg ezeknek és minden Krisztusban elhunyt hivődnek az enyhülés, világosság és béke honát. Ugyanazon Krisztus, a mi Urunk által».

Az a körülmény, hogy az elhunytakért való könyörgés a misének legünnepélyesebb pillanatában történik, világosan mutatja, hogy Krisztus, akinek Egyháza mindig híven teljestíi az Ő rendelkezéseit, milyen mérhetetlen részt juttat az oltár áldozatából a tisztítóhelyen szenvedő lelkeknek. Hogyan is hagyhatná magukra ezeket a szegény tagokat, akik kimondhatatlan szeretettel szeretik Fejüket, mivel most már jobban megismerték Őt, mint amikor a földön voltak és világosan megértik annak az éltető köteléknek a természetét, amely őket Hozzá fűzi.

Igy tehát minden misében, még abban is, amely különlegesen nem értük lesz bemutatva, az Egyház megemlékezik és Krisztus imádkozik a halottakért. Ennélfogva valamilyen módon minden mise hasznukra válik.

Lesz-e nekem „saját" misém a tisztítóhelyen?

Meg kell-e elégednem a szentmisének ezzel az általános gyümölcsével, amikor már a purgatóriumban leszek? Nem kaphatok-e abból többet?... Szerez-

hetek-e miséket, amelyek nem mindenkiéi, hanem az enyémek lennének? Amelyek, miként egykoron földi életemben, az «én» miséim lennének? Kaphatnék-e olyan misét, amelyben Krisztussal, az én Főmmel közreműködhetnék?... Amelyben magam is részesülnék különleges módon az áldozat gyümölcseiben? Úgy tetszik nekem, hogy ha bemutathatnám az «én» misémet a tisztítóhelyen, annak lángjai körülöttem kioltódnának.

Ez a várakozásom, hogy a tisztítóhelyen is bemutathassam az «én» misémet, megvalósíthatatlannak látszik. A szenvedő lélek többé már nem tartozik az Egyház látható gyülekezetéhez s különben sincs már semmi vágya, hogy újból ahhoz kapcsolódjék. Lesz-e tehát a szenvedő lélek abban a helyzetben, hogy személyesen is kivegye részét az oltár áldozatából, amelyet a *küzdő egyház egyedül mutat be* a kenyér és a bor külső szinei alatt? Vagy pedig bele kell nyugodnia abba, hogy nélkülözi azt a hasznot, amelyet Krisztusnak áldozata azokra áraszt, akik azt bemutatják?

Lesz saját misém a tisztítóhelyen, 1. ha gondoskodom arról, hogy mise szolgáltassék az én lelkem nyugalmáért.

Az kétségtelen, hogy a lélek a tisztítóhelybe bejutva, már nem tud cselekvőként résztvenni Krisztus földön élő tagjainak az áldozatában. Ezért van az, hogy a léleknek többé már nincs lehetősége a mise bemutatására. De ha, mielőtt elhagyta a földet, *kívánta,* hogy halála után misézzenek érte és rendelkezett is

ilyen irányban az ő szándékára, akkor az a lélek, bár már az engesztelés hajlékában van, valósággal részt vesz az áldozatban. Csak nemrégiben takarított meg, talán meglehetősen terhes, sőt fájdalmas önmegtagadással eleget, hogy megfelelő misepénzről gondoskodjék, ezzel kifejezte nyiltan akaratát, hogy végtelen hódolatot kiván bemutatni a Szentháromságnak. Igy aztán a saját érdeme lesz, hogy a pap az ő rendeletére bemutatja a megváltó és dicsőítő áldozatot.

Nem lehet tehát a híveket eléggé buzdítani arra a jámbor szokásra, hogy biztosítsanak maguknak miséket haláluk utánra, mert így legjobb tehetségükhöz képest meghosszabbítják az oltár áldozatában való részvételüket és kimutatják, a földön túl is, buzgóságukat az «ő» miséjük elvégzésében. Lehetetlen, hogy Isten ne fogadná különösen szívesen az elhunyt lelkeknek ezt a nagy jóakaratát, akik földi életük végén is azzal foglalkoztak, hogy Krisztus által megörökítsék a hódolatot a Szentháromságnak. Nem mutatták-e ki ezzel az isteni áldozat iránti mély ragaszkodásukat, amely olyan nagy és erős, hogy arra készteti a lelkeket, hogy biztosítsanak maguknak valamelyes részvétet akkor is, mikor a vezeklés szükségessége megfosztja őket annak a lehetőségétől, hogy összegyűljenek az oltárnál és az isteni Felségnek dicséretet énekeljenek?

Mindebből kifolyólag könnyen megérthető, hogy súlyos bűnt követnek el a fösvény és hanyag örökösök, akik figyelmen kivül hagyják a végrendelkezőnek kifejezett kívánságát és nem adják misére az erre a szent célra megtakarított és félretett összeget. Ezek a gonosztevők — mert azok ezek! — megfosztják a szenvedő lelket a legnagyobb vigasztalástól és leg-

értékesebb segítségtől. Ha elhalálozásuk előtt ezek a fosztogató és hanyag egyének meg is kapják a feloldozást, ideiglenes büntetésük a tisztítótűzben sulyos lesz. Nagyon is megfelelő volna, ha Isten igazságosságából ezeknek a büntetése abból állana, hogy viszonzásul nekik is nélkülözniök kellene azt a könnyítést, amelyet a szentmise nyujt a tisztítótűz lángjaiban kinlódó és gyötrődő lelkeknek.

Lesz saját misém a tisztítóhelyen, 2. ha másokban meglesz a szeretet, hogy miséztessenek értem.

A halottak, akik földi életükben nem voltak eléggé előrelátók magukkal szemben és nem gondoskodtak arról, hogy misét szolgáltassanak önmagukért, mégis részesülhetnek a misékben, amelyek «sajátjaik» lesznek, ha a szerető barátok gondoskodnak arról, hogy miséket mondjanak ezekért a szegény elköltözött lelkekért. De ez a lélek már nem mint felajánló részesül az érte bemutatott szentmiséből, hanem csak annyiban, amennyiben azt érte bemutatják. «Emlékezzél meg, Uram, — mondja a pap az élőkért való megemlékezésben — a Te szolgáidról és szolgálóidról és minden itt jelenlévőről, kikért *Neked* bemutatjuk ezt a dicsőítő áldozatot».

Nem nehéz megérteni hogy az Egyház miért buzdítja olyan hévvel Krisztusnak itt a földön élő tagjait, hogy miséket mondassanak az elhunyt hívekért. A végtelen áldozatról azt tartja, hogy az a legnagyobb szeretettény, amit elköltözött szeretteinkért véghezvihetünk és a legjobb mód arra, hogy irántuk szeretetünket és hálánkat kimutassuk. Ezért fejlesztette ki

a halottakért való misének gyönyörű ritusát és páratlan imáit, amelyekben minket is meghív, hogy imádkozzunk különösen atyánkért, anyánkért, rokonainkért, barátainkért, jótevőinkért, papjainkért, püspökeinkért, azokért a hívekért, akik a plébánia temetőjében pihennek. A halottak zsolozsmáját, amelynek betetőzése a halottakért való mise, a legjobb és leghathatósabb imának tartja. Ezért buzdít bennünket, gyermekeit, hogy az oltár áldozata révén, amilyen szorosan csak lehet, halottainkat kapcsoljuk bele abba a végtelen megváltói hódolatba, amelyet Krisztus, a «titokzatos Test» Feje, a Szentháromságnak bemutat.

És ha nem lesz saját misém a tisztítóhelyen?

Ha valamelyik elhunyt hívő, aki most a tisztítóhelyen szenved, földi életében nem gondoskodott arról, hogy érte miséket mondjanak halála után és más oldalról, ha a földön senki sem gondol arra, hogy miséztessen érte, mi lesz sorsa a hosszú lángokban? Magára lesz-e hagyva, az enyhülés minden reménye nélkül? Bátran állíthatjuk, hogy még az ilyen lelkek is részesülnek valamelyes haszonban az oltárainkon bemutatott misékből.

Először is, mint láttuk, minden misében van a halottakról megemlékezés, ami egyértékű egy hatásos könyörgéssel, úgy hogy a szenvedő lelkek minden elmondott miséből kapnak valamelyes általános gyümölcsöt; de ezen az általános gyümölcsön kivül, amely mindenkié, bizonyára fognak valami különös hasznot is szerezni. Például, nincsen-e sok mise, amelynek elhasználatlan kincsei az Egyház rendelkezésére álla-

nak? Ezek a misék valóban nem érték el a különösen szándékolt célt, mivel azok a lelkek, akiken segíteni akartak, vagy már nincsenek a tisztítóhelyen, vagy, sajnos, sohasem voltak ott, mivel a «külső sötétségbe» estek? Mindamellett ezeknek a miséknek az érdeme eltünnék a felhasználás lehetősége nélkül? Ettől a csapástól nem kell félnünk, tekintve a szeretet törvényét. A gazdag ember, aki földi életében biztosított magának miséket nagy számban, vagy örökös miséket, nem érezte-e magát kötelezve arra, hogy elégtételének a bőségéből a szegények számára is jusson valami? Ebben az esetben is, ha a gazdag nem gondolt volna arra, hogy bőkezüségét a szegények felé fordítsa, biztosan lehet számítani arra, hogy az Egyház jóvá teszi feledékenységét azzal, hogy a gazdagnak feleslegessé váló elégtételéről úgy rendelkezik, hogy az természetszerűleg a szükségben levők ölébe hulljon. A számos földi áldozatból összegyült érdem tehát, amelyeket olyan halottakért mutatnak be, akiknek már nincs rá szükségük, az «elhagyatottak» nyeresége.

Különben is a tisztítóhelynek ezek az elhagyatottjai olyan nagy számban vannak-e, mint azt mi gondolnók? Finomlelkü keresztények mindig kivánnak az elhagyott szegény lelkek segítségére jönni. Hányszor kapnak a papok ilyen szándékkal misestipendiumot, hogy misézzenek az «elfelejtett lelkekért»?... Sok szerzetesrend buzgósága oda irányul, hogy enyhítsék azoknak a lelkeknek a szenvedéseit, akik barátaiktól elfeledve, az imára legjobban rászorulnak. A legtöbb plébános elég gyakran mond misét «plébániájának halottaiért», aminek a díja biztosítva van rendesen egy erre a célra rendezett gyüjtésből, vagy a

plébánia rendes jövödelméből. Végül maga az Egyház is gondol arra, hogy segítsen azokon a szenvedő tagjain, akiket elhanyagoltak a rokonok, vagy barátok, vagy akiknek se anyagi erejük, se rokonaik, vagy barátaik nem voltak. «Halottak napján» nem ezekért ajánlja-e fel szentmiséjét az Egyház? A szenvedő lelkek iránti gondoskodását annyira megmutatja, hogy kéri papjait, hogy ezek iránti szeretetből háromszor ismételjék meg ezen a napon a végtelen áldozatot a halottak nyugalmáért.

Hála a Krisztus «titokzatos Testét» átható szeretetnek, egy tag sem panaszkodhatik a többire, mert az Egyházban nincs hiány a kölcsönös segítségben és a küzdő és szenvedő Egyház közötti kapcsolatok sokoldaluak. A hívek, akik az «ő» miséjüket mondják, mindennap figyelmeztetve vannak arra, hogy emlékezzenek meg a halottakról. És még ha a szent liturgia nem is figyelmeztetné őket arra, hogy imádkozzanak a halottakért, hitük, mint együttmisézőket és szeretetük, amely megnyilvánul a «titokzatos Testtel» való egyesülésükben, egészen természetesen a szenvedő Egyház tagjairól való megemlékezésre készteti őket.

Az „én" misém a tisztítóhelyen csupán szabadító.

De milyen lesz az a haszon, amelyet a tisztítóhelyen azokból a misékből fogok kapni, amelyek «enyémek» lesznek? Melyeket akár az én meghagyásomból végeznek, akár pedig mások gondoskodnak arról, hogy én azokban részesüljek? Egy hasonlat megérthetővé teszi azt, hogy az ilyen misék haszna csak kiváltó, felszabadító és függ hitelezőmnek, magának az Istennek a jóakaratától.

A tényleges szolgálatban levő katona előléptetést kap és ugyanakkor elegendő fizetést is arra, hogy minden szükségletét fedezhesse. Tegyük fel, hogy tábornokká léptették elő érdeme révén, de elkövette azt a hibát, hogy adósságot csinált. Akkor, amikor megválik a hadseregtől, pénz és anyagi források nélkül találja magát. Hitelezői látván, hogy fizetésképtelen, a bíróságnál keresnek jogorvoslást; de mivel nem tud fizetni, börtönbüntetésre ítélik, ahonnét ki nem szabadul, míg le nem vezekli büntetését, míg «meg nem fizet az utolsó fillérig (Máté 5, 26)». Az kétségtelen, hogy ő továbbra is tábornok marad szerzett érdemeinél fogva, de hogy szabad is legyen, jóbarátaihoz kell fordulnia, mert csak azoknak nagylelkűsége siettetheti szabadulását, amennyiben hitelezőit kielégítik.

Igy van a «titokzatos Test» tagjával is: tényleges szolgálatban, vagyis mig a földön él, érdemet szerez, előre halad, «rangot nyer», olyan taggá lesz, aki nagyon szoros egységben van a Fejjel, fontos szerepe van a «titokzatos Testben». De vannak kiegyenlítetlen adósságai, melyek miatt az isteni igazságosság a tisztítóhely börtönébe veti meghatározott időre, amelyet csak azok rövidíthetnének meg, akik helyette készek az adósság megfizetésére. Mármost az «egyetlen», aki fizet, maga Jézus Krisztus, akinek érdemei a «titokzatos Test» ajándékai a misében. Az a lélek, aki már nem tud nyereséget felhalmozni a maga számára, Krisztus nagylelkűségére van utalva.

A «titokzatos Testnek» tényleges szolgálatban levő tagja számára, aki Krisztussal, a Fejjel együtt mutatja be a misét az oltáron, a saját miséje érdemszerző; közreműködése jogot szerez neki arra, hogy

előrehaladjon a Megváltóval való bensőségben; részesül az előbbi fejezetben «lelki aratásom» cím alatt felsorolt gyümölcsökből. Krisztusnak «nyugalomba vonult» tagja számára azonban a pap miséje csak szabadító lehet. Nem szerezhet számára semmiféle gyarapodást sem, hanem csak a hátralevő adósságot fizetheti olyan mértékben, amennyiben Krisztus a törlesztéseket közvetíti az isteni Fölségnek. Krisztusnak, a Papnak, végtelen érdemei vannak a köztünk való szétosztásra, de amíg a «titokzatos Test» élő tagja meríthet azokból a maga meggazdagodására, addig a tisztítótűzben levő lélek csupán adósságai kifizetését remélheti.

Egyformán szabadul-e fel minden lélek az „ő" miséje által a tisztítóhelyen?

Milyen mértékben fizeti a «titokzatos Test» Feje ama szenvedő tagjainak adósságát, akik részesülnek a «mi» oltárainkon bemutatott misékben? Az a tény kétségtelen, hogy ha az Úr Jézus akarná, egyetlen egy mise is elég lenne arra, hogy kiürítse az egész tisztítóhelyet. De az Egyháznak a gyakorlata, amely igen súlyos teológiai okokon alapszik, a lehető leggyakrabban megismételteti velünk az áldozat bemutatását a mi halottainkért. Az isteni áldozati Bárány tehát nem osztja ki szent áldozatának érdemeit általánosságban és mindent egyszerre minden lélek számára, hanem isteni bölcseségének belátásai szerint többékevésbbé nagyobb vagy kisebb mértékben osztja ki azokat.

Ámbár nagy titok számunkra, hogy ez a «felszabadítás» milyen rend és mód szerint megy végbe,

mindamellett betekinthetünk annak néhány irányító elvébe, amelyek egyrészt meg fogják világítani buzgóságunkat a tisztítótűzben szenvedő lelkek iránt, másrészről pedig rá fognak mutatni azokra az eszközökre, amelyekkel jelen életünk tartama alatt a tisztítótűz lángjaiból, ha azokon keresztül kell mennünk, gyorsabb szabadulás reményét biztosíthatjuk magunknak.

Mikor a «titokzatos Test» tagjainak valamelyike megérkezik a szenvedés helyére, át van hatva a lángoló szeretettől és boldog abban a gondolatban, hogy földi életében tevékeny részt vett az «ő» szentmiséjében azokkal együtt, akik mint munkatársak a legbensőbben egyesültek Fejükkel a végtelen hódolat bemutatásában. Elgondolható-e, hogy az ilyen tag mindjárt a «temetési miséből» — amelyben, miután misepénzről gondoskodott, neki valószínüleg olyan szerepe van, hogy ő az, aki «bemutatja» és ő az, akiért az «áldozatot bemutatják» — nem kapna olyan hasznot, amely, ha nem is közvetlenül, azonban mégis gyorsan megszabadítja őt összes adósságaitól? Megengedheti-e Krisztus, hogy az ilyen imádói, akik olyan buzgalmat mutattak a Magasságbelinek tökéletes megdicsőítésében, sokáig várakozzanak a Szentháromságnak szemtől szembe való szemlélésére? Ki merné állítani, hogy ez a hasonlíthatatlan Fej a tagjairól való gondoskodásában nem fogja alkalmazni már előre, magának a tisztítóhelynek a kapujában, az elhunyt első gyászmiséjének elégtételi értékét, amelyet talán csak holnap fognak bemutatni? A szeretet nem tűr halasztást. És nem vakmerőség-e még gondolni is, hogy a szeretet Ura, akinek hatalma van a halasztások felett, ingadozzék azoknak az eltörlésében?

Az „én" misém itt lent biztosíték a tisztítótűz ellen.

Az eddigelé mondottakból egy nagyon fontos következtetést kell levonnunk, egy olyan következtetést, amelyet bátran életelvül állíthatunk fel magunknak: *a szentmise halálom után a tisztítótűzben aszerint fog segíteni rajtam, hogy milyen tökéletesen mondtam az «én» misémet földi életemben!* Ha Krisztussal és Általa, az én Fejem által tökéletes imádója voltam a Szentháromságnak és Krisztusban tökéletes elégtételt szereztem az isteni Fölségnek, nem fogom-e magamra vonni a kegyelmeknek a kiáradását attól, aki megjutalmazza a nevében adott pohár vizet is?

Ebből kifolyólag, az «én» szentmisém számomra itt a földön, amikor Istennek tökéletes hódolatot mutat be, egyuttal biztosítékot nyujt a tisztítótűz ellen. Hathatósan védekezhetem vele a bosszúálló lángok ellen. Először is minden reggel, cserébe azokért a hódolatokért és elégtételekért, melyeket Istennek nyujt, növeli jogcímemet az örök boldogságomra és adósságaim eltörlésére s továbbá alkalmassá tesz arra, hogy ha a tisztítótűzbe esem, gyors «könnyítést» és üdítést kapjak a feláldozott Krisztustól, aki a szükség órájában nem fog megfeledkezni, hogy segítségére jöjjön azoknak, akik tegnap még munkatársai voltak szent oltáránál.

De a «titokzatos Testnek» nem minden tagja van ilyen benső egyesülésben a Fejjel. Sokan nem munkálkodtak közre Vele az Isten iránti kötelességek teljesítésében, hanem egész életükben úgy éltek, hogy akármivel, vagy mindennel foglalkoztak, csak azzal nem, hogy Jézus Krisztussal társuljanak áldozatában.

Egyesek nem ismerték annak az értékét, mások meg megvetették. Az előbbiek a vasárnapi misén éppen hogy megjelentek kénytelen-kelletlen és nem vettek részt abban másként, mint csak testi megjelenésükkel... az utóbbiak pedig azok, akik majdnem egész életükben elfelejtették a templomba vezető utat... Mindamellett az utolsó percben a szentségek kegyelme révén, vagy a Szűz Anya közbenjárására ezek a langyos lelkek visszatértek Istenhez és átjutottak az üdvösség kapuján. Ők most a tisztítóhelyen vannak... Nem érdemelnék-e meg ezek a lelkek, hogy bizonyos ideig ott maradjanak, hogy keserves személyes tapasztalásból tudják meg, hogy Krisztus nem hiába kéri közreműködésünket az oltár áldozatában és hogy a «mi» misénk bemutatása a legsürgősebb kötelességünk. Ezeknek a lelkeknek egy darabig a tisztítóhelyre való bejutás az első állomás a mennyország felé vezető uton, míg azok számára, akik egy jó keresztény életnek hosszú zarándoklatát fejezik be, a tisztítóhelyre való megérkezés csupán az utolsó megállás az örök boldogság előtt.

Biztosak lehetünk abban, hogy Isten a lehető legbőségesebben osztja szét a tisztítóhelyen levő lelkeknek az „ő" miséjüknek elégtételi értékét.

Ha Isten, az Ő végtelen bölcseségében magára vállalt közönséges törvények teljes figyelmen kivül hagyásával akarna cselekedni, kétségtelen, hogy bármely lelket, akit akar, meg tudna menteni a tisztítótűzből, egyetlen misének a rá való alkalmazásával. De

Isten tisztelettel van az Általa felállított közönséges rend iránt s legfeljebb csak kivételes okokból változtat rajta. Ebből azt kell következtetnünk, hogy Krisztus elégtételeinek az Ő szenvedő tagjai között való kiosztása alá van rendelve az engesztelés céljainak, amelyek végett a tisztítóhely létezik.

Azt megállapítani, hogy milyen törvények szerint történik ez az engesztelés és milyen mértékben lehessen hasznos a mi misénk gyümölcse, az egyedül Isten joga. Mindamellett megállapításokat tehetünk áldozatunknak a tisztítótűzre vonatkozó hatásairól: Az bizonyos, hogy

1. *Isten olyan nagylelkü, amilyen csak lehet Krisztus szenvedő tagjaival szemben.* Isten valóban különösen szereti ezeket a Krisztus páratlan érdemeivel megváltott és Vele soha meg nem szünő szeretetben egyesült lelkeket. Megadja nekik mindazt, amit irgalmassága csak megadhat, anélkül, hogy át kellene lépnie az igazságosság és engesztelés kivánalmainak a határait. Azért tehát mondhatjuk, hogy minden lélek minden miséből megkapja a lehető legtöbbet, amit csak megkaphat.

2. *Az a lélek, amelyik kevesebbet kap, csak magát okozhatja és nem tulajdoníthatja szabadulásának elhalasztását Istennek.* Tényleg, Krisztus minden szenvedő tagja, az «ő» gyászmiséjéből csak befogadó képességének mértéke szerint kap. A földön az «ő» miséje, amely kimeríthetetlen értékü volt, hivatalosan csak véges nyereséget szerzett neki, amely az ő lelki befogadó és magában tartó képességéhez volt mérve. A tisztítóhelyen, ahol a mise már nem hat «hivatalból», az áldozat nyereségét az isteni nagylelküség tetszése osztja szét. De ez a szétosztás, bár a legnagyobb bő-

kezüséggel történik, nem kell-e, hogy alkalmazkodjék az isteni igazságosság követelményeihez?

A tisztítóhely lángjaiban vannak a «titokzatos Testnek» olyan tagjai is, akik nagy tévedések után tértek vissza az isteni kegyelem utjára s nem tudták elégséges bűnbánattal és főleg az «ő» miséjük bemutatásával lecsendesíteni az isteni haragot. Isten megbocsátott nekik és megmentette őket a pokol kárhozatától, *de mindamellett igazságos felháborodása megmarad azért, mert ezek a bűnösök oly gyakran kigúnyolták őt.* Köztük és az Isten között egy tűzfelhő van és megakadályozza azt, hogy a szentáldozatok bősége hozzájuk eljusson, mindaddig, amíg Isten ki nem engesztelődik. Ha a felhő lassankint eloszlik és az isteni Jóságnak a sugarait fokozatosan és jobban engedi is át, a hajótöröttek megmentése, bár siettetik a gyakori szentmisék, mégis hosszu lesz. Zsugori kezük olyan keveset tud tartani és adni, pedig olyan sok a fizetni valójuk. A torkuk majdnem tulságosan össze van szorítva, hogy egy cseppet is lenyeljenek a tisztítóhely üdítő «harmatjából», mikor zuhatagra volna szükségük, hogy elégtételt tudjanak adni. Ha a sok mise sietteti is, szabadulásuk mégis messze van. Az arsi plébános, akinek úgy látszik kinyilatkoztatott ismeretei voltak a lelkek állapotára vonatkozólag azok halála után, azt mondja egy ilyen lélekről: «Meg van mentve, de csak éppen hogy. Imádkozzatok sokat érte». (Trochu: Cure d'Ars életrajza.) Isten egyedül itélheti meg a határidőket, amelyeket az Ő meggyalázott tiszteletének jóvátétele megkövetel.

Ellenkezőleg a «titokzatos Testnek» más tagjai erősek, életrevalók. Ezek azok, akik Krisztus belé-jük öntött «életéből» hasznot huztak s most a tisztító-

tűzben szélesre tárt kezeket tudnak kinyujtani, mikor a Fej kiosztja a misének «szabadító» gyümölcseit. Elgondolható-e, hogy Krisztus, aki szeretné őket a dicsőségbe Magához emelni, ingadozni fog, hogy érdemeiből annyit adjon, amennyit azok csak elbirhatnak? Más oldalról pedig a «titokzatos Testnek» ezek a fontos tagjai valószinűleg nincsenek olyan súlyosan megterhelve adóssággal, mivelhogy földi életükben vigyáztak arra, hogy egyenlegük ne váljék hiányossá s így számlájuk hamarosan kiegyenlítődést nyerjen.

Ilyenképpen a jámbor keresztény képzeletében láthatja, hogy Krisztus elégtételének szétosztása a tisztítóhelyen úgy történik, hogy igazságosan és bölcsen engedélyez Isten minden léleknek annyit, amennyit csak lehet, minden miséből, amit érte bemutatnak. Ha nem is ismerjük az isteni Gondviselésnek titkos indítóokait, amelyek szerint kiméri a halottaknak az «ő» miséjükből rájuk eső részt és hasznot, sőt mivel nem ismerjük még azt sem, hogy milyen bőven méri ki Isten nekik Krisztus érdemeit, mégse hagyjuk abba a szentmisének értük való bemutatását.

Mi ér többet, misét szolgáltatni életünkben, vagy halálunk után?

Erre a kérdésre a feleletet már megadtuk a megelőző lapokon. Világos, hogy a mi misénk, amit «mi» mutatunk be és miérettünk Krisztus oltárán, többet ér, mint az, amelyik a mi gyászmisénk lesz.

1. *A földön ténylegesen közreműködünk* az isteni áldozatban, Krisztussal egyesülve végtelen hódolatot mutatunk be a Szentháromságnak. A tisztítóhelyen

nem leszünk ilyen bensőséges viszonyban az oltár áldozati tárgyával; és a mi misénkben, még azokban is, amelyekért mi adtuk a tiszteletdíjat, csak távolról és nagyon közvetett módon működünk közre.

2. A földön a mi misénkben való közreműködésünk *mérhetetlen érdemet és bőséges* megszentelő *kegyelmet* jelent számunkra. A tisztítóhelyen a mi gyászmisénk semmiféle új érdemet nem fog hozni számunkra, mivelhogy nyereség - veszteség - számlánk örökérvényű lezárása után többé semmit sem szerezhetünk magunknak.

3. A földön a «mi» misénk által — föltéve, hogy arra kellőleg elő vagyunk készülve — föltétlenül eleget teszünk a bűneinkért való ideiglenes bűntetésért. Mivel csak Fejünknek az érdemeit kell használnunk, el lehet mondani, hogy «édes a vezeklés». A tisztítóhelyen a «mi» halotti misénk többé már nem fogja közvetlenül ránk alkalmazni Krisztus szenvedésének gyümölcseit, hanem egyenesen Isten kezébe helyezi azokat le, aki, amint föntebb láttuk, bőkezűen ki fogja ugyan közöttünk osztani, de mégis úgy, hogy az engesztelés szükségessége mellett számontartja az igazságosság szempontját is.

4. A földön azáltal, hogy pénzt adományozunk a misemondásra, *ténylegesen megtagadjuk magunkat* és így önmegtagadási cselekedetet végzünk, ami gyakran nagyon is érdemszerző. A tisztítóhelyen az értünk mondott misékkel örököseinket fosztjuk meg a pénztől, amelynek élvezetét fenntartottuk magunknak földi életünk utolsó pillanatáig s örököseink azok, akiknek a lemondást végezniök kell. Ebből megérthető az is, hogy bizonyos személyek, akik földi életükben annyira fösvények voltak misét szolgáltatni, nagyon is haj-

landók arra, hogy végrendeletükben sok-sok szentmise felajánlását kössék ki maguknak.

5. A földön *biztosak vagyunk,* hogy a megrendelt miséket valóban el is végzik. A tisztítóhelyen lehet, sokáig kell várnunk, amíg örököseink eleget tesznek utolsó akaratunknak és végrendeletünknek.

Nem azt kell-e mindezekből következtetnünk, hogy előnyösebb és okosabb dolog, ha az ember addig mondatja el az «ő» miséit saját magáért, míg él? Sok jámbor hívő mégis habozik, hogy így tegyen. Bizonyos szeretetérzet tartja őket vissza. Jobban szeretik, ha a rendelkezésükre álló misepénzzel a halottaikért mondatnak miséket; magukra nézve pedig, amikor ők a tisztítóhelyen lesznek, biznak örököseik hűségében és Isten irgalmában. Ez a gondolkozásmód dicséretes. A szeretet úgy tetszik Istennek, a mi mennyei Atyánknak, hogy Krisztusnak e tagjai egész biztosan semmit sem fognak veszíteni nagylelkűségük miatt, feltéve, hogy mindig buzgók maradnak az «ő» miséjük mindennapi bemutatásában és erősek abbeli elhatározásukban, hogy annyiszor mutattassák be magukért haláluk után a szent áldozatot, ahányszor csak lehet.

III. RÉSZ.

Az „én" misém bemutatásának helyes módja.

Első fejezet:

Az előkészület.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy az „én" misém méltó bemutatása föltételezi a naponkénti emelkedésemet a tökéletesség felé, lévén a mise a keresztény élet tetőpontja.

Második fejezet:

A misehallgatás.

Ez a fejezet rámutat arra, hogy hogyan társuljunk gyümölcsözően az áldozatot bemutató pappal.

Harmadik fejezet:

A szentáldozás.

Ez a fejezet megtanít minket arra, hogy a szentáldozás, az Áldozat kiegészítő része, az a kegyelem-csatorna, amelyen keresztül Jézus Krisztusnak, az „én" misémnek, megmérhetetlen érdemtartaléka a lelkembe folyik.

I. FEJEZET.

Az előkészület.

Látni fogjuk, hogy az „én" misémre — lévén az a legnagyobb cselekmény, amit véghezvihetek — egész életemen át mindig készülnöm kell, és hogy az én részesedésem az Áldozatban függ attól, hogy mekkora gonddal igyekeztem méltóvá válni annak bemutatására.

Az „én" misém nem rögtönzés; arra készülnöm kell.

Amint a pap, aki a megkivánt előkészület nélkül lépne a szent oltárhoz, nem mutatná be méltóan az Áldozatot: épp úgy a titokzatos Testnek a tagja sem bizonyul alkalmasnak arra, hogy megfelelően vegyen részt a szentáldozásban, hacsak nem készül fel lelkileg is, hogy Fejével együtt bemutassa azt, áldozatul hozván önmagát. Pap, hivők és Krisztus, amint már láttuk, csak egyet alkotnak, a titokzatos Krisztust, aki Bemutató és Áldozat. Ebben a nagy és csodálatos természetfölötti szervezetben, ami a teljes és tökéletes «Isten-fia», a tag, legyen az kicsiny, vagy nagy, nem működhet közre, hacsak nincs összeköttetésben a Fejjel.

Az «én» misém tehát megköveteli tőlem, hogy gondos és állhatatos előkészület révén a legbensőbb egyesülésbe lépjek Krisztussal. Ha Vele akarok

együttmisézni, akkor szükséges, hogy mint tagja, Hozzá a lehető legszorosabban füződjem.

Egyébként is nem ad-e példát az Áldozatra való előkészületre maga az isteni Fő? Mit is tett Ő földi életének harminchárom éve alatt? Nem készült-e a Golgota Áldozatára? «Ime eljövök, — mondá — hogy megcselekedjem, ó Isten, a Te akaratodat.»[1]) Ez az akarat a föláldozási határozat volt. Földi zarándoklása alatt imádkozik, bőjtöl, imádja Atyját, gyakorolja magát, készül a «*Nagymisére*», melynek halandó életét kell befejeznie.

De amint azt a «*Nagymisét*» nem egyedül kellett bemutatnia, Krisztus előkészülete egyuttal azoké is, akik együtt-bemutatók, vagyis a titokzatos Testé. Ezért mutatja nekünk az evangélium Krisztust, amint megalkotja az Egyházat különböző tagjaival, papokkal és hivőkkel, előkészítvén őket a nagy Áldozatra és arra, ami az áldozatot követni fogja, a megdicsőülésre, amibe Pétert, Jakabot és Jánost engedte bepillantani a Tábor hegyén.

A Kálvárián egyszer végbement és az oltáron megújított egyedüli Áldozat tehát számunkra, a titokzatos Test jelenlegi tagjainak a számára a földön, létünk tetőpontja, keresztény életünk legfőbb cselekménye, amelyre Fejünk rendelkezése szerint, a legnagyobb gonddal kell felkészülnünk. Krisztusba, a mi Főnkbe kapcsolódva, Belőle és Vele élve a Szentháromság dicsőségére, nem közeledhetünk méltóan az oltárhoz anélkül, hogy lelkünket és szívünket is be ne illesztenénk a papi ténykedésekbe, amelyeket legfőbb Papunkkal meg kell osztanunk.

[1]) Zsid. 10, 9.

Hogy az «én» misém tehát méltó és gyümölcsöző részesedés legyen a végtelen áldozatban, szükséges, hogy arra hosszasan és figyelmesen elkészüljek. Maga az én Főm is elvárja tőlem, hogy bennem cselekvésre képes tagot kapjon. Krisztusnak, amikor titokzatos Teste Vele együtt az áldozat legfőbb cselekményét végzi, éreznie kell annak erejét, cselekvését és egészséges lüktetését.

Milyennek kell lennie előkészületemnek az „én" misémre?

Hogy az «én» misémet jól mutathassam be, szükséges először is, hogy arra fölkészüljek az oltár titkainak megismerésével; vagyis, hogy megismerkedjem az Áldozat, a Papság fogalmával; hogy tudjam, mi az Oltáriszentség. Az «én» misémre való előkészületem tehát először is *doktrinális, elméleti lesz.*

Minthogy a katolikus hitágazat mintegy látható módon a szemeink elé tárul a liturgiában, szent szertartásaink, hogy modern kifejezéssel éljek, alkotják hitünk legjobb illusztrálását és magyarázatát. Az «én» misémre való előkészületem tehát másodszor *liturgikus* lesz.

De, hogy az oltár drámájában hatásosan vegyek részt, nekem a hivőnek, isteni Főmmel szilárdan és erősen egyesült tagnak kell lennem a kegyelem által; s mi több, nekem naponta szorosabbá kell fűznöm a Vele való egyesülésemet, akaratomat az övéhez kapcsolva minden erény gyakorlásával. Az «én» misémre való előkészületem tehát harmadszor *aszkétikus* lesz.

Egész életemen keresztül teljes szívvel munkál-

kodva e hármas előkészületen, nap-nap után méltóbbnak bizonyulok arra, hogy Fejemmel együtt a dicséret hódolatát bemutassam a Szentháromságnak.

1. Elméleti előkészület az „én" misémre.

«Ignoti nulla cupido. — Amit nem ismerünk, azután nem vágyódunk.» A hivő tagnak, hogy az «ő» miséjét kellőleg megbecsülje, első kötelessége tehát az, hogy minél jobban megismerje annak végtelen értékét és nagyságát. Fájdalommal kell megállapítanunk azt a tényt, hogy sok keresztény katolikus nagyon is tudatlan és járatlan az oltár titkait illetőleg. Soknak erről az Áldozatról, «amely az övék»,[1]) csak homályos fogalma és kuszált ismerete van, ami még megmaradt az első áldozásra való előkészítő oktatásokból, vagy pedig az elemi osztályokban nyert hitoktatásból. Igy azután teljesen érthető az a közönyösség és hanyagság, amit némely katolikus hivek az «ő» vasár- és ünnepnapi miséjük iránt tanusítanak; akik szinte azt panaszolják, hogy az Egyház szentmisehallgatásra *kényszeríti* őket s könnyelműen minden nagyobb lelkiismereti furdalás nélkül távolmaradnak arról.

Tudni kell tehát, hogy *mi a mise*. Ennek az ismerete fontosabb és gyümölcsözőbb minden egyéb tudásnál, mert a mise «találkozóhelye» hitünk minden titkának. — Szentháromság, Megtestesülés, Megváltás, Kegyelem, Üdvösség — s azért a misét tanulmányozni annyit jelent, mint ezeket a titkokat megismerni.

[1]) Orate Fratres.

Az olvasás a legelső eszköz arra, hogy biztosítsam az „én" misémre való elméleti előkészületet.

Krisztus tagja, aki igazán meg akarja ismerni az «ő» miséjét, először is olyan könyveket szerez be, melyekből fölvilágosítást és kioktatást nyerhet a misére vonatkozólag. A papok és a tanultabb, műveltebb hivők kimeríthetetlen kincsesbányára találnak a titokzatos Testre és annak Áldozatára vonatkozólag az egyházatyák műveiben, főleg Aranyszájú Szent János és Szent Ágoston irásaiban. Ezek minden alkalommal ékesszólással hirdették, összeforradásunkat és beötvöződésünket Krisztusba összhangban az ó- és újszövetségi szentírással Isten dicsőítésének és személyes megváltásunknak kettős munkájára.

Aquinói Szent Tamás, akinek tündöklő elméje teljesen átitatódott az egyházatyák gondolataival, fényes kévébe köti az előtte élt egyháztanítók irásaiban hirdetett alapeszméket és az elképzelhető legnagyszerűbb tanítást adja a Krisztus titokzatos Testével való kapcsolódás és egyesülés révén megvalósuló keresztény életről.[1]) Itt talán azt hozhatják föl nehézségül, hogy Szent Tamás nagyon is fölötte áll az egyszerű jámbor hivek felfogó képességének. De úgy látszik, hogy ezt a kifogást eléggé megcáfolja az a bámulatos és minden várakozáson felüli siker, amit műveinek fordításai elértek.

A francia szerzők közül, akik a titokzatos Krisztussal való egyesülésünkről és az Ő titkaiban való közreműködésünkről a legjobban írtak, ki kell emel-

[1]) L'Anger: La doctrine du Corps mystique d'apres saint Thomas.

nünk Szent Eudes János kiváló művét: «La vie et le Rovaume de Jesus dans les ames chretiens».

A XVII. századbeli francia iskola miszticizmusa hű volt az Egyház doktrinális, hitelméleti hagyományaihoz. A Berulle-k, az Ollier-ek, a Condren-ek, Thomassin-ek és a többiek nagyszerű következtetéseket tudtak levonni a Krisztustól kinyilatkoztatott és Szent Páltól kifejtett igazságokból az Isten-ember papságában való részvételünkre vonatkozólag.

Milyen okoknak kell betudnunk azt a napfogyatkozásszerű elsötétülést, amely a XIX. században ránehezedett a titokzatos Testbe való beötvöződés, beolvadás tanára? S ugyanazon időben mi hozta létre azt a látszólagos lekicsinylést, sőt szinte megvetést, amely megnyilatkozott ezekkel a nagy igazságokkal szemben? Először is a Janzenizmus; másodszor pedig a XVIII. század materializmusa, végül a francia forradalom szülte rendetlenség és zürzavar. Ezek okozták a rettenetes nagy pusztítást és hajótöröttséget a lelkekben.

Szomorúan bár, de meg kell állapítanunk azt a tényt, hogy a keresztény buzgalom a legutóbbi században nem kereste úgy, mint más korszakokban táplálékát és erejét a «páratlan Fejjel» való egyesülés gondolatában, mint Annak tagja.

Manapság a hívők nagy tömegének még csak sejtelme sincs erről a csodálatos tanról és csak igen kevés lélek meríti belőle lelki életének növelését és erejét. Az utóbbi időkben ez az érzéketlenség és közömbösség visszahatást, reakciót váltott ki, amely — legyen hála az Istennek — máris igen szépen mutatkozik. El kell ismernünk, hogy ezt a visszahatást — reakciót — a szerzetes és világi papság, főleg

pedig a bencés apátságok kiváló tollú férfiai indították meg, amennyiben kitünő munkáikkal fölkeltették a lelkekben a figyelmet olyan gondolatokra és meglátásokra, amelyekről sohasem kellett volna levenniök lelki szemüket. Az Egyház ihletett bölcseségére mutat, amely sohasem hagy figyelmen kívül semmiféle részletet sem az Istennek nyujtott szolgálatban, hogy a liturgia útján hozza vissza a misztikát, a lelki életet a feledés korszakából arra a fényes magaslatra, amelyről beviláglik lelkünkbe a mi szerepünk, mint a titokzatos Test tagjaié. Mesteri tanulmányok jelentek meg egy időben Szent Pálról, kiváló tanárok iskolákban tömörülnek, fényes elméjű hittudósok kitünő és biztos tanítók nyomdokain tanulmányozták a titokzatos Test tanát. Manapság már el lehet mondani, hogy ez a tan ismét a régi tisztelet-helyre emelkedett a katolikus gondolkodás és áhitat előkelő irányítói révén. De ez az annyira édes és életerős «mag» hogyan fog begyökerezni az egyszerű lelkekbe? A millió és millió tudatlan keresztény katolikusba?

A szentbeszéd a második eszköz arra, hogy biztosíthassam elméleti előkészületemet az „én" misémre.

A valláseszmék, a hitismeretek, a teológiai gondolatok terjesztői a hivők tömegében: a hitszónokok, az igehirdetők. «A hit hallásból van... s hogyan lehetne hallani, ha nincs igehirdető?»[1]) amint Szent Pál is mondja. Az Apostol útmutatása szerint tehát a lelkipásztorok és minden pap, akiknek tisztük és

[1]) Róm. 10, 17.

kötelességük a keresztény tanok hirdetése, kötelesek gyülekezeteiknek az egyházatyák nyelvén beszélni. Hajdan az Atyák szószékei köré tömörült hivősereg áhitattal meghallgatta azok tanításait, készséggel elfogadta és követte azokat. Lelküket pedig mélységesen áthatotta a «keresztény élet és a titokzatos Test» egyesülésének valóságáról való meggyőződés. Abban az időben a hivők tudták, hogy ők «Krisztus tagjai» és minden vallásgyakorlatukat a «Fejjel való közreműködés» igazságának tengelyével hozták kapcsolatba és minden megszentelődés forrásává és rugójává tették az örök Pap Áldozatában való részvételüket.

Bárcsak napjainkban is lenne ez az alaptárgy a katechetikus, a hitmagyarázó és hitszónoki tanításokban! Ha a hivők csak kissé is megismernék a titokzatos Testben való beidegződésüket, ó, mennyire megerősödnék buzgalmuk és mélyülne áhitatuk! Hacsak kissé is jobban megismernék, a szentírási és patrisztikai nyelven, hogy a keresztség szentsége révén a Fejbe oltódnak és kapcsolódnak be, hogy a keresztségi jelleg révén Krisztus Papságának igazi részeseivé váltak, — hogy ezután, mint Isten papjai, «Isten Fiához lettek hasonlók»,[1]) hogy a bérmálás és az egyházi rend jellegei csak a keresztséghez adott tökéletesítések és finomítások, amelyek mindenesetre még bensőbbé teszik a legfőbb Papba, Krisztusba való bekapcsolódást; s hogyha már egyszer Krisztus tagjaivá váltak, akkor az Ő Áldozata, Halála, Föltámadása, Mennybemenetele, Országa, Kegyelme, Érdemei mind-mind az «ő» javuk és kincsük Krisztusba, a Papba való beötvöződésük igazi ténye révén a keresz-

[1]) Sum—Theol. III. p. qu. 63. a. 3.

tények «választott nép, királyi papság»[1]) lesznek képesítve arra, hogy Istennek az «ő» miséjükkel hiteles, hivatalos és nyilvános tiszteletet mutassanak be. Egyszóval, amint Szent Ágoston is mondja: «Ha Krisztus Teste megkenetett papi fölkenéssel, akkor az Ő titokzatos Teste is, ami mi vagyunk».[2])

Ó, ha manapság csak kicsit is jobban ismerné katolikus népünk ezeket az igazságokat, mennyire megerősödnék hite és mennyire föllángolna buzgalma!

Ha a hitszónokok ezeket az igazságokat vennék föl szentbeszédeik tárgyává, hallgatóik nagy lelki élménnyel csodálnák meg a tanítás szépségét és megtanulnák *gyakorlatilag* megutálni a bűnt, mert éreznék magukban annak közvetlen pusztításait, romboló hatásait. Megértetné velük, hogy a bocsánatos bűn gyengíti, vagy bénítja a tagot, a halálos bűnbeesés pedig megöli lelkét s teljesen működésteln szervvé teszi, amely már csak a hit révén tartozik a Testhez és csak addig, amíg a hit még megmarad benne. De ez a tanítás arra is figyelmeztetné a hívőket, hogy a bűnbánat és föloldozás révén még mindig visszaszerezhetik ezt a sértetlen és megújult «beoltódást!»...

Mily gyönyörűséges gondolatok! Mily kimeríthetetlen forrása az áhitatnak, amely szilárdabb és mélyebb lesz és könnyű is, mert határozott munkán dolgozik: hogy napról-napra ragaszkodóbb, erősebb, jobban táplált tagja legyen a Fejnek, Krisztusnak! Hogy mindig bensőségesebben egyesüljön Vele, erősebb legyen a Vele való kapcsolódása és odaadóbb a Hozzá

1) L. Pét. 2, 9.
2) S. Aug.: In Psalm. 26.

való ragaszkodása! A keresztény lélek, éppen a Krisztus titokzatos Testéhez való tartozandóság bizonyságánál fogva hányszor és hányszor érzi, hogy Istenhez közeledik! Jézus Krisztus többé nem egy távoli és ünnepélyes személyiség, akit a félénk imádó az eucharisztikus színek alatt szemlél, sem pedig amint sokan szeretik maguknak elképzelni, az a «fogoly», akit a szentségház tömlöcébe zárunk... Ő közelebb van hozzánk, mint a jóbarát... közelebb, mint a testvér... Ő a «páratlan Fej», akinek mi tagjai vagyunk; a dicsőséges Fej Ő, akinek mi karja, keze, szerve vagyunk, ugyanabból az életerőből élünk és ugyanaz a lélek, a Szentlélek hat át bennünket.

És ez a titokzatos Test, «ami mi vagyunk», mily fönséges ténykedéseket végez! Mily könnyen előmozdíthatnák a hitszónokok Isten igazi tiszteletét azzal, hogy kioktatják a hivőket arra, hogy Krisztus, a Fej, (minthogy nem szakadhat el többé tagjaitól, amint mi sem szakadhatunk el a mienktől) *velünk* együtt mutatja be az oltáron Áldozatát, ami a *mi* misénkké válik! (Jelen könyvünkkel ennek a tannak gazdag szépségeire kívántunk rámutatni.) A hitszónok azután kifejtheti, hogy a *mi* misénk után, ami nem más, mint föláldozásunk Krisztussal, következik majd a Vele való Föltámadásunk, Mennybemenetelünk és Uralkodásunk az Atya jobbján, minthogy az egész szervezetben a tagok mindenütt és mindig osztoznak a Fej sorsában.

Ezek után nyugodtan kérdezhetjük, miért is hagynánk aludni ilyen igazságokat, ahelyett, hogy azokat, Szent Pál intelmét követve, «alkalmas és alkalmatlan időben» hirdetnénk.[1])

[1]) II. Tim. 4, 2.

A hallgatás indítóokául néha azt az ellenvetést hozzák föl, hogy ezeket a tanokat igen nehéz volna a hivekkel megértetni. Az bizonyos, hogy egyesek az első hallásra nem képesek azokat fölfogni. De az is tény és valóság, hogy a jelen időkben a hivek oly keveset hallanak ezekről a szép és lelkesítő gondolatokról, hogy szinte csodálkozásuknak adnának kifejezést, ha valamelyik hitszónok a szószékről véletlenül ezeket kezdené fejtegetni előttük. Sőt talán bizalmatlankodnának is, amint olyan újdonság iránt, amit nem kell nagyon figyelembe venni, amíg csak határozottan és kifejezetten nem történik intézkedés ilyen beszédek tartására. S így a jó és kitünő mag szinte elkészítetlen talajra esett.

De ha a katekizmus első szavától, amely általában a keresztény embert úgy határozza meg, mint «Krisztus tagját», az utolsóig, amely rendesen az «örök életről», vagyis a Fejnek a tagokkal megosztott Országáról szól: ha ezekből kiindulva fáradságot veszünk arra, hogy ráneveljük a gyermekeket a *Fejükkel* való kapcsolatokra s ha arra szoktatjuk őket, hogy Krisztussal egyesülésben éljenek és ápolják állandóan magukban a Vele való kegyelmi összeköttetést: akkor lassanként ráterelјük őket a keresztény katolikus élet biztos vágányaira.

Másrészről ha a pap a szószéken úgy végzi hitelemző tanítását, hogy mindig ugyanabból a szemszögből veszi szemügyre a katolikus hitágazatot, dogmát, megmagyarázza a keresztség révén történt beötvöződésünket Krisztusba, akinek papi ténykedéseiben annyira osztozkodunk, hogy Vele mutatjuk be a *mi* misénket a papok szolgálata közvetítésével: akkor majd a hivek is jól megértik természetfölötti életük forrását

és jobban fogják szeretni isteni Papjukat és eddigelé előttük ismeretlen indítással és áhitattal fognak elkészülni az ő Áldozatuk bemutatására.

2. Liturgikus előkészület az „én" misémre.

Az ember úgy van, hogy gyakorlatilag és jól csak azt érti meg, amit lát. Az Egyház isteni eredetének egyik jellege és vonása az, hogy elrejtett igazságokat látható nyelvezetbe öntötte át. Ez a látható beszédmódja a *liturgia,* a legmagasztosabb és legmélyrehatóbb igazságoknak cselekménybe állítása. Ezek az igazságok olyan természetüek, hogy teljesen kiesnek az érzékek hatásköréből.

Hogy tehát az oltár titkait még jobban megismerjük és megszeressük, szükséges, hogy a liturgiát is tanulmányozzuk. A szentmise szertartásainak, azok történetének és jelentésének ismerete teljessé és szabatossá teszik majd a hittudományi, teológiai ismereteket.

Az Egyház szertartásainak megismerése azonban nem érhető el egy nap alatt. Csak hosszú megfigyelés és gyakorlat után tudjuk azokat megismerni és élvezni. Az «én» misém liturgikus előkészítésében sok kitartást kíván az, hogy fokozatosan megismerjem minden részletében a papnak előírt mozdulatok és taglejtések jelentését s azok eredetét, ami gyakran meghatározza a jelentést is. Ennek az előkészületnek mélyenjáróan kutatónak kell lennie, hogy be tudjak hatolni a misézö pap mondotta szavak értelmébe. Ezek a szavak telve vannak édességgel, kenetességgel és igazsággal!

Hogy az «én» misém liturgikus tanulmányozása

gyümölcsöző legyen, biztos vezetőkre van szükségem. Az utóbbi időkben kiváló és a nép áhitatát nagyban előmozdító munkák jelentek meg. Ezekből minden misehallgató bőségesen meríthet fölvilágosítást az oltárnak sokak előtt ismeretlen szertartásaira vonatkozólag. Meg kell még említenünk a Liturgikus Folyóiratokat is, amelyeknek célja a legszükségesebb ismeretek terjesztése a hivek között, akiket eléggé érdekel az oltár szolgálata. Krisztus tagjának, aki az «ő» miséjét úgy szeretné bemutatni, ahogy azt kell, a legmelegebben ajánljuk, hogy olvasson idevágó könyveket és folyóiratokat, amelyek a Szentáldozatban való részvételről új látóhatárokat fognak előtte megnyitani.

Az egyszerű és kevésbbé tanult hivek és azok számára, akiknek alig van idejük és alkalmuk olvasgatni a liturgikus alapeszmékről, a szentbeszéd és az oktatások fogják pótolni a személyes tanulmányozás hiányát. Miért is ne rendeznénk például a hitoktatásra reánk bízott gyermekek között, a Mária-Kongregációnkban, Hitbuzgalmi Egyesületeinkben, Katolikus Köreinkben, Leányegyleteinkben, Férfi- és Női Klubjainkban liturgikus irányú előadásokat? Ez egyike lenne a leggyakorlatibb eszközöknek. Az egyszerű hivőket is megtanítanánk arra, hogy méltóan mutassák be az «ő» miséjüket s bennük természetfölötti vonzalmat keltenénk az oltár fönséges titkai iránt.

3. Aszkétikus előkészület az „én" misémre.

A Szentáldozat bemutatására való minden előkészület között a legfontosabb a szívnek és az akaratnak a felkészülése. A tagnak, hogy az «ő» miséjét bemu-

tassa, a lehető legszorosabban és legszilárdabban kell egyesülnie a Fejjel az erény és a szeretet kötelékei révén. A végtelen tisztelet és hódolat bemutatásában a hivőnek a legfőbb Pappal való közreműködési foka mutatja, hogy mekkora a fontossága ennek a tagnak a titokzatos Krisztus Testében. Ebből megérthető, hogy egy egész emberélet nem elég sok arra, hogy mi tagok, kifejlődésünk munkáját jól végezzük s a természetfölötti szervezetben, ami a «befejezett és teljes Krisztus», magasabb élet- és cselekvés-képességet biztosítsunk magunknak, tekintettel a legfőbb vallási cselekményre, amit a Szentháromságnak bemutatunk.

Ama keresztény katolikus számára tehát, aki megértette, hogy mi az «ő» miséje, az egyedüli életcél az lesz, hogy az Áldozat elkészüljön. Ez a keresztény tényleg tudja, hogy egyedül azért él, hogy Istent szolgálja, dicsérje és imádja.

Ámde az isteni Fölségnek imádása és dicsérete csak a titokzatos Krisztus révén megy végbe... és az oltár az a hely, ahol ez a titokzatos Krisztus bemutatja hódolatát a maga teljességében. A keresztény ebből tehát megérti, hogy minden igyekezetét arra kell fordítania, hogy a titokzatos Testben növekedjék és fejlődjék, hogy közremunkálkodjék azokban a vallási cselekményekben, amelyeket Fejével az «ő» miséjében bemutat.

A «Krisztusban való életnek» ez a helyes felfogása mennyire fölötte áll azoknak a szükkeblü és «természetfölöttileg önző» vallásos irányoknak, amelyekben az erényt önmagáért gyakorolják; azokért az előnyökért művelik, amiket itt a földön és a másvilágon nyujt anélkül, hogy a lelkek elsősorban és mindenek fölött

az Isten dicsőítésére és imádására törekednének. Krisztus tagjának kell, hogy más törekvései és célkitüzései is legyenek! Neki felül kell emelkednie minden önös érdeken! Az ő eszménye a keresztény tökéletességről ez: minél bensőségesebben beolvadni a misztikus Krisztusba, hogy minél «tevékenyebb», munkásabb lehessen az isteni Fölség szolgálatára az oltár áldozatában. Egyébként ő tudja, hogy Isten országát forrón szeretve a Fejjel való egyesülés révén, minden más, lelki és földi javakat váratlan bőségben elnyer.

A keresztény lélek számára tehát az erény nem pompa és ékszer, vagy olyan más valami, amire büszke lehet, hanem legfőbb szükségleti jó, amely nélkül nincs egyesülés a titokzatos Krisztussal, ennélfogva nincs Istennek hódolás, nincs mise.

Készüljünk tehát a «mi» szentmisénkre mindennap jobban, mindennap inkább! Egy emberélet törekvése nem igen hosszú, nem igen sok. Egyébként nyugodjunk meg és ne aggódjunk, hogy talán — bár az ember mindig tökéletesbülhet, amíg csak halála előtt öntudatát el nem veszítette — meg fogunk halni anélkül, hogy sikerülne a «mi» misénket oly tökéletesen bemutatnunk, ahogy mi azt óhajtottuk.

Aszkétikus előkészületem az „én" misémre abban áll, hogy kialakítom önmagamban az Áldozat Victimáját.

Az «ő» miséjére való aszkétikus előkészületében a hivőnek meg kell fontolnia azt, hogy mint együttbemutató, annál inkább társul a Fejjel, minél jobban törekszik arra, hogy Krisztussal victima, áldozati tárgy legyen.

Annál jobban fogjuk a «mi» misénket bemutatni, minél inkább egyesít bennünket «victima» — áldozati tárgy — állapotunk Krisztussal, a Victimával. Annál inkább leszünk «együttbemutatói» a végtelen tiszteletnek, minél inkább «együtt-adományok» vagyunk. Ezt jelezte Szent Pál is, amikor a Rómaiakhoz így írt: «Kérlek tehát benneteket, testvérek, az Isten irgalmasságára, hogy adjátok testeteket élő, *szent és Istennek tetsző áldozatul,* ez legyen a Ti észszerű istentiszteletetek.»[1])

Lelki előkészületünk a «mi» misénkre tehát abban áll, hogy magunkat «föláldozzuk» Krisztussal; vagyis hogy kívánjuk, elfogadjuk és szeretjük a keresztény élet mindennapi szenvedéseit, amelyek számunkra kiérdemlik az «áldozatok» nevet és pedig abban a mértékben, amiben belőlünk együtt-victimákat, együttáldozati tárgyakat alkotnak Krisztussal, az Ő *Szentáldozatában.* Míg tehát ezek a keresztek és szenvedések, amelyek kialakítják bennünk a «victimát», az áldozat-tagot s mindnyájunkat átalakítanak «élő, szent és Istennek tetsző áldozattá», amint Szent Pál követeli!

Az áldozat co-victimája — együttáldozata — kialakul bennünk a kegyelmi állapot megőrzéséhez szükséges fáradságok elfogadásával.

A kereszténynek, aki az «ő» miséjét be akarja mutatni, a legelső dolga és törekvése az, hogy *Krisztus tagja maradjon,* vagyis, hogy isteni Fejjel egyesülve legyen a szeretet kötelékei révén. De nem mindig

[1]) Róm. 12, 1.

könnyű dolog megtartani ezeket a kötelékeket. Állandó éberség és mindig megújított gondosság és önfegyelmezés nélkül, azok csakhamar meglazulnak! Azoknak a törekvéseknek, erőfeszítéseknek összessége, amelyeket a keresztények kifejtenek, hogy a kegyelmi állapot megőrzésében erős kapcsolatban maradjanak a Fejjel: képezi bennük az első áldozati-tárgy, victima-állapotot, ami nélkülözhetetlen azok számára, akik Krisztus miséjében mint együtt-bemutatók ki akarnak válni.

Ne mondja senki, hogy áldozati mivoltnak ez az első alakulása kevésbbé érdemszerző! Ki előtt ismeretlen az elbukott, szegény emberi természetnek az a sok-sok fáradsága, amellyel küzd, hogy magát a kegyelmi állapotban megtarthassa? Már a keresztény életnek általános kötelezettségei is megismételt küzdelmeket és lemondásokat követelnek: rendesen imádkozni, a vasárnapi szentmisét előbbrevalónak tartani a szórakoztató és élvezetnyujtó összejöveteleknél és kirándulásoknál; letérdelni a pap előtt a gyóntatószékben, betartani az Egyháztól előírt bőjtöket és hústól való megtartóztatásokat; gyakorlati katolikusnak mutatkozni hitetlen környezetben... ezek mind megannyi alkalmak az «áldozathozatalokra», amelyek előkészítenek az «Áldozatra», a szentmisére. «Tisztulás és áldozat együttjár a lélek élettörténetében».

De a keresztény életnek e mindenki számára közös parancsain kivül még mennyi különböző önmegtagadást von maga után a különféle állapotbeli kötelesség is! A hitvestársak jól tudják, hogy minő bátorságra és milyen Gondviselésbe vetett bizalomra van szükségük, hogy sohase sértsék meg az Istent hitvestársi kötelességeik teljesítésében. Ifjaknak és haja-

donoknak, akik szívükön viselik tisztaságuk megőrzését, kerülniök kell a szinházakat, mozikat, regények olvasását, rossz pajtások társaságát; állandó ellenállást kell tanusítaniok a bűnös csábításokkal szemben. Amikor egy ifjú, vagy egy fiatal leány példának okáért átmegy a kritikus és veszedelmes korszakon anélkül, hogy valaha is «elszakadt» volna Krisztustól sulyos bűn elkövetésével, a titokzatos Testnek ezek a fiatal tagjai nem mutatnak-e már komoly előkészületet az «együtt-áldozat, co-victima állapotára», amely megengedi nekik azt, hogy az oltár imádandó Papjával mutassák be az Áldozatot?

Az a fiatal leány, aki a mai romlott világban megmarad «keresztény szűznek», nem ejti-e csodálatba azokat, akik őt ismerik?... Illedelmes ruházatában, szemérmetes tekintetében, tartózkodó viselkedésében, járásában; kerüli a bálokat, táncmulatságokat, ahol pedig tündökölne; nem kérkedik ifjúságával és szépségével, hanem ellenkezőleg megmarad jámbornak, bölcsnek; otthon szorgalmas és munkás, kész a háztartás legszerényebb munkáit is végezni; kedves, bájos, csupa szeretet és odaadás a szegények és betegek iránt... Hogyan vélekedik a társadalom erről a fiatal leányról? Egyesek csodálják, mások meg elitélik... Miért?... Mert «föláldozza» legszebb éveit. Pedig ő csak «okos» volt! Egyike az «okos szűzeknek»! Ez az egyszerű akarás és törekvés, hogy rendes kötelességeinek teljesítésével hűségesen megmaradjon Krisztus szeretetében, az oka az «áldozatoknak», amelyek a világot bámulatba ejtik.

Ezek után nem mondhatjuk-e azt, hogy még a keresztény életnek egyszerű hűséges és nagylelkü elfogadása már önmagában is előkészület a «mi» misénk

bemutatására. Krisztusnak minden tagja, aki az «ő» miséjében az oltárnál *kegyelmi állapotban* jelenik meg, bizonyára szenvedéseket viselt el és önmegtagadásokon ment át, másszóval bizonyos fokban «élő és Istennek tetsző áldozat», alkalmas arra, hogy önmagát föláldozza Krisztussal, a Fejjel és ennélfogva Vele áldozatot mutasson be.

Az áldozat co-victimája, együtt-áldozata leszünk: 2. ha a Gondviselés kezéből elfogadjuk a kereszteket.

Amikor Krisztus nagyobb fontosságot akar adni tagjainak az áldozatban, akkor tökéletesíti bennük a co-victima, az áldozati tárgy állapotát azzal, hogy pótló szenvedéseket küld nekik. Az Úr Jézus maga figyelmeztet bennünket arra, hogy még bensőségesebben, egészen hajlandó velünk társulni az Ő áldozatában a szenvedések és fájdalmak révén. Ezért szólít fel bennünket, hogy szivesen fogadjuk a megpróbáltatásokat: «Ha valaki utánam akar jönni,... vegye föl keresztjét mindennap és kövessen engem».[1])

A keresztény hagyomány megragadta a Mester gondolatát. A «Kereszt» neve alatt jelölte meg az élet megpróbáltatásait attól a perctől, melytől fogva Krisztus tagjai úgy fogadták azokat, mint amelyek az Isten kezéből származnak. Amint a mi küzdelmeink és szenvedéseink csak abban a mértékben érdemlik ki az «áldozatok» nevét, amennyiben azok közreműködnek abban, hogy belőlünk az *egyedüli* Áldozat co-victimáit, együtt-áldozati tárgyait alakítsák ki, hasonlóképen a

[1]) Lukács 9, 23.

megpróbáltatások is csak akkor nevezhetők *Keresztek-nek,* ha azokat azzal a gondolattal fogadjuk, hogy velük bensőségesebben egyesülünk Jézus Krisztussal a Golgota megujításában, a «mi» misénkben.

A titokzatos Testnek a tagja, aki mindennap kívánja bemutatni az «ő» miséjét, megérti jól, hogy mily hatalmas eszköz van birtokában a Krisztussal való közreműködésének előkészítésére, a fájdalmak, betegségek, balsorsok, elszakadások, gyászesetek és más csapások és megpróbáltatások önkéntes, készséges és «örömteljes» elfogadásával. Krisztus tagja nagyon tévedne tehát, ha ezektől a látogatásoktól és megpróbáltatásoktól, bármilyen sulyosak és nehezek is, rettegne, mert az Isten küldötte azokat. Tévedése még csak nagyobb lenne, ha azok miatt még zugolódna is Isten látogatása ellen. Ezek a látogatások és megpróbáltatások alakítják őt, hogy Krisztussal misézhessen és hasonlóbbá teszik a Victima-Paphoz, az Áldozat-Paphoz. A legértékesebb kincset szerzik meg Krisztus tagjának a szenvedések, mert Krisztus érdemeivel egyesülve, a mi kicsiny szenvedéseink kiszámíthatatlan értéket öltenek; miként fölajánláskor a kehelybe öntött vizcsepp összevegyül a borral és az Üdvözítő vérévé változik. Igy lesz a «mi» misénk is a keresztény szenvedés révén, igazi közreműködés az Atyjának önmagát föláldozzó Krisztussal.

Az áldozat co-victimája, együtt-áldozata leszünk: 3. az önként vállalt önmegtagadásokkal.

Vannak ragyogó és szent lelkek, akik úgy találják, hogy az isteni Fej nem eléggé gyorsan alakítja át őket az Ő képére. Forrón vágyódnak arra, hogy még

inkább legyenek victimák, áldozati-tárgyak a Szentáldozatban, szüntelenül szenvedések után sóvárognak és a Gondviselés nyujtotta megpróbáltatásokon kivül még önként is vállalnak szenvedéseket. A szentek életében megdöbbentő, gyakran inkább csodálatraméltó, mint követendő részleteket olvasunk önmagukra kiszabott önsanyargatásokról. Az Ars-i plébános példának okáért éveken át naponként 12—18 órán keresztül gyóntatott és legfeljebb 2 órát aludt éjjel, délben csak néhány falatot evett és akkor sem ült le az asztalhoz; véresre korbácsolta magát, szeges vezeklőövet viselt, amely testébe vágott.[1])

A jó plébános valóban áldozat, victima volt! De egyuttal micsoda munkatársa Krisztusnak az «ő» miséjében! Arsban komoly közvéleménnyé lett, hogy ő titokzatos módon megérezte Krisztus jelenlétét az Ostya alatt. Magatartása az oltárnál győzedelmes ékesszólásként hatott; a «szent titkokat» bemutató Vianney K. Jánosnak már egyedül a meglátása elég volt arra, hogy a bűnösöket megtérítse és a jámbor lelkeket szeretetre gyujtsa...

Ha tehát a Szentek az «ő» miséjüknél a Fejnek, Krisztusnak ily kivételes közreműködést nyujtó tagok voltak, ez onnan van, mert az ő áldozati-victimális előkészületük különösen nagyfoku volt. De mi, szegény lelkek, akik mindamellett szeretnénk a «mi» misénket tökéletesen bemutatni, követhetjük-e a szenteket rendkivüli vezeklésük utjain?

A jó Arsi plébános maga válaszol nekünk erre a kérdésre biztos és finom itélőképességével. Egyszer, a nagybőjt elején Catherine Lassagne nevü híve enge-

[1]) Vie du Curé d'Ars, Abbé Trochu, Lyon Vitte.

délyt kért tőle, hogy bőjtölhessen. M. Vianney megtagadta hívének kérését. Erre így felelt híve: «De hát Ön is bőjtöl!» A szent pap erre így válaszolt: «Az igaz; de én bőjtöléssel többet dolgozhatom; Ön pedig azt nem tehetné meg».

A jóságos Isten tehát tőlünk csak annyi önkéntes vezeklést követel a «mi» misénkkel kapcsolatban, amennyi «nem akadályoz minket abban, hogy munkánkat elvégezzük», másszóval csak azt kívánja, hogy állapotbeli kötelességeinket a lehető legjobban végezzük el. Ennélfogva hamis és téves buzgalom hajtaná azokat a jámbor lelkeket, akik példának okáért elhanyagolnák egészségüket, ami annyira drága családjuk életére nézve, csak azért, hogy végletekbe menő önsanyargatásra adják magukat. Semmi sem követel annyi bölcsességet, mint a «pótló szenvedések» használata. Sohasem ajánljuk eléggé Krisztus tagjainak, hogy tartózkodjanak ilyen természetü önmegtagadásoknak magukra vállalásától, amíg arra nekik engedélyt nem ad egy bölcs lelkivezető. Igy mindig kikerülhetik a vakmerőség és a gőg veszélyeit.

De az önkéntes lemondásnak milyen tere marad mégis nyitva az olyan lelkek számára, akik «élő és Istennek tetsző áldozatokká» kívánnak lenni anélkül, hogy egészségüknek ártanának, vagy állapotbeli kötelességüket elmulasztanák, vagy magukat oktalanságnak tennék ki és anélkül, hogy szükségük volna mindehhez kikérniök gyóntatójuk engedélyét? Amikor Krisztusnak e tagjai föláldozták üres, haszontalan beszédeiket, könnyelmü és léha társalgásaikat, a templomban ide-oda való, szórakozott tekintgetéseiket, a fényűzést a táplálkozásban, a szemérmetlenséget a ruházkodásban; amikor a szegények keblébe, vagy szeretet-

művek pénzszekrényébe rejtik társadalmi és anyagi állásuk megengedett bőséges alamizsnáikat; amikor sietnek a felebarát szolgálatára lenni, hogy azt megvigasztalják és fölemeljék; amikor körülményeik és képességeik szerint apostolkodnak a kis gyermek vallásos oktatásában, felügyelnek a patronage-okban, vagy terjesztik a katolikus sajtót: akkor igazán gyakorolták az önként vállalt pótló önmegtagadások egész sokaságát és anélkül, hogy a járt ösvényekről letértek volna, kialakítják magukban a «Hostia»-t, a «Victima»-t. Az ilyen keresztények méltón fogják bemutatni minden reggel az «ő» miséjüket, mert elvitték arra életük minden percének állhatatos és gondos előkészületét.

II. FEJEZET.

Jelenlét a Szentmisén.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy a Szentmisén való jelenlétünknek „hivatalos"-nak kell lennie, másszóval a bemutatás jellegével kell birnia. Ennélfogva nekünk cselekvőleg kell résztvennünk az áldozat bemutatásában, bekapcsolódva közelebbről a liturgiába. Ez a liturgiába való bekapcsolódás kiváltképpen az ünnepélyes miséknél valósul meg.

Jelenlétünknek bemutatásnak kell lennie.

Ennek a műnek a célja az volt, hogy kimutassa, hogy az oltár Áldozata a «mi» misénk, mert maga a titokzatos Krisztus, Fej és Test *mutatja be* és *áldozza föl magát;* mi pedig Neki élő és cselekvő tagjai vagyunk.

E nagy igazság ismeretének át kell hatnia a szentmisén való jelenlétünket. Az Egyház nemcsak azt köve-

teli tőlünk, hogy a szent titkokon tisztán testileg, szenvedőlegesen, tétlenül és közönbösen jelenjünk meg, hanem azt is akarja, hogy közreműködjünk Krisztussal, aki föláldozza magát. Misebemutatást, *celebrálást* akar tőlünk. A templomhajóban a misézö pap köré egybegyült összes hívők «egy szivet és egy lelket» alkotnak.

Krisztus az Egyház Feje, aki minden szentmisében föláldozza magát titokzatos Testének élén. Az ott levő oltárra száll le, hogy föláldozza magát főképen azokkal és azokért, akik ott megjelentek és köréje gyültek. Különösen velük mutatja be a Szentháromságnak a végtelen hódolatot, fölajánlja a tökéletes dicséretet, a bőséges köszönetet, a tuláradó elégtételt. Velük kéri Isten országának eljövetelét és mindazokat a lelki és jóléti kegyelmeket, amelyekre nekik szükségük van. Ez a szentmise *közös munkája* a templomban megjelent titokzatos Test részének és a Fejükkel egyesült tagok buzgólkodásainak az eredménye.

Ebből könnyen megérthető, hogy mennyire távol vannak a józan és helyes gondolkodástól és az igazságoktól egyes hívők, akik közömbösen, kedv és áhitat nélkül mennek el a szentmisére. Még szánandóbbak azok, akik szinte kérkedve mondják, hogy csak néha a gyászmisékre és a mennyegzős misékre járnak el, mert ilyenkor a társadalmi illendőség valósággal rákényszeríti őket. Az ilyenek legtöbbször csak későn érkeznek a templomba és az elsők között távoznak. Ezt a rövid időt is arra fordítják, hogy a templom közönségét nézegetik, vagy pedig más ügyeikkel foglalkoznak elméjükben és türelmetlenkednek. Imádkozásról szó sincs! Ez a jelenlét egyáltalában nem számít. Nincs benne semmi közreműködés.

Szerencsére ilyen magatartást a katolikusoknak csak egy kis töredéke tanusít. Azok, akik könnyelműen sohasem mulasztják el a vasárnapi szentmisét, nagy többségben vannak. Ezekben jobb készség és erősebb meggyőződés van. Elhihető, hogy a legtöbben azért mennek a templomba, hogy *eleget tegyenek vallási kötelességüknek* s ez a szándék helyes és már magában foglalja a Krisztussal való közreműködés öntudatlan akarását. Könnyen föltételezhetjük azt is, hogy ezek a hívők néhány imát is elmondanak. Ezzel már eléggé egyesülnek a titokzatos Testtel és valamiképpen részt is vesznek az áldozatban. Az Anyaszentegyház úgy tekinti őket, mint akik engedelmeskednek a parancsolatnak. De ezek a kevésbbé fölvilágosodott katolikusok is mily nagy haladást tehetnének a lelki életben, ha csak elemi ismeretük is volna a szentmisén való jelenlét módjáról. Akkor a szentmise alatt nem lehetne látni, hogyan végeznek más imákat, hogyan morzsolják szórakozottan ujjaik között a rózsafüzért, vagy unaloműzésből hogyan imádkozzák valamelyik litániát akkor, amikor az oltáron előttük megújuló Kálvária drámájának kellene kizárólagosan minden figyelmüket szentelniök. A keresztények «ajkukkal, vagy csak szivükkel imádkozva» — bármilyen legyen is imájuk tárgya, — kétségbevonhatatlanul csatlakoznak az «oltár titkaihoz» és résztvesznek az Áldozatban. De részvételük nagyobb, cselekvésük termékenyebb, jámborságuk mélyebb lenne, ha a magát föláldozó Fejnek szellemébe is belekapcsolódnának, annak minden cselekményét figyelmesen követnék és önkéntes, állandó ragaszkodással kisérnék az áldozati cselekmény részeit.

A szentmise legjobb bemutatási módja a liturgikus részvétel.

Melyik tehát a legjobb mód a hívő számára az «ő» miséjének bemutatására? Tagadhatatlanul a liturgiának lépésről-lépésre való követése. A szentmise liturgiájának tiszteletbentartása kötelező a szentmise-áldozatot bemutató pap számára. Az Anyaszentegyház tehát nem tűr meg más módot a szentmise végzésében, mint amit hitelesen és hivatalosan előírtak. Ezek a legnagyobb gonddal meghatározott szertartások megmagyarázzák a misztikus jelentőséget, kifejezik a valóságnak megfelelő érzéseket, megismertetik a maga teljességében a Fejnek és a tagoknak az áldozatban való egyesülését. Nem eléggé erős indokok-e ezek arra, hogy a hívek kövessék a liturgikus misehallgatási módot, ha a *szentmiséjüket* a lehető legjobban szeretnék bemutatni?

Az kétségtelen, hogy az egyszerű keresztény hívő nem tartozik, miként a pap, a «hiteles és hivatalos» misebemutatással, mert nem rendes képviselője sem a Fejnek, sem pedig a titokzatos Testnek. Innen van az, hogy az Egyház *nem követeli tőle,* hogy a vasár- és ünnepnapi szentmise-hallgatás kötelezettségének eleget téve, a liturgia szövegét is kéznél tartsa. De az a lélek, aki megérti, hogy mit jelent neki az «ő» miséje, nem várja, hogy kényszerítsék kötelességének tökéletesebb teljesítésére, hanem készségesen és szabadon magáévá teszi a legjobb és legtermékenyebb módozatot, hogy az áldozati cselekményben való részvétele minél tartalmasabb legyen.

Volt idő, amikor a hívőt nem lehetett volna azzal vádolni, hogy nem kísérte figyelemmel a szentmise

szövegét. Akkor ugyanis még nehezen tudta volna megszerezni. Azóta csodálatos buzgólkodás történt a hiányzó liturgikus könyvek előállítására. Ma már könnyen hozzájuthatnak az összes hívek *valóban liturgikus* imakönyvekhez. Némelyek teljesek és azoknak a híveknek íródtak, akik naponként jelen vannak a szentmisén[1]); mások kevésbbé teljesek, de elegendők arra, hogy vasár- és ünnepnapokon a liturgikus szentmisehallgatáshoz segítségül szolgáljanak.

Ezeknek az imakönyveknek szerzői nemcsak hivatalos szöveget akartak adni, hanem a híveket világos és hasznos, illetve tanulságos utmutatásokkal is el akarták látni.

Mindamellett ezekben az imakönyvekben, — jóllehet nagy gonddal állították őket össze — nem található meg a hivatalos szöveg hivatalos és részletes magyarázata. De megtalálható más művekben, amelyek főképpen ezt a tárgyat fejtegetik. Minden kereszténynek, aki a «maga» szentmiséjét méltóan szeretné bemutatni, üdvös volna, hogy a maga misekönyve mellé ilyen művet szerezzen be.

Ilyen felkészültséggel a keresztényhívő úgy jelenik meg a *szentmiséjén,* ahogy kell. A szertartásokat megérti, figyelemmel kiséri és azokon keresztül behatol az oltár titkainak ismeretébe és szeretetébe.

A liturgikus szentmisehallgatás előnyei.

Azok a hívek, akik arra törekednek, hogy szentmiséjüket liturgikusan végezzék, csakhamar tapasztalják, hogy milyen értékes lelki gyümölcsöket nyerhetnek ezzel a módszerrel.

[1]) Dr. Szunyogh Xav. Ferenc O. S. B.: Magyar—latin Missálé.

1. *A szent oltár közelebb lesz a jelenlevőkhöz.* Eddig a pap a szentmisében nagyon távolálló személynek tünt fel. Olyan volt, mint Mózes, aki a hegyen Istennel társalgott. Szavait, cselekedeteit, mozdulatait, bizonyos titokzatosság burkolta. A hivatalos bemutatás, most már nem olyan titokzatos és homályos előtte, jóllehet hitünk legnagyobb titkát foglalja magába. A hivő lélekben a pap mellé áll, hogy közreműködjék minden cselekményben. Sőt: vele beszélget! Az oltár lábánál történő bűnvallomás, különböző időközökben végbemenő üdvözlések, kérések és feleletek kicserélése a jelenlevőkben azt az érzést keltik, hogy ők «együtt-bemutatók», mert mint gyermekkar éneke, az ő hangjuk is belevegyül a hivatalos szertartásba.

Az a hivő, aki elhatározza, hogy a szentmisét liturgikusan követi, csakhamar rájön arra, hogy a szentmise bemutatásában nagy helyet, nagy szerepet tölt be. Ez a felfedezés megérteti vele azt a tényt, hogy nemcsak jelen van a szentmisén, hanem be is mutatja szentmiséjét, a pap szolgálatának segítségével.

2. *A szentmisére járók megtanulják a hit titkait.* Az Egyház a szent titkok liturgiájába szándékosan igen kiváló jelentőségü olvasmányokat vett be. A szentleckék és az evangéliumi részletek Isten lelkétől sugalmazott tanítást adnak a jámbor hivőnek. Ezeknek mintegy keretet adnak az Introitusok, Graduálék, a Tractusok, az Offertóriumok, amelyeket a Szentírás legszebb helyeiről vesz az Egyház. Ezek a szent könyveinkből a legnagyobb gondossággal kiválasztott részek a gondolatok páratlan gazdagságát és kimeríthetetlen változatosságát tárják a szemlélődő keresztény hivő elé, mert az Egyház nagy bölcseséggel alkalmazta azokat a liturgikus «én»-hez. A jámbor hivő az

egyházi év leforgása alatt áttekintheti az egész keresztény hitrendszert és szent hitünk titkait egyenkint szemlélheti: pl. Krisztus életét, szenvedését, halálát, országát, tanításait; az üdvösség nagy igazságait. Hol örvend az örvendetes ünnepeken; hol pedig szomorkodik a kínszenvedésre emlékeztető ünnepnapokon. A liturgia ujjong, vagy sír és a vele-együttérzőkben fölkelti azokat az érzéseket, amelyeknek a keresztényélet mindenegyes időszakában át kell hatniok Isten igaz imádóit.

Azok a hivők tehát, akik szinte átadják magukat, hogy figyelemmel és áhitattal kövessék «*miséjük*» liturgiáját, lassankint mélyebb betekintést nyernek szent vallásunk titkaiba és járatosabbak lesznek azokban. Ez pedig igen fontos, mert tény az, amit a bölcselet is tanít, «ignoti nulla cupido». Amit nem ismerünk, az nem vonz minket. Honnan van az, hogy sok csiszoltabb és tanultabb hivő oly könnyen elhanyagolja vallási kötelességeit? Olyan könnyen elmulasztja a szentmisét? Ennek egyik legfőbb oka abban keresendő, hogy minden egyébb téren való képzettségük mellett is gyermekcipőkben járnak a hitigazságok mélyebb ismeretét illetőleg.

Egyesek talán azt hozzák fel okul — és ez igaz — hogy a szent szövegek legnagyobb része túl magas és ők nem értik meg jelentésüket. Egyes szerzők, akik ezt a nehézséget is meg akarták oldani, megírták a napi szentleckéknek és evangéliumi szakaszoknak a magyarázatát és pedig olyan hozzáértéssel, hogy mindenki megértheti azokat. A jól megírt könyvek révén Krisztus tagja, feltéve, hogy tud olvasni a szeretet szemével, csakhamar felfedezi a misekönyvében foglalt szövegek alatt rejtőző igazság drága kincsét.

3. *Az együttbemutatók megtanulnak imádkozni.* Az Ó-szövetségből vagy az Új-szövetségből vett szent szövegek legtöbbjében a misekönyv a világon a legszebb imamintákat adja a hivőknek. A könyörgések együttese, a Kollekták, másszóval összegyűjtött imák, a Secreták — csöndes imák — és a Postcommuniók — áldozás utáni imák — alkotják az imádságok legdrágább gyűjteményét. Ezek az Anyaszentegyház fölséges tanításával telített imák a legnagyobb részben oly csodálatos nyelvezettel iródtak, hogy annak összhangja, szabatossága, pontossága és választékossága az irodalmilag képzettek bámulatát is kihívja.

Amint a liturgikus évben hitünk minden tanítása felemlítődik, éppen úgy kifejezésre jut benne minden lelki és földi javakra irányuló kérésünk is. A hivő minden reggel ismételve a pappal a napi imát, nem feledkezik meg arról, hogy bármely szükségletéért is imádkozzék: hol a hitért, a reményért, a szeretetért és általában az erényekért esedezik az Istenhez, hol pedig az egészségért, a jólétért, a veszélyek elleni oltalomért könyörög. Máskor meg halottainak örök nyugodalmáért imádkozik, vagy a saját üdvösségéért, a mennyországért... Mennyire édes lesz számára az imádság!... Mindezeknek az ajándékoknak a kiesdeklésére használhatja az Egyház megfelelő, forró és alázatos nyelvezetét és az imádkozásnak ebben a mindennapi iskolájában kialakul benne a kérve-kérőnek az a magatartása, amely szinte rákényszeríti Istent arra, hogy rátekintsen «szolgáinak alacsonyságára».

4. *Az együttbemutatók tisztába jönnek áldozatbemutatói és áldozati szerepükkel.* A hivek a misézö pappal együtt mondják a Felajánlás és a Kánon imáit;

amikor figyelemmel követik a miséző-pap jelképes mozdulatait, akkor világos és határozott módon betöltik szerepüket, mint a «titokzatos Testnek» tagjai és Krisztusnak, a Fejnek munkatársai A pappal együtt ismétlik: «*mi felajánljuk*...» a «*mi áldozatunkat*»... és e többesszámba tett kijelentésükkel, mint azt már föntebb is láttuk, mi az Áldozat cselekményébe bensőségesen bekapcsolódunk. Ettől kezdve a hívő kezdi megismerni a saját szerepét: a «titokzatos Testnek» tagja, a Fejnek munkatársa, Vele, Benne és Általa bemutatja a Szentháromságnak a végtelen hódolatot, nem miként azt régente gondolta, amikor még nem tanulta meg, mit jelent a szentmisén liturgikusan résztvenni; — a szentmise többé nem egyedül a miséző papnak kiváltsága, hanem a saját, az «ő» miséje is. Óh! Ezek után milyen kiáradó szívvel mutatja azt be!

Liturgikus jelenlét az ünnepélyes szentmiséken.

Ha ilyen nagyok a «liturgikus jelenlét» előnyei már a csendes szentmiséken is, amelyeket a jámbor hívő magában követ, mekkora jótételmények áradnak az ünnepélyes szentmisékből, amelyekbe Krisztus tagja külsőleg is bekapcsolódik, azzal, hogy felel a pap kérdéseire és üdvözléseire és a jelenlevőkkel együtt énekli a szent imaszövegeket. Hogy a hívek a nagymisében részesüljenek, alig van más kötelességük, minthogy engedjék magukat odavinni, ahova a liturgia vezeti őket. Másszóval, hogy valaki cselekvő és termékeny munkatárs legyen az áldozatban, számára elégséges, ha átengedi magát szemeinek és füleinek, vagyis, ha csatlakozik az énekekhez, amelyeket hall

és követi a szertartásokat, amelyek szemei előtt végbemennek.

Az *Introitus — a dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek* — fohásza, az égnek a gondolata, mely lendületet és szárnyalást ad a Szentháromság felé vágyódó léleknek. Azután jön a *Kyrie,* a bűnös emberiség könyörgése, háromszor az Atyához, háromszor az Igéhez, háromszor a Szentlélekhez. Az alázatos imádásnak, a bánatnak, az esedezésnek háromszoros kitörése a szentmisén jelenlevők lelkéből. Ez az ének, amelyben a gregórián dallam oly csodálatosan kifejezi a lélek magasztos gondolatait, vajjon nem alkalmas-e arra, hogy bennünk is fölkeltse azokat az érzéseket, amelyek addig csak az oltár lábánál álló s a mellét verő papnak a szívét töltötték be?

A misézö pap ezután tömjénezi az oltárt. Vele együtt mi is tömjénillatot mutatunk be. Ez a tömjénfüst jelképezi hódolatunkat Krisztusnak; imádásunkat és örömünket fejezi ki, hogy Vele lehetünk. Köszöntjük a mi Fejünket és tömjénillattal árasztjuk el hódolatképpen legelőször is az oltáron levő Feszületet... A pappal azután tömjénezzük az oltárt, amely szintén Krisztust, a «szegletkövet» jelképezi.[1]) ... Mi az övéi vagyunk... Erősebben csatlakozunk hozzá, mint valaha, mi, akik az Ő együttbemutató tagjai vagyunk.

A könyörgéseket éneklő pappal társulva Istent kérjük és pedig milyen ékesszólással: «A mi Urunk Jézus Krisztus által». Az alszerpap elénekli a szentleckét. Hallgassuk meg nagy figyelemmel azokat az oktatásokat, melyeket a szentleckében kapunk: mindig simulnak az illető naphoz s igen tanulságos és üdvös

[1]) L. Péter: 1, 27.

utmutatást adnak keresztény életünkhöz. A *Graduáléban* — lépcsőénekben — a *Tractusban* — a zsoltárrészletben — vagy az Allelujában szeretetünket, szükségeinket, gyötrelmeinket, bánatunkat vagy örömünket fejezzük ki.

A szent evangéliumot állva hallgatjuk. Benne az Isten szent Fia, Krisztus szól hozzánk: a szerpap őt helyettesíti. Körülvesszük Őt, miként egykor a hegyen a tömeg. Az evangélium az Ő hiteles szava. Ugyanazok a szavak, amelyeket egykor Palesztina szerencsés lakói köréje gyülve hallhattak isteni ajkáról. Bárcsak meg tudnánk érteni, hogy ebben a pillanatban nem — csupán az evangéliumi szöveget olvassa fel nekünk ismételten az Egyház, hanem Krisztus életéből egy-egy jelenet ismétlődik meg szemünk előtt a templomban.

A misézö pap megkezdi a *Credo* — az apostoli hitvallás — éneklését s mi is folytatjuk, mialatt a pap tovább mondja a segédkező papokkal együtt. A Credo éneklésénél ott lüktet hangunkban erős és határozott hitünk a teremtő Atyában, a Fiúban, a mi Fejünkben, az éltető Szentlélekben, az Anyaszentegyházban, Krisztus misztikus Testében. Az a hívő, aki át tudja érezni az ő Credoját, benne már előzetesen megtalálja a boldogság örömeit.

Mennyi lelki gyönyört és örömet jelentenek a lélek számára ezek az annyira egyszerű és mégis oly magasztos énekek, melyeket az ünnepélyes, illetve nagymiséken énekelünk! A csöndes szentmisén a szavak úgy folynak, mint a pataknak gyorsan csörgedező vize, amelyen a napsugarak, mint játékos-kedvü fények szökellnek ide-oda. Az ünnepélyes, illetve a nagymisén ellenben az énekszövegek lélekbemarkoló

dallamukkal oly fenséggel nyomulnak előre, mint valami nagy folyó, amely hullámaiban visszatükrözi a Nap szikrázó fényét és az egész égboltot.

Offertoriumnál, fölajánlásnál, a szerpap fölmegy az oltárhoz: a híveket képviseli. Mi is föllépünk lélekben vele együtt. Bort önt a kehelybe; mi öntjük azt az ő kezével. Az alszerpap néhány csöpp vizet önt a borba; ez a víz mi vagyunk, akik «összevegyülünk» Krisztussal, hogy feláldoztassunk.

A pap megtömjénezi a felajánlott adományokat, majd a feszületet, az oltárt, amelyek Krisztust jelképezik. Amikor a pappal együtt mi is tömjénezünk, hasonlók vagyunk azokhoz az emberekhez, akik illatszerekkel hintik meg a fejüket, mert fel akarják díszíteni a legszebb részt önmagukban. Mint az evangéliumi időben Mária Magdolna, mi is Krisztusra akarjuk önteni azt, amit legkellemesebbnek gondolunk. Azután pedig a miséző pap, a segédkező papság s a jelenlévők részesülnek tömjénezésben: a Fejről leszáll az illatár az egész «titokzatos Testre» annak bizonyságául, hogy az imádandó Fejjel a tagok egységet alkotnak.

Ezután megkezdődik a Prefáció, az ünnepi előének. Ünnepélyes és komoly hangon, mely kiemeli és kihangsúlyozza minden szó értelmét, párbeszédet tartunk a pappal: «Emeljük fel szívünket!» Mire válaszoljuk: «Felemeltük az Urhoz». — «Adjunk hálát Urunk Istenünknek» szólít fel bennünket a miséző pap; mire válaszoljuk: «Valóban méltó és igazságos». Miért ez a társalgás a pap és a hívek között? Szent Ágoston megmondja nekünk: ezekkel a válaszokkal külsőleg és hivatalosan is valljuk, hogy szívünk *ott fönn van* az oltárnál, hogy közreműködjünk a közeledő átvál-

toztatásban. Ebben az ünnepélyes pillanatban szükséges volt hozzájárulásunk és beleegyezésünk kikérése az áldozat bemutatására, amelynél mi az önmagát feláldozni készülő Krisztusnak munkatársai vagyunk.

Ebből látható, hogy az énekes mise liturgiája milyen erővel visz minket «egész az Úr oltáráig» és milyen fönséggel vezet be együttbemutatói szerepünkbe. Ennélfogva, miután dicsértük és imádtuk a Szentháromságot a háromszoros *Sanctussal,* mélyen magunkba kell szállnunk, mert elérkezett a pillanat, hogy akaratunkat erősen összekapcsoljuk az átváltoztatásra készülő pap szavaival... Megtörtént... Ime, leszállt Krisztus, a papnak, az Ő «titokzatos Teste» szócsövének hivására! Ime, Fejünk közöttünk van!... Boruljunk le és imádjuk Őt... Oltárunkon jelenlevő Fejünknek legyen «öröm és áldás»...[1]) Általa és Vele és Benne van neked Mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egyetemben minden tisztelet és dicsőség.[2]) Azoknak a pillanatoknak, amelyek az Úrfelmutatást a «*Pater noster*»-től elválasztják, örökké kellene tartaniok!

A pap ismét felemeli a hangját. Mi *Amen*-nal felelünk neki. Ez az *Amen* Krisztussal való egyesülésünket hirdeti és hitünk megvallását. Ezután a misező pap Fejünknek az imádságába kezd: «*Mi Atyánk ki vagy a mennyekben*»... Krisztusnak ezt az imádságát az oltáron maga Krisztus ismétli meg, mert kétségen kívül az eucharisztikus fátylak alatt Jézus egészen ott van az Ő miséjénél és velünk együtt mondja fenséges esdeklését. Mi ezzel a végső vágy-

1) Pange lingua.
2) Szentmise: Kánon.

gyal válaszolunk: «szabadíts meg minket a gonosztól», vagyis a bűntől, a gonoszlélektől, mindentől, ami minket Főnktől, imádott Fejünktől elválasztva a legnagyobb szerencsétlenségbe dönthetne. Ez a mi szívünk kiáltása!

Ebben a pillanatban a liturgiát: «átélő» keresztény igazán érzi Krisztussal való egyesülését. Megosztja Vele elméjének gondolatait és szívének érzéseit... most pedig megy, hogy szentségileg is egyesüljön Vele, mert eljött már a pillanat, hogy résztvegyen az áldozat magához vételében, elfogyasztásában (consummatio)... közeledik a szent asztalhoz, vagy azért marad a helyén, mert már a reggeli misén magához vette Krisztus Testét, vagy pedig szerencsétlenségére nem érzi magát eléggé felkészülve, hogy áldozni menjen... Forró szeretettel és égő vággyal lelkileg fogadja tehát szívébe az Urat...

Most pedig énekeljünk hálaéneket, áldozási éneket, amit Communionak nevezünk. Ezek az áldozási énekek változnak az ünnepnapok szerint, de mindig bájosak és gyönyörűen fejezik ki a hálaérzelmeket. Most hátra van még, hogy azt kérjük, hogy a nyert jótéteményeket Istennek tetszése szerint használhassuk föl. Ez az utolsó könyörgések tárgya.

«Menjetek, a mise befejeződött.» — «Hála legyen az Istennek» — válaszoljuk örömmel. Azután letérdelve és fejünket meghajtva vesszük a Szentháromságtól az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek az áldását! Hogyis ne részesülnénk áldásban mi, Krisztussal együtt bemutatók?

Ezek után csak csodálkozva kérdezhetjük, miként lehetséges az, hogy egyes hivők inkább szeretnek csöndes misére járni, mint nagymisére?... Azokon a ke-

resztény hiveken, akik ilyen határozott kijelentést tesznek: «én jobban szeretem a rövid miséket... a nagymisék olyan hosszúak...» mi csak sajnálkozhatunk. Ők semmit sem értettek meg az «ő» miséjükből, az «ő» szerepükből, mint Krisztus tagjai; abból a végtelen hódolatból, melyet a titokzatos Test Fejével egyesülve az imádandó Szentháromságnak bemutat. Ezeknek ismereti és liturgikus nevelése még igen hiányos... A fölvilágosodott lelkek ne habozzanak fényüket kiárasztani ezekre a sajnálatosan még homályban lévő lelkekre!

Mit gondoljunk a szentmise alatti éneklésről?

Több helyen bizonyos ünnepek alkalmával szokásban van, hogy a csendes szentmisén is énekelnek a nép nyelvén, vagy latin nyelvű darabokat. Ez azért történik, hogy a jelenlevőket elfoglalják és a misét számukra lebilincselőbbé, «kellemesebbé» tegyék. Máskor meg «művészi zenét» adnak elő énekekkel és szólókat, hogy jobban vonzzák a tömeget valamely ügy érdekében.

Mit gondoljunk ezekről a különféle szokásokról? Mindenekelőtt csak sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a hivek liturgikus neveltsége még igen elmaradott és még mindig jobban szeretik a csöndes misét, mint az énekeset; pedig azon az összeszedettség, a lelki lendület szinte mindig kisebb. A keresztény közönség azonban szereti és elvárja az egyházi éneket s tényleg nem is ítélhető el olyan szokás, melyet az Egyház is jóváhagy. Különben meg el kell fogadnunk, hogy ezek az énekek a nép nyelvén alátámaszt-

hatják sok kevésbbé liturgikus hivő imáját, akik nem tudnák, hogyan forduljanak Istenhez. Még dadogva sem tudnának imádkozni.

Mindamellett két kikötést kell leszögeznünk az énekek használatáról:

1. *Jól meg kell azokat választani.* Vannak doktrinális, oktató énekek, tele tanítással a szentmiséről, Krisztus szentségi valóságos jelenlétéről, a megváltásról és a megtestesülésről, melyeknek szövege állandóan figyelmezteti az énekeseket azokra a titkokra, amelyek az oltáron szemük elé tárulnak. Ezeket az énekeket csak énekelje az egész hivősereg! Hisz nagyban növelik az áhitatot. Szebbnél-szebb énekek vannak az egyházi énektárban, melyeket szinte énekelt imádságoknak nevezhetünk. De okvetlenül kerülni kell az olyan énekeket, amelyek egyáltalán nem keltik fel a hivőben az önmagát feláldozó Krisztussal való egyesülés érzelmeit.

Ez az utolsó indítóok határozza meg azoknak a zenei choraloknak igazi értékét is, amelyeket a szentmise alatt játszanak. Minden értékük abban van, mennyire emelik az áhitatot az Oltáriszentség iránt.

Azok az állítólagos «liturgikus énekek» a templomba sok műélvezőt vonzanak, akik nagylelkűen töltik meg a perselyt, de igaz-e az, hogy ez a vallásos zene, előmozdítja a mise hallgatását és a hivek bekapcsolódását Krisztus áldozatába? A titokzatos Test tagjai közül ott a templom hajóban többeket nem az orgona érdekel-e inkább, mint az oltár? Nem figyelnek-e inkább az énekesekre, mint a misézö papra? Vannak műkedvelők, akik sietnek kijelenteni, hogy soha jobban nem imádkoznak, mint amikor a dallamok, harmóniák hullámaira bízzák lelküket. Ez valószínüleg

igaz az ő szempontjukból, de az ilyen gondolkozású hallgatók vajjon nemcsak igen parányi kivételt képeznek-e?

Ha viszont általában őszintén fáj a híveknek, hogy elengedték figyelmüket távolodni Krisztus áldozatától, akkor azokról, akik oly szivesen megengednék a «művészi zenét», föltehető-e, hogy közben fölfölfigyelnek a szent cselekményre is? Nem hinném! Közhelyszerűen csak azzal mentegetik magukat, hogy «a művészet az Isten dicsérete?»

Ezek a liturgián kivüli énekekkel kisért misék mennyire messze vannak az igazi, ünnepélyesen énekelt misétől! Csak ebben lelhető fel az igazi misebemutatás titka, mert ahelyett, hogy az áhitatot alárendelné a művészetnek, a zeneművészetet a liturgiának alázatos és állandó szolgálatába állítja.

A híveknek, akik a szentmise alatt énekelnek, tudniok kell, hogy bizonyos ünnepélyes pillanatok csendet követelnek. Ha a jól kiválasztott és a csendesmisék alatt megtűrt énekek olyan természetűek is, hogy a hívek lelkét imádságra és elmélkedésre hangolják, mégis szükséges, hogy maradjon idő a lelkeknek az egyéni elmélyedésre is. A misében vannak pillanatok, amelyek csendet követelnek. Például a Prefációtól Pater noster-ig, csak az Úrfelmutatást jelző csengő törje meg a csendet. Ebben a pillanatban, amikor az Ég és a Föld oly közel lesznek egymáshoz, semmi se zavarja meg az áhitatot! Hogy szoktathatjuk pl. a gyermekeket arra, hogy önként és mélységesen imádják Krisztust, ha a versszakok és ismétlő verssorok éneklésére kényszerítjük őket mindaddig, amíg csak reá nem hajol a pap az oltárra, hogy elmondja az átváltoztatás szavait?

Gyakorlati útmutatás az „én" szentmisém hallgatására.

Hogy a szent titkokat a hívekkel jobban megértessék, a papság egyes országokban azt a szokást vezette be, hogy bizonyos alkalmakon pl. lelkigyakorlatok, vagy szentmissziók alatt az áldozat liturgiáját magyarázzák meg, úgy ahogy az a hívek szeme előtt végbemegy. Több egyházmegyében pedig az első-áldozásra való előkészítés ideje alatt, minden csütörtökön, külön szentmisén jelennek meg a gyermekek, amelyen gyakorlati eucharisztikus oktatásban részesülnek. Mialatt a miséző pap bemutatja az áldozatot, egy pap a szentély előtt, a korlátnál oktatja a hallgatóságot, hogy követni tudja és megértse a liturgikus mozdulatok mindegyikét. Arra törekszik, hogy a miséző pap hangosan mondott imáiba bekapcsolja a jelenlevőket, együttmondván a «Confiteor»-t, a «Kyrie»-t, a «Gloria»-t, a «Credo»-t... időközökben megszakítja a magyarázatot és jól kiválasztott versszakokat énekeltet, amelyek tökéletesen kifejezik a szíveket betöltő érzelmeket.

Könnyen megérthető, hogy ez az oktató misehallgatás mennyire előnyös lehet. Szinte szemléltető oktatás, összevont bemutatás ez, melyet végigkisér a példa és az imádság. Megvan az a nagy előnye, hogy az első áldozásra készülő gyermekek szívébe és emlékezetébe bevési a szentáldozat szertartásait és tanításait. Valószinű, hogy ennek a módszernek tudható be egyes keresztény híveknek az a ragaszkodása, melyet az «ő» miséjük és az azt végző pap iránt szívükben állandóan őriznek és ápolnak.

Egyes papok a szentmisének ily módon való

magyarázásában valósággal kitűntek. Tanításukba és magyarázataikba világosságot, egyszerűséget, változatosságot, helyes mértéket és áhítatot tudnak önteni. Mind a kisgyermekek, mind a felnőttek, akik ezeken a közösen követett miséken megjelennek, mindvégig szinte kivételes figyelmet és érdeklődést tanusítanak. Igen helyénvaló volna az ilyen módszerek közül a legjobbakat kinyomatni. Bizonyára nagy szolgálatot tennének az eucharisztikus Krisztus minden apostolának.

Mikor kell bemutatnom az „én" misémet?

Kétségtelenül minden vasárnapon és parancsolt ünnepnapon. Ez a legkevesebb, amivel minden egyes katolikus keresztény hívő tartozik. Aki csak kissé is tudja, hogy mit jelent az «ő» miséje, milyen értéke és szerepe van annak az egész világon, az örök üdvösség háztartásában, mennyi dicsőséggel adózunk a szentmise révén Istennek és mennyi lelki hasznot merítünk mi magunk is belőle, annak el kell ismernie, hogy az Egyház elég keveset követel tőlünk, amikor arra kötelez minket, hogy megjelenjünk a szentáldozaton és ezt mint legfőbb vallási ténykedést végezzük a hét egy napján, vasárnap.

Ugyanezek a hívők majd arra a következtetésre is eljutnak, hogyha ők a szeretetre szeretettel válaszolnak, akkor életszabályuknak kell elfogadniok, hogy miséjüket oly gyakran mutassák be, amilyen gyakran csak tehetik. De mit kell értenünk e kifejezés alatt: «a lehető leggyakrabban?»

Krisztusnak az a tagja, aki be akarja tölteni szerepét a titokzatos Testben, ez alatt csak azt ért-

heti, hogy valahányszor állapotbeli kötelessége, vagy észszerű akadályozottság nem tartja távol a templomtól, minden reggel ott kell lennie a szent oltár körül.

Állapotbeli kötelesség akadályozza például: a családanyát kisgyermekeinek gondozása miatt, a munkást, aki kora reggel indul munkára; azt, aki beteget ápol; ezeket elfoglaltságuk akadályozza a szentmisén való megjelenésben. Észszerű akadályozottság: holtfáradtság, a távolság, a rossz idő, de sohasem a lustaság, az állhatatlanság, a hanyagság és nemtörődömség.

Mindenegyes keresztény vegye komoly vizsgálat tárgyává, hogy körülményei mit engednek meg neki. Egyesek meg fogják állapítani, hogy számukra a lehető leggyakrabban való szentmisehallgatás kötelezettsége csak a vasár- és ünnepnapokra terjed ki, mások pedig rájönnek arra, hogy kedvező körülményeik miatt ők mindannap résztvehetnek a szentmisén. Minthogy nem mi magunk, hanem a Gondviselés rendelte el munkakörünket és állapotunkat az életben, feleljünk meg az isteni akaratnak azzal, hogy olyan gyakran jelenünk meg a szentmisén, amilyen gyakran csak megengedi az Isten, föltéve, hogy tökéletesen őszinték vagyunk önmagunkhoz ebben a számvetésben és hogy a templomból való reggeli távolmaradásunkat őszintén sajnáljuk és fájlaljuk, ha önhibánkon kivül történt.

Egy édesanya, aki kénytelen a családi tüzhelynél maradni, hogy gyermekeire felügyeljen, nem fog kevésbbé részesülni a természetfölötti kegyelmekben, — föltéve, hogy szíve egyformán ég a buzgalomtól — mint az a hajadon, aki elfoglaltság és gond nél-

kül lévén, minden reggel megjelenik a szentmisén. Az utóbbi köteles Isten iránti hódolatát megsokszorozni az előbbi helyett is, akit gyermekeinek gondozása tart távol. Ha van együttérzés, összetartozás és közösségérzet a lelkek között, akkor annak itt kell összetalálkoznia. Az Úristen a szentmiséből megadja e hívek mindegyikének a kegyelmek teljes osztályrészét azért az áldozatért, melyet szentmiséjük bemutatásával hoztak.

Mindenki jól jegyezze meg azt az igazságot, amelyet nem lehet eléggé kiemelni, hogy elfogadható és menthető okokból való elmaradás a szentmiséről: például állapotbeli kötelességből, vagy észszerű okból, egyáltalán nem igazolja Krisztus tagjait, ha közben teljesen megfeledkeznek szentmiséjükről. Ha vasárnapi szentmisehallgatásukat teljesen javukra akarják fordítani, akkor minden reggel egyesülniök kell szándékukban a szentmisével és vágyódniok kell, hogy bárcsak ők is bemutathatnák az «ő» miséjüket. Ennek a gondolatnak kifejezést kell adni minden reggeli imában. Nagyon sajnálatos, hogy legelterjedtebb imakönyveinkben sem található ilyen kifejezetten megfelelő imaszöveg. Ez a szentmise utáni vágy csak bekapcsolná a titokzatos Test minden tagját, szerves és meghatározott módon, az isteni Fej áldozatába és közvetlenebbül részesítené őket az áldozat gyümölcseiben.

Hány és hány jámbor és Krisztussal egyesült lélek, aki állapotbeli kötelességei, vagy más súlyos körülmény miatt kénytelen távolmaradni a templomtól, minden reggel lelkileg mutatja be a szentmiséjét s egyesül lélekben azokkal a papokkal, akik ama nap folyamán az egész földkerekségen szentmiseáldozatot mutatnak be.

A gyermekeket is zsenge korukban rá kell nevelni arra, hogy így kapcsolódjanak be a szentáldozatba, hogy bennük is kifejlődjék ez a Krisztus minden tagjánál lényeges jámborság: a szentmise tisztelete és szeretete.

III. FEJEZET.

A Szentáldozás.

Ebben a fejezetben látni fogjuk, hogy a szentáldozás olyan összefüggésben van a szentmise áldozatával, hogy attól nem választható el. Ennélfogva Krisztus tagjának az „ő" miséjén oly gyakran kell a szentáldozáshoz járulnia, amilyen gyakran csak lehetséges. Legalább lelkileg mindig áldoznia kell.

A szentáldozás összefüggésben van az Áldozattal.

A keresztény katolikusok nagyon gyakran oly látószög alatt szemlélik a szentmisét és a szentáldozást, mintha azok egymástól teljesen különálló valóságok lennének. Amint azt már föntebb is mondottuk, a szentmise sokak számára csak «eszköz, út, mód» arra, hogy átváltoztatott «konszekrált» Ostyákhoz juttassa őket. Továbbá a keresztény katolikusok közül sokan úgy megszokták, hogy lelkükkel a «valóságos jelenléten», mint a jótétemények csodálatos és vonzó forrásán csüngjenek, függetlenül a szentmisétől, amely pedig a valóságos jelenlétet lehetővé teszi. Innen van az, hogy sok jámbor lélek a szentségház iránt oly erős és lángoló áhitattal itatódik át, hogy az szinte elhomályosítja szemében a szentmisét.

A keresztény ájtatosságban minden titoknak a maga rendje és fontossága szerint kell helyet foglalnia!

A szentáldozás, Krisztus kiáradó szeretetének e titka, nemcsak összefűződik a szentmiseáldozattal, hanem még hozzá is tartozik, a miséből veszi értékét, létezését és attól el nem választható.

Mi is hát a szentáldozás? Ama szentségek egyike, amelynek révén a Golgotának, vagyis a «mi» szentmisénknek jótéteményei reánk kiáradnak.

A Kálvária áldozata Krisztus végtelen érdemeit mutatta be Istennek. Az isteni Üdvözítő az Ő véres áldozatával az «örök halmok» fölé helyezte el a kegyelmek és engesztelések kimeríthetetlen tartályát. Hogyan meríthetünk és ihatunk abból mi, gyönge halandók, akik itt lakunk ezen a földön, oly messze az égtől? Úgy, hogy odaillesztjük ajkunkat a csatornákhoz, amelyek az Úrnak hegyéről «ereszkednek alá és elhozzák» nekünk az örök életre szökellő vízforrást olyan bőségben, hogy kiolthatjuk minden szomjúságunkat. Ezek a csatornák az isteni tevékenységnek csodálatos titkai: a hét szentség. Értékét és erejét mind a hét szentség Krisztus áldozatából meríti. Enélkül csak üres csatornák lennének. Egyedüli céljuk és rendeltetésük az, hogy közvetítsék a Kálvária kegyelmét és bocsánatát. A Golgotával legszorosabb kapcsolatban van az összes szentség között az Eucharisztia, az Oltáriszentség. Krisztus áldozatával való kapcsolódása révén olyan helyen áll, amely «páratlannak» mondható. Az összes szentségek közül a legszorasabban füződik az áldozathoz, minthogy Krisztus önfeláldozásának cselekményében és cselekményével jön létre. Lehetséges-e a szentáldozást, vagyis az Ol-

táriszentség vételét szemlélni anélkül, hogy föl ne figyelnénk egyszersmind magának Krisztusnak legfőbb áldozatára, amelyben Krisztus a kenyeret az Ő Testévé és a bort az Ő Vérévé változtatja át? — Krisztus tagja tehát nem választhatja szét gondolatában és szeretetében az «ő» szentáldozását az «ő» misejétől. A szentáldozás az ő számára mindenekelőtt részvétel Krisztus áldozatában, még pedig a legbensőbb részvétel. Krisztus Teste vételének közvetlen és azonnali hatása az, hogy az áldozó lelke egyesül Üdvözítőjével; engedélyt kap arra, hogy szorosan egybeolvadjon a legfőbb Papnak imádási és hódolati cselekményeivel és hogy a kereszt érdemeinek áradatából magára is hullasson valamit.

A liturgia megmutatja nekünk a szentáldozás és az áldozat kölcsönös kapcsolatát.

Az Egyház, amely sohasem tévedett a rejtett igazságok értelmezésében, a liturgia útján felfedi előttünk azt a kapcsolatot, amely a szentáldozást az áldozathoz fűzi.

1. Egyfelől az eucharisztikus jelenlét nem történhetik anélkül, hogy az áldozat be ne mutattatnék. Valóban lehetetlen az Eucharisztiát létrehozni az áldozat megujítása nélkül. Nem kaptunk semmiféle más eszközt arra, hogy a szentáldozáshoz hozzájussunk! Vajjon nem látjuk-e ebben Krisztus akaratának jelét arra nézve, hogy lehetőleg szorosabban kapcsoljuk össze az Eucharisztiában való jelenlétét a szentmisében megvalósuló önfeláldozásával?

A szent liturgia ezért kapcsolja össze oly szo-

rosan a valóságos jelenlétet és a szentáldozást a szentmise bemutatásával és ezért figyelmeztet: «Vegyétek és egyétek» — «Valahányszor majd ezt cselekedtétek, az Én emlékezetemre fogjátok cselekedni».

2. *Másfelől meg nincs teljes szentmiseáldozat szentáldozás nélkül.* Ha Krisztus nem adhatta magát táplálékul tagjainak a szentáldozat megújításán kívül, akkor nem akarta, hogy ez az áldozat befejeződjék anélkül, hogy eledelünkké is ne váljék. A miséző pap *köteles* áldozni, mert enélkül miséje nem lenne befejezett s a vasár- és ünnepnapi szentmisehallgatás parancsának eleget tenni akaró hívő nem hagyhatja el a templomot addig, míg nem volt szemtanuja a pap áldozásának, mert akkor nem vett volna egészen részt az «ő» miséjén, az áldozás ugyanis a szentmisének kiegészítő része.

Miért rendelkezik így az Egyház? Mert a papnak, aki az oltárnál először is Krisztus *hivatalos* képviselője, azután pedig a népé, külső és nyilvános cselekménnyel kell tanusítani a végtelen áldozat bemutatásában Krisztusnak a tagokkal és a tagoknak a Fejükkel való egyesülését. A tagok Fejjel való egyesülésének ez a hivatalos és látható cselekménye nem más, mint az isteni áldozatnak elfogyasztása a miséző pap által. Tévednénk tehát, ha a pap áldozásában csak olyan gyakorlatot látnánk, amely a miséző személyes jámborságának kielégítését célozza. Ezzel szem elől tévesztenénk a *mi* részünket a «mi» misénkben. A pap megáldozik a *mi* nevünkben, miként a *mi nevünkben* végezte az átváltoztatást csak röviddel azelőtt. Az oltárnál, az áldozat egész ideje alatt, a *mi* követünk, a *mi* megbízottunk. Kézmozdulatainak mindegyike elsősorban is a közösségért van, csak másodsorban szol-

gálja magánbuzgalmának emelését. Áldozása föltételezi, hogy akaratával egyesített akarataink révén hivatalosan és külsőleg mi is egyesülünk Krisztus Testével és Vérével. Ezt jelenti az a kötelezettség, hogy az áldozásig mindenképen legyünk jelen a szentmisén és ebben van a magyarázata annak, hogy ebben az ünnepélyes pillanatban miért tanusítsunk imádkozó és összeszedett magatartást.

Szentségileg kellene áldoznunk, valahányszor bemutatjuk a „mi" misénket.

Az előzetes fejtegetések erre a helyes és észszerű következtetésre vezetnek: a titokzatos Test tagjainak, akik a szentmisén jelen vannak, nem kellene egyedül a misézö papra hagyniok a gondoskodást, hogy őket egyesítse a Fejjel a szentáldozat elfogyasztása révén, hanem, mivel nekik is megparancsolta az Isten, hogy egyenek az Ő Testéből, buzgólkodniok kellene, hogy mindjárt a misézö pap után áldozzanak.

A hívők kötelesek a misézőre hagyni az átváltoztatás gondját, mert az Egyház e célra szentelte őt pappá. A világiaknak, jóllehet a «keresztségi beoltásuk» révén részesek Krisztus papságában, mégsincs semmiféle hatalmuk és följogosításuk arra, hogy az ostyát, amelyet esetleg kezükbe vennének, a legfőbb Pap Testévé, sem pedig arra, hogy a kehelyben levő bort az Ő Vérévé változtassák át. Ezt a magas ténykedést egyedül csak az erre a tisztségre hivatalosan felszentelt pap végezheti el. Ennélfogva, amikor a pap az oltárra hajol, hogy az átváltoztatás szavait kimondja, a hiveknek egyedüli szerepe a végtelen ál-

dozat bemutatásában az, hogy «akaratukkal működnek közre.»

De amikor eljön az áldozás pillanata, a titokzatos Test tagjának helyzete egészen más lesz. Itt már ő is *magától cselekedhetik,* akárcsak a pap. A Krisztussal való egyesülésnek külső, hivatalos, látható cselekményét végezheti azzal, hogy a szent asztalhoz közeledik, hogy részesüljön az áldozati tárgyban. Hisz a szent Ostya — ó boldogító valóság! — Krisztusnak valódi Teste, Lelkével és Istenségével együtt, élő és teljes, amilyennek a pap találta Őt a saját szentáldozásában. Ezek után mi tarthatja vissza Krisztus tagjait attól, hogy fölkészüljenek a szentáldozásra, valahányszor csak templomba mennek és alkalmuk van ott szentmisét hallgatni? Azzal, hogy helyükön maradnak, ahogy sokan a hivek közül makacsul teszik a saját nagy kárukra, szinte süketek lesznek Fejüknek állandóan hivogató szavaira és ismételt kéréseire: «Testemet adom nektek, hogy egyétek és Véremet, hogy igyátok... Aki nem eszi az Én Testemet, nem lesz abban élet.»[1]) «Vegyétek és egyétek... igyatok ebből mindnyájan».[2]) Krisztus egész földi életében talán semmire sem figyelmezetetett oly sürgető és kihangsúlyozott szavakkal, mint Testének vételére. Az Ő jövendő tagjai számára tehát a lehető legteljesebb egyesülést követelte az áldozati cselekménynél, amely naponta megújul oltárainkon. Krisztus minden tagjának, aki megérti az «ő» miséjét és Krisztussal, úgy ahogy kell, teljesen és tökéletesen akar egyesülni, olyan állapotba kell tehát hoznia a lelkét, hogy áldozhasson, valahány-

[1]) Ján. 6, 44—54.
[2]) Máté: 26, 27.

szor a pappal bemutatja miséjét. Az oltárnál jelenlevő keresztény tehát a szó igaz értelmében akkor lesz együtt-bemutató és együtt-miséző, ha az «ő» miséjében teljes mértékben résztvesz, ahogy Krisztus neki megengedi, helyesebben: ahogy Krisztus őt *meghívja,* hogy résztvegyen. Csak abban az esetben nyeri el az «ő» miséjéből azt a teljes hasznot és gyümölcsöt, ami abból származhatik Isten dicsőítésére, valamint saját személyes javára és a Tisztítótűzben szenvedők enyhítésére. Egyébiránt a bemutatott Áldozat testének vétele szempontjából a léleknek «ez a felkészültsége» nem okvetlenül szükséges föltétel-e a szentáldozáshoz való járulásnak és mindenekelőtt annak, hogy valaki a Szentáldozat bemutatásában valóban közreműködjék? Mit érne annak a kereszténynek a hódolása, aki méltatlan volna Krisztust befogadni a pappal együtt? Leszögezhetjük ezt az igazságot: «A szentmisében Krisztussal csak az a keresztény egyesül tökéletesen, aki olyan lelkiállapotban van, hogy a szentáldozáshoz is járulhat.» A szent asztaltól bűnei miatt távolmaradó tag: halott tag. Ez a halott tag iparkodjék mihamarabb újjászületni a gyónás szentségében. E «beoltás» révén ugyanis újra a Fejhez kapcsolódik, visszanyeri képességét és hatalmát, hogy Vele együtt mutassa be a szentmisét. Ezentul aztán mi sem akadályozhatja meg abban, hogy amikor visszatér a gyónás után az áldozatban való részvételre, megtegye azt az útat, «mely helyéről a szent asztalhoz vezeti.» Korunkban miért felejtették el a keresztény katolikusok azt a bensőséges összefüggést, mely a szentmise és a szentáldozás között fennáll? Hány jó katolikus jelenik meg a szentáldozaton, aki nemcsak hogy nem gondol arra, hogy azon megáldozzék, hanem még csak meg

sem kérdezi önmagától, hogy természetfölötti szempontból méltó-e, hogy a szent asztalhoz járuljon! Fájdalom, gondolatvilágunk és hitéletünk ugyanis távol van attól a szellemtől, amely az ősegyház hiveit áthatotta és hevítette! Az őskeresztények szentáldozáshoz járultak, valahányszor csak jelen voltak a szentmisén; még a megkeresztelt kisgyermekek is magukhoz vették az Oltáriszentséget. Milyen nagy volt a hitük és lángoló a buzgalmuk! Szent Jusztin írja: «A szolgák, akiket diákonusoknak hivunk, minden megjelentnek kiosztják a konszekrált — átváltoztatott — kenyeret, bort és vizet és elviszik a távollevőknek is.»[1]) Nem felejtették ki a betegeket, börtönben szenvedőket sem, akiknek a feje felett a vértanuság ragyogó koronája lebegett. A keresztények közössége, vagyis az egész titokzatos Test így mutatta be áldozatát és áldozza fel magát eltökélten Fejével együtt és az áldozat tárgyának — victimának — magához vételével tanujelét adta buzgóságának és lángoló szeretetének, amellyel az áldozat bemutatásában a Fejjel egyesült.

Legalább lelkileg kell áldoznunk, valahányszor csak bemutatjuk a „mi" misénket.

De ezek a szép idők már elmultak és amíg csak egy jobb elméleti kezdeményezés és doktrinális kioktatás át nem járja teljesen a hivők tömegének a lelkét, addig Krisztusnak sok tagja marad a helyén a szentáldozás pillanatában — köztük még olyanok is, akiknek egyébként tiszta a lelkiismeretük és nyugodtan mehetnének áldozni.

A hivők, akik arra várnak, hogy kellően «felké-

[1]) Apol. c. LXV.

szüljenek», vagy ha már fel is készültek, ingadozva határozzák el magukat a szent Test vételére, ne gondolják, hogy a szentségi áldozástól való tartózkodásuk felmenti őket minden közreműködéstől a pap áldozásában!

Miként Úrfelmutatásnál az együtt-bemutatóknak egyesülniök kellett a misézö pap akaratával és lélekben át kellett változtatniok a kenyeret és a bort és vele és a titokzatos Test minden tagjával együtt be kellett mutatniok a végtelen áldozatot, úgy valamiképen egyesülniök kell Krisztussal a szentáldozás idejében is. Az áldozati tárgy elfogyasztása nélkül az «ő» miséjük csonka és befejezetlen maradna.

Az áldozati tárgy elfogyasztásában való egyesülés révén részvételük igazi bemutatásnak tekinthető. Ez az egyesülés a szentáldozásban a hívő részéről abban a pillanatban történik meg, amikor általában szándékozik a szentmise minden részébe bekapcsolódni. E szándéka révén éppen úgy társul az áldozópappal együtt, ahogyan egyesült a felajánló és az átváltoztató pappal. Ez a szentáldozásban való egyesülést akaró, legalább is hallgatag szándék, a minimum, a legkevesebb, amit a Fej megkiván azoktól az egyesült bemutatóktól, akik az «ő» miséjükön nem járulnak a szentáldozáshoz.

Azok a nagy számban levő keresztény katolikusok, akik eleget tesznek ugyan a vasárnapi szentmisehallgatás kötelezettségének, de nem buzgók a «mennyei kenyér» magukhozvételében, ne felejtsék el, hogy a pap hivatalos szentáldozásával való valamilyen egyesülés nélkül nem tettek eleget azoknak a követelményeknek, amelyek az isteni Áldozat méltó bemutatására szükségesek. Ebből következőleg az, aki a templomból még a misézö pap áldása előtt kisiet, *nem tett eleget*

a parancsnak. Sőt még az sem hallgatott szentmisét, aki vonakodott valamely jámbor szándékkal, legalább is általánosan, belekapcsolódni a misézö pap tényke-déseibe, amelyek között az egyik legfőbb és legfon-tosabb a szentáldozás. A híveknek nem szabad meg-elégedniök ezzel az elégséges legkevesebbel, a lelki-áldozással, hanem kifejezetten és határozottan kelte-gessék magukban a forró vágyat, hogy szentségileg is áldozzanak. Már ezuton is pótolnák valamiképpen a szent Test vételétől való elmaradásukat. Minthogy sok esetben — és ezt el kell ismernünk — még a leg-jobb szándékú hívők sem járulhatnak a szent asztalhoz minden szentmisén, amelyet Krisztusnak bemutatnak, azért tökéletesíteniök kell magukat a lelkiáldozás gya-korlatában.

Például a keresztény hívőnek, aki már résztvett a vasárnapi kora reggeli szentmisén és azon már meg-áldozott, majd visszatér a plébániai nagymisére azzal a szándékkal, hogy társuljon az ünnepélyes áldozat-bemutatással, nem kell-e megelégednie csak a lelki-áldozással? Hasonlóképpen azok a buzgó lelkek is, akik gyakran, amint csak tehetik, két-három szentmisét is hallgatnak, de szentségileg csak egyen áldoznak meg: ha tökéletesen akarnak résztvenni a különböző áldozatbemutatásokon, szükséges, hogy azok mindegyi-kén lelkileg megáldozzanak, forrón vágyakozzanak a Krisztussal való egyesülés után. Hány beteg van, hány családanya s hány olyan, aki messze lakik a templom-tól s így fizikailag képtelen minden vasárnap a szent asztalhoz járulni; viszont a lelkiáldozásra megvan számára a lehetőség, hogy biztosítsa a teljes részvété-lét az áldozatban szentségi áldozás nélkül is. Kétség-telen, hogy ezek számára a pap hivatalos áldozásában

való önkéntes és buzgó egyesülésük biztosítja az oltárainkon megújított Kálvária-áldozatban való közreműködésüket.

Krisztus tagjai tehát vágyódjanak forrón a lelkiáldozás után s ne elégedjenek meg azzal, hogy csak úgy határozatlan és általános szándékkal jelenjenek meg a szentmisén, hanem gondosan és buzgón készüljenek fel, hogy az «ő» miséjüket valóban izzó lélekkel mutassák be s az isteni Testhez és Vérhez tapadjanak minden érzelmükkel.

De bármilyen tökéletes is legyen a hívek lelkiáldozása, meg kell érteniök, hogy lelkük számára távolról sem ér föl a szentségi és hivatalos külső egyesüléssel, a legcsodálatosabb benső hatások forrásában. Azért tehát amikor csak nem tartják őket fizikailag legyőzhetetlen akadályok, képviselőjüknek, a papnak társaságában iparkodjanak magukhoz venni az Isten Fiának élő Testét.

Áldozhatom-e az „én" szentmisémen kívül?

Minthogy az Oltáriszentség igazán olyan bensőséges kapcsolatban van az isteni Áldozattal, bátran kérdezhetjük: vajjon nem tanusít-e a keresztény hívő érzékhiányt az Egyház tanítása és a liturgia iránt, amikor az «ő» szentmiséjén kívül áldozik meg? Erre a kérdésre csak igenleges választ adhatunk. Azért jó lesz a következő alapelvet leszögezni: «Keresztény katolikusnak elégséges ok nélkül nem szabad fizikailag szétválasztani szentáldozását az «ő» miséjétől. Ha kénytelen is miséjén kívül áldozni, sohasem szabad lelkileg elválasztani egyiket a másiktól».

1. *Keresztény katolikusnak elégséges ok nélkül sohasem szabad fizikailag szétválasztani áldozását az*

«*ő*» *miséjétől.* Ennek az igazságnak a megállapítása kiviláglik mindabból, amit e mű folyamán eddig elmondottunk. A szentáldozás olyan cselekmény, amely lényeges részét alkotja a «mi» misénk bemutatásának. «A szentáldozás mindenekelőtt nem egy többé-kevésbbé értelmes, szívből-szívhez szóló társalgás a mi Urunkkal, hanem a legkiválóbb «par excellence» eszköz az áldozatban való részvételre».[1]) Miért törekednénk tehát komoly okok nélkül szétválasztani azt, amit Krisztus oly bensőleg összekötött? Ezekután igazán érthetetlennek látszik azoknak a híveknek a magatartása, akik sietnek megáldozni a szentmise *előtt,* pedig egész végig jelen vannak azon... vagy azoké, akik megvárják, amíg a pap bevégzi a misét és annak végén a térdenállva elmondott imák után jelennek meg a szent asztalnál. Pedig ezek a szeszélyek és rendellenességek nagyon is gyakoriak. Az okok és ürügyek, amelyeket ezek ilyen magatartásuk igazolására fölhoznak, igazán értéktelenek és komolytalanok. Egyesek azt állítják, hogy jobban tudnak a mise alatt imádkozni, amikor hálaadásukat végzik; mások meg, hogy jobban követhetik az «ő» miséjüket, ha figyelmüket nem vonja el az áldozás körülménye! Ezek csak szavak és szavak, amelyek nagy tudatlanságra mutatnak a szentáldozat tanának és a liturgikus imádságok jelentésének terén. Pedig a liturgikus imák világosan rámutatnak imádott Fejünkkel való együttműködésünkre. Minden hívő erős elhatározással tegye föl tehát magában, hogy megáldozik a misézö pappal a szent liturgia által előírt pillanatban, hacsak nem tartja vissza komoly akadály.

2. *Elégséges okból Krisztus tagja fizikailag szétválaszthatja áldozását az «ő» miséjétől.* Például, hogy

[1]) La communion unie a la Messe—Dom. I. Ryelandt.

a vasárnapi isteni szolgálat túl hosszúra ne nyúljék. A papság gyakran úgy intézkedik, hogy a szentáldozást csak egyszer, a mise végén osztják ki. Vagy másik példa: amikor a szentmisét amelyen a hívő jelen van, olyan oltárnál mutatják be, ahol az Oltáriszentséget nem őrzik. Néha az áldozót az idő sürgeti és kénytelen még a mise befejezése előtt eltávozni a templomból. Nagyon gyakran előfordul, hogy olyanok, akik távol laknak a templomtól, egy órával a nagymise előtt kérik megáldoztatásukat, mert igen nehezükre esnék a hosszú bőjtölés. Másokra meg — mondjuk — nem kerül sor, hogy szentgyónásukat az első szentmise előtt elvégezhessék, ezért csak akkor áldozhatnak meg, amikor a pap már visszatért és meggyónhattak. Az ágyban fekvő betegek és lábadozók, szintén nem áldozhatnak meg a szentmise keretében. Az Egyház annyira megértette ezeket az okokat és körülményeket, hogy külön szertartást és imákat írt az Oltáriszentség szentmisén kívüli kiszolgáltatására. Sőt, sohasem utasítja vissza az Üdvözítő szent Testének kiszolgáltatását a betegeknek, még akkor sem, amikor már régen elmult a szentáldozat bemutatásának az ideje, vagy néha azoknak a kitartó és bátor lelkeknek sem, akik késő délig elviselték az éhom-állapot nehézségét, csakhogy kielégíthessék természetfölötti éhségüket. De ha az Egyház, mint jóságos és gyöngéd anya, meg is könnyíti gyermekei számára az Oltáriszentség vételét, mindamellett állandóan hirdeti, hogy a szentáldozás az Áldozattal szoros kapcsolatban van s azért, ha valaki elégséges ok nélkül fizikailag szétválasztaná egyiket a másiktól, az figyelmen kívül hagyná az Egyház szellemét és kívánságát. A híveknek tudniok kell tehát, hogy a szentmisén kívüli áldozás megengedése *csak*

engedmény és nem serkentés és buzdítás. Azért csak akkor éljenek ezzel a kedvezménnyel, amikor képtelenek másképpen cselekedni.

3. *A misén kívül áldozó hívő azonban sohasem választhatja szét egyiket a másiktól.* Krisztus tagjának, aki elégséges okokból él az Egyház most említett kedvezményével, a mi Urunk szellemében kell megmaradnia: Krisztus azonban a szentáldozást és jelenlétének jótéteményeit bensőségesen összekötötte áldozatának bemutatásával. A tagnak Feje szellemében kell cselekednie s nem szabad azokat különállóknak tekintenie. A hívő tehát, amikor a szentmisén kívül áldozik, bensőjében, gondolat és érzésvilágában társuljon az oltáron önmagát föláldozó és mennyei Atyjának végtelen hódolatot bemutató Krisztussal. S még tovább kell mennie. Be kell magának vallania, hogy mindaz a jó, ami számára a szent Test vételéből kiárad, egyedül a szentmisében megújított keresztáldozat révén jön létre. A keresztáldozat érdemei csörgedeznek lelkében az Oltáriszentség legdrágább csatornáján keresztül.

Az ilyen, az eucharisztikus áldozat helyes ismeretén alapuló gondolatok, kettős hatást keltenek az áldozó lelkében. Először is, növelik lelkében magának az Oltáriszentségnek fönségét s másodszor, legyőzhetetlenül az oltár áldozata felé ragadják.

Az isteni Szentség valóban olyan arányokat fog ölteni a jámbor hívő szemében, amilyeneket a korlátolt, közönséges jámborság nem láthat meg. Ez a Krisztus, aki hozzá jön, az ő Feje, akinek ő tagja és akinek föláldozásánál mint föláldozó és áldozati tárgy szerepel, akivel a Magasságbelinek végtelen értékű hódolatot mutat be! Ez az imádandó Fej, aki a Szentháromságnak járó dicsőítés nagy szolgálatát végzi,

arra méltatja az Ő kicsike tagját, hogy Vele testi kapcsolatban legyen, olyannyira, hogy vele egyesül! Micsoda láthatárok nyilnak meg az ilyen magaslatokra felemelkedni tudó jámborság számára!

Krisztus tagja, ha egyszer megértette ezeket az igazságokat, nagyon bajosan választhatná szét a szentáldozást az áldozattól. Szentmisén kívül áldozni neki úgy tünnék fel, mint lelki hasznának a csökkentése. Neki már nincs szüksége arra, hogy fölszólítsák a liturgikus pillanatban való szentáldozásra, mert maga is jól tudja, hogy az áldozás logikus kerete a szentmise. Ezután már buzgó, együttbemutató, vagyis az önmagát föláldozó Krisztussal való együttműködését a legfőbb Victimának, áldozati tárgynak liturgikus együttfogyasztásáig fokozza.

Liturgikus hálaadás.

Ha a szentáldozás először is «hivatalos» és liturgikus cselekmény s másodszor az egyén Isten iránt való szeretetének a kielégülése, akkor az azt követő hálaadásnak is úgyanilyen jellegünek kell lennie. Először ki kell fejeznie *az Egyház hivatalos köszönetét,* hálát mondva Krisztusnak. Amikor ez a nyilvános hódolat megtörtént, akkor a hálaadás szívből jövő s szívhez szóló személyes beszélgetéssé lehet, mellyel a tag az ő Fejének gyönyörűséges meghittségben fejezi ki hálaérzelmeit.

A hivatalos hálaadás a szentmisének az a része, amely az áldozástól a pap utolsó imádságáig terjed. Magában foglalja azokat a csodálatos szépségü imaszövegeket, amelyeket áldozási énekeknek (Communio) és áldozás utáni imádságnak (Postcommunio) nevezünk. Azután az *Ite, missa est,* vagy a *Benedicamus*

Domino következik. Mindkettőre hálától kicsordúlt szívvel kell felelnünk: Deo gratias — hála legyen az Istennek! Azután a Szentháromság áldása száll le ránk. Végül a hálaadás befejeződik Szent János evangéliuma fönséges kezdetének olvasásával, amely a sasszem átpillantásával látja meg és szemlélteti velünk Krisztusnak, a mi szentmisénkben megújított minden titkát. Ha az Egyház a hivatalos és nyilvános hálaadásra maga választotta ki ezeket az imákat, amelyeknek elmondására kötelezi a miséző papot, akkor tudtunkra kívánja adni, hogy ezeket a miseszövegeket és ezeket az imaformákat tartja a *legjobbaknak* arra, hogy velük az imádott Krisztusnak és a Szentháromságnak megköszönjük a végtelen ajándékot, amelyet nekünk a szentmisében adott. A hivek tehát, amint megáldoztak, miért hagyják abba miséjük liturgiájának követését, amelyet addig figyelemmel kisértek? Az igazi liturgikus szövegek, amelyek olyan csodálatosaknak látszottak előttük s amelyek kalauzolták őket az áldozat bemutatásába, mihelyt Krisztus betért a szívükbe, egyszerre elveszítik jelentőségüket és fontosságukat. Pedig a pap eközben, aki állapotánál fogva a keresztény nép mintaképe, nem süllyeszti le fejét kezeibe és nem rejtőzik el a szentély valamelyik sarkában. Ellenkezőleg, felemeli fejét és énekel! Nem kellene-e nekünk is hasonlóképpen cselekednünk? Visszatérve helyünkre, imádkozzunk Krisztussal, amint Krisztus kívánja, hogy kérjük Őt. Ha az Eucharisztia kiosztása a jelenlevőknek hosszabb ideig tart, végezzünk magánimádságot, de ha a szentmise újra folytatódik, akkor térjünk vissza figyelmünkkel, mert amint azt megkezdtük, úgy kell be is fejeznünk a miséző pappal és az egész Egyházzal.

Nagy jótéteményeket nyer Krisztusnak az a tagja, aki így cselekszik. Először részesül az «ő» miséjének utolsó imáiban és utolsó hálaadásában s azután a pappal együtt mondott imaszövegekben olyan gondolatokat és érzelmeket talál, amelyek csak táplálják hálás áhitatát. Kérései meghallgatásra találnak. Ugyanabból a papi kézből aztán, amely neki az imént Krisztus Testét nyujtotta, megkapja a Szentháromság mindenható áldását s végül Szent Jánossal sasszárnyakon lendül az egek mélységei felé. A jámbor áldozó ily módon végez igazi hálaadást, mert így elkerüli az ismétléseket, a szórakozottságokat, az ízetlenséget, amelyek szinte elkerülhetetlenül megzavarják a «személyes hálaadást», amely mindig ugyanaz; szüntelenül ugyanabban a gondolatkörben mozog újabb lendület nélkül.

Miután ez a hivatalos hálaadás befejeződött és a pap visszaindult a sekrestyébe, a jámbor hivő *személyes hálaimával* folytatja Krisztus iránt való hálaadását. Ebben a személyes hálaadásban szabad folyást enged szíve érzelmei kiáradásának oly sokáig, ameddig csak életkörülményei megengedik. S annál több lelki hálaadást végez, minél inkább táplálkozik gondolat- és érzésvilága a liturgiából.

A szentáldozás a „mi" Feltámadásunk.

A szentáldozásban az Üdvözítő szent Testének testünkkel való bensőséges egyesülése sajátságos hatást eredményez, amit maga az Úr Jézus igért meg, amikor mondotta: «Aki eszi az Én Testemet és issza az Én Véremet, Én föltámasztom őt az utolsó napon.»[1]) Tudjuk azt, hogy a Krisztusba való beoltódásunk révén

[1]) Ján. 6, 44.

az Ő tagjai, Fejünk sorsában osztozkodunk. Az Ő élete a mi életünk, mert az élet Tőle folyik belénk. Az Ő kiváltságai a mi kiváltságaink; *Föltámadása,* Mennybemenetele, Országa, a mienk. Már most, Krisztus föltámadása *Testének a föltámadása volt;* a mi feltámadásunk is hasonló lesz. Testünknek föl kell tehát támadnia, hogy Krisztus Testének dicsőségébe öltözzék. Mégis, amikor halálunk után mi, az Ő tagjai egyesülni fogunk az Égben Fejünkkel, testünk nélkül fogunk oda eljutni. Megdicsőült és boldog életünk halandó testünk nélkül kezdődik meg. Ez az állapot nem tarthatna örökké. Ennek okát Krisztusban találjuk, aki tagjaivá téve minket, nemcsak lelkünket kapcsolja szentséges Lelkéhez, hanem testünket is az Ő isteni Testéhez. Testünknek az Ő Teste dicsőségével való egyesülése zálogául és jeléül nekünk adta a szentségi áldozást. Krisztus Testének bensőséges egyesülése a mienkkel a szentségi színek révén, — külső, hivatalos és biztos jele annak, hogy testünk, miként lelkünk, Jézus Krisztusban, Fejünkben részesül. Ezen a címen tehát az Üdvözítő köteles föltámasztani a testünket. És olyan titokzatos Testet kell visszaadnia és Istennek bemutatnia, mely tökéletesen az isteni Fej szerint alakult tagokból, tehát testből és lélekből áll. Ez tehát az értelme eme szavaknak: «Aki eszi az Én Testemet, Én föltámasztom őt az utolsó napon».

Miért nem gondolunk többször erre a kiváló kegyre, amikor áldozunk? Az én testem, mikor Krisztus Testét érintem, abban a pillanatban a halhatatlanságra szentelődik föl. Mekkora öröm és dicsőség kutforrása tehát az ember számára a szentáldozás!

De akkor azt is kérdezhetjük, hogy milyen jogon fognak föltámadni azok, akik sohasem áldoztak?

Akik meghaltak anélkül, hogy valaha is áldoztak volna s mellőzték Krisztus Testének a vételét, tették ezt, vagy megvetésből, vagy pedig lehetetlenségből. Az elsők sorsa a kárhozat és testük csak szenvedésükre fog szolgálni. Jobb lett volna nekik, ha sohasem ébredtek volna föl a sírból!

Azok pedig, akik sohasem áldozhattak a saját hibájukon kívül, akár mert semmit sem tudtak az áldozásról, akár mert rövid földi életük folyamán nem áldozhattak, szintén részesülnek Krisztus föltámadásában, mert Krisztussal való egyesülésük állapota — mivel Beléje oltott tagok — magával hordja a jogot a testi és szentségi áldozásra s bár nem gyakorolhatták ezt a jogot, annak mindig birtokában vannak s ez megszerezheti nekik azokat a kiváltságokat és kedvezményeket, amelyek belőle folynak.

S így az isteni Test evésének jogánál fogva és azzal, hogy Krisztus Teste a mi testünkkel, mint keresztényekével, érintkezésbe jutott, testünkön már ott tündöklik az élet jele s dicsőségesen fel is fog támadni.

Most tehát jobban megértjük, mint valaha, miért és hogyan a *mienk* Krisztus mindabban, ami Ő. Minden kiváltsága a mi kiváltságunk; még a Teste is, hogy úgy mondjuk, a mi testünk, mert halandó testünk, megszentelődve Krisztus Testének érintésétől, magában hordja a jogot, hogy részesüljön minden dicsőségében, ami Krisztus csodálatos Testének az Égben jut osztályrészül.

TARTALOM.

Oldal.

Útravalóul (dr. Rott Nándor veszprémi püspöktől) . . 5
A Fordító előszava 9
A Szerző előszava 11

I. RÉSZ.

Az «én» részem Krisztus papságában.

I. Fejezet.

Jézus Krisztus, a Pap.

Az isteni végzés 19
A papság fogalma 20
Jézus Krisztus a legfőbb Pap 21
Jézus Krisztus miért a mi Papunk? 23
Mikor történt Krisztus pappászentelése? 25
Jézusnak, a Papnak áldozata 25
A Pap és a papok 27
A Pap, a papok, a hivek és a szentmise 28
A hivek része a szentmisében 29

II. Fejezet.

A hivő Krisztus tagja.

A «misztikus Krisztus» 30
A misztikus Krisztus elemei 31
Krisztus «titokzatos Testének» szervezete 31
A «régi ember» átalakulása 32
A Fej és a tagok egyesülése 34
Gyakorlati következményei a «titokzatos Test» létezésének 36

Szent Pál köti magát a «titokzatos Krisztushoz» . . . 38
A «titokzatos Test» Feje 39
Krisztus a Fej kapcsolódása a titokzatos Testhez . . . 41
A tagok működése a «titokzatos Testben» 42
Hogyan leszünk mi Krisztus tagjai? 44
Mi Jézus Krisztusban vagyunk 47
Gyakorlati következmények 48

III. Fejezet.

Az áldozó és áldozati tag a Fővel.

Ki mutatja be a szentmiseáldozatot? 51
Hogyan megy végbe az áldozat a szentmisében a titokzatos Test által? 52
Milyen mértékű a mi személyes részünk az áldozat bemutatásában? 55
Az Áldozat 57
A «titokzatos Test» tehát az áldozati cselekményben az áldozat 60
A mi áldozatunk és az «Áldozat» 62
Mint bemutatók és mint áldozatok hogyan növeljük részvételünk értékét a szentmisében? 64
Következtetés: akik Vele miséznek, akik nem miséznek Vele 66

IV. Fejezet.

A szentmise a titokzatos Krisztus áldozata.

A szentmise a titokzatos Krisztus áldozatának külső cselekményben való megjelenítése 68
Liturgikus tanulmányunk tételünk bizonyítására szorítkozik 69
Amire a szentmise liturgiája tanít minket 70
A kifejezések, amelyekkel mi Krisztussal együtt fölajánljuk áldozatunkat 70
Liturgikus bizonyítékok mutatják, hogy az egész titokzatos Test áldozat (victima) Krisztussal 74
A liturgia szemlélteti előttünk a pap hármas szerepét . 78
A liturgia és a pap szerepe: Jézus Krisztust képviseli . 79
A liturgia és a pap szerepe: ő a mi hivatalos képviselőnk 80

A liturgia és a pap szerepe: személyes szerepe 81
A liturgia bemutatja nekünk, hogy Krisztus a Főpap az igazi pap 84

II. RÉSZ.

Munkám az «én» misém bemutatásában.

I. Fejezet.

Mi az „én" misém?

Az «én» misém a Kálvária 89
Mindazonáltal ez az egyetlen áldozat megujítható . . . 90
A mise a Kálváriának tökéletes megujítása 90
A mise és a Kálvária: ugyanaz a Pap és ugyanaz az Áldozat 91
Krisztus a szentmisében láthatólag be akarta mutatni a Kálvária jelenetét 92
A szentmise láthatatlanul megujítja a kereszt áldozatát . 94
Egy szó arról a tanításról, hogy az «Oltáriszentség áldozat is, meg szentség is egyszerre» 95
A liturgia a Kálvária és a szentmise azonosságát hangoztatja 96
Az «én» misém tehát megbecsülhetetlen értékü 100

II. Fejezet.

Isten dicsősége.

Az «én» misém végtelen értékü dicsőítést ad Istennek . . 100
Maga a liturgia is megerősíti, hogy a mi hódolatunk végtelen 101
Mi következik abból az igazságból, hogy az én misém végtelen értékü? 102
Az «én» misémben Istennek adott végtelen dicséret négy szempontja 103
1. Az «én» misém Istennek végtelen imádása 104
Hogyan imádja Krisztus teljesen az Ő áldozata révén az Istent? 104
2. Az «én» misém végtelen hálát ad Istennek 106
Miért ad hálát az «én» misém Istennek? 108

3. Az «én» misém olyan könyörgésekkel járul Isten elé, amelyek Előtte végtelenül kedvesek 110
Mit kér a misében a «titokzatos Krisztus»? 111
4. Az «én» misém teljes elégtételt nyujt Istennek és engesztelést a bűnért 115
Következmény: az «én» misém számomra minden kétségen kívül elsőrendü és páratlan munka 117

III. Fejezet.

Lelki aratásom.

Az «én» misémből én csak véges hasznot nyerhetek . . 119
Annak a ténynek, hogy az «én» misémnek számomra csak véges haszna van, Krisztusra vonatkozó következményei 120
Következmények rám nézve abból a tényből kifolyólag, hogy az «én» misém lelki gyümölcse számomra csak véges 121
Mit kell érteni az «én» lelki gyümölcsöm alatt? . . . 124
Az «én» misém személyes gyümölcsei: I. a megszentelő malaszt gyarapodása 125
Az «én» misém személyes gyümölcsei: II. haladás az erényben 127
Az «én» misém személyes gyümölcsei: III. a bűnök bocsánata 130
Hogyan törli el az «én» misém bűneimet? 131
Az «én» misém személyes gyümölcsei: IV. bűneimért való elégtétel 134
Az «én» misém személyes gyümölcse: V. kéréseimnek a meghallgatása 136
Hogyan fejezzük ki kéréseinket? 137
Lehet-e az «én» misémben különleges lelki és földi javaimért imádkoznom? 138
A miséjét bemutató pap személyes gyümölcse 142
Azoknak a haszna, akikért a pap a misét bemutatja . 145
Azoknak a haszna, akik a misét mondatják 147
Mire való a misestipendium? 149
Azoknak haszna, akik a mise bemutatásában bármily módon is részt vesznek 151

IV. Fejezet.

A tisztítóhely haszna.

Az «én» misém a tisztítóhely «harmata» 152
A liturgia figyelmeztet, hogy meg kell adnom a halottaknak a maguk részét az «én» misémben 154
Lesz-e nekem «saját» misém a tisztítóhelyen? 155
Lesz «saját» misém a tisztítóhelyen, 1. ha gondoskodom arról, hogy mise szolgáltassék az én lelkem nyugalmáért 156
Lesz «saját» misém a tisztítóhelyen, 2. ha másokban meglesz a szeretet, hogy miséztessenek értem . . . 158
És ha nem lesz «saját» misém a tisztítóhelyen? . . . 159
Az «én» misém a tisztítóhelyen csupán szabadító . . . 161
Egyformán szabadul-e fel minden lélek az «ő» miséje által a tisztítóhelyen? 163
Az «én» misém itt lent biztosíték a tisztítótűz ellen . . 165
Biztosak lehetünk abban, hogy Isten a lehető legbőségesebben osztja szét a tisztítóhelyen levő lelkeknek az «ő» miséjüknek elégtételi értékét 166
Mi ér többet? miséket szolgáltatni életünkben, vagy halálunk után? 169

III. RÉSZ.

Az „én" misém bemutatásának helyes módja.

I. Fejezet.

Az előkészület.

Az «én» misém nem rögtönzés; arra készülnöm kell . . 175
Milyennek kell lennie előkészületemnek az «én» misémre? 177
1. Elméleti előkészület az «én» misémre 178
Az olvasás a legelső eszköz arra, hogy biztosítsam az «én» misémre való elméleti előkészületet 179
A szentbeszéd a második eszköz arra, hogy biztosíthassam elméleti előkészületemet az «én» misémre . . . 181
2. Liturgikus előkészület az «én» misémre 186
3. Aszkétikus előkészület az «én» misémre 187
Aszkétikus előkészületem az «én» misémre abban áll, hogy kialakítom önmagamban az Áldozat Victimáját 189

Az Áldozat co-victimája — együtt-áldozat — kialakul bennünk a kegyelmi állapot megőrzéséhez szükséges fáradságok elfogadásával 190
Az Áldozat co-victimája, együtt-áldozata leszünk: 2. ha a Gondviselés kezéből elfogadjuk a kereszteket . . 193
Az Áldozat co-victimája, együtt-áldozata leszünk: 3. az önként vállalt önmegtagadásokkal 194

II. Fejezet.

Jelenlét a Szentmisén.

Jelenlétünknek bemutatásnak kell lennie 197
A szentmise legjobb bemutatási módja a liturgikus részvétel 200
A liturgikus szentmisehallgatás előnyei 201
Liturgikus jelenlét az ünnepélyes szentmiséken 205
Mit gondoljunk a szentmise alatti éneklésről 211
Gyakorlati útmutatás az «én» szentmisém hallgatására . 214
Mikor kell bemutatnom az «én» misémet? 215

III. Fejezet.

A Szentáldozás.

A szentáldozás összefüggésben van az Áldozattal . . . 218
A liturgia megmutatja nekünk a szentáldozás és az áldozat kölcsönös kapcsolatát 220
Szentségileg kellene áldoznunk, valahányszor bemutatjuk a «mi» misénket 222
Legalább lelkileg kell áldoznunk, valahányszor csak bemutatjuk a «mi» misénket 225
Áldozhatom-e az «én» misémen kívül? 228
A liturgikus hálaadás 232
A szentáldozás a «mi» Feltámadásunk 234

A. M. D. G.